

Σπάρτακος

No 55 - Απρίλης 2000 - ISSN: 1106 1790 - Δραχμές 800

Π

ΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

της Σύνταξης	Μετά τις εκλογές	1
	ΠΟΛΙΤΙΚΗ	
Ν.Μενεγάκης	Μετεκλογικά 2000	3
Γ.Φελέκης	Για μια σύγκλιση της ριζοσπαστικής αριστεράς	7
Ντοκουμέντο	Κείμενο της «Πρωτοβουλίας» για την κοινή δράση	9
ΟΚΔΕ-Σπάρτακος	Πολιτική διακήρυξη για τις εκλογές	11
Χ.Σταθάτος	Κριτική στο «ψηφός στην αριστερά»	13
	ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ	
Δ. Λιβιεράτος	Πετρελαϊκά ζητήματα	16
Ναταλία Μενέγου	Οι ξένοι εργάτες και οι διχασμένες συνειδήσεις	22
Δ.Ιόνιος	Θέσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση	26
	ΔΙΕΘΝΗ	
Στ.Τομπάζος	Ρωσία: Θεραπεία-σοκ ή σοκ χωρίς θεραπεία;	33
Ν.Καπράλος	Τσετσενία: Ο μετα-σοβιετικός πόλεμος	39
Λάου Γιου Φαν	Ιδιωτικοποιώντας την Κίνα	42
Arbeitsgruppe Marxismus	Αυστρία: Απεργία ενάντια στην κυβέρνηση των καπιταλιστών!	44
Μπ.Γιέλτσεκ	Αυστρία: Είναι το κόμμα του Χάιντερ φασιστικό;	46
Σ.Τ.	Ελεύθεροι συνειρμοί μηνός Μαΐου	48

Σπάρτακος

τεύχος 55, Απρίλης-Μάης του 2000

Πολιτικο-θεωρητικό περιοδικό για τον επαναστατικό μαρξισμό και την 4η Διεθνή

Εκδίδεται από Συντακτική Επιτροπή

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά τις θέσεις της Σύνταξης

Γραφεία: Ζωοδόχου Πηγής 34, 106 81 Αθήνα, τηλ. και fax: 33.01.297

ηλεκτρονική διεύθυνση e-mail: okde_spartakos@yahoo.com

Υπεύθυνος ύλης σύμφωνα με το νόμο: Γ. Φελέκης

ISSN : 1106 1790

Αναπαραγωγή φιλμς & Μοντάζ: "Γραφικές Τέχνες Ύψιλον", οδός Πετσόβου 6, 114 73, Αθήνα, τηλ. 38.36.609

Εκτύπωση: Γοργογιάννης-Φερέτος, Δερβενίων 30, τηλ. 36.00.646

Τιμή τεύχους 800 δρχ. Συνδρομές για 6 τεύχη: Ελλάδα: 5.000 δρχ. Εξωτερικό: 6.000 δρχ.

Συνδρομές ενίσχυσης: Ευπρόσδεκτες! Εμβάσματα στο όνομα: Γιάννης Φελέκης

Προσφορά γνωριμίας:

συνδυασμένη ετήσια συνδρομή σε Σπάρτακο & International Viewpoint: 10.000 δρχ.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Με την οριακή του νίκη στις πρόωρες εκλογές της 9 Απρίλη 2000 η κυβέρνηση Σημίτη σταθεροποίησε τη θέση της και εξασφάλισε μια νέα τετραετία. Στην εκλογική αυτή νίκη του ΠΑΣΟΚ συνέβαλε η υποστήριξη του συνόλου των μεγάλων οικονομικών συμφερόντων, ελληνικών και ξένων, που θεωρούν την κυβέρνηση αυτή σαν την καταλληλότερη για την προώθηση ενός σκληρού νεοφιλελεύθερου προγράμματος. Αυτό φάνηκε και από την προκλητική υποστήριξή του από το σύνολο των Μ.Μ.Ε. Τα παραπάνω εξηγούν την αύξηση της επιρροής του ΠΑΣΟΚ σε μεσοαστικά και μεγαλοαστικά στρώματα, αλλά δεν θα αρκούσαν για την εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ αν δεν κατάφερνε να συγκρατήσει τις απώλειες από τα αριστερά του (μισθωτών κλπ.). Αυτό έγινε γιατί πολλά από τα θύματα της πολιτικής του ήθελαν να αποτρέψουν μια κυβέρνηση της Δεξιάς, θεωρώντας ότι τότε θα τους περίμεναν ακόμη χειρότερα. Είναι αλήθεια ότι το ΠΑΣΟΚ χρησιμοποίησε τον κρατικό μηχανισμό που είχε στα χέρια του για να ενισχύσει τις εκλογικές του επιδόσεις, αλλά έτσι έκαναν και στο παρελθόν όλες οι κυβερνήσεις. Ο συνδυασμός όλων αυτών των παραγόντων διατήρησε το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση.

Η Ν.Δ. έχασε για λίγο τις εκλογές αλλά βγαίνει ωφελημένη από αυτές. Το έντονο πρόβλημα ηγεσίας που την καταταλαιπωρεί από το 1993, όπως και πολλά άλλα κόμματα της δεξιάς στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δείχνει να λύθηκε. Τα εκλογικά κέρδη που σημείωσε, τόσο από την ενσωμάτωση της Πολιτικής Άνοιξης και των Φιλελεύθερων όσο και με το κέρδισμα αγροτικών στρωμάτων από το ΠΑΣΟΚ, σταθεροποιούν τη θέση της ηγεσίας της και περιορίζουν εκείνους που θα ήθελαν να την αμφισβητήσουν.

Για τον πολιτικό χώρο αριστερά του ΠΑΣΟΚ το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν οδυνηρό. Είχαν σαν δεδομένο ότι την προηγούμενη περίοδο είχαν γίνει αξιόλογοι μαζικοί αγώνες ενάντια στην κυβερνητική πολιτική, όπως των αγροτών, της Ιονικής, των μαθητών και οι αντιπολεμικές κινητοποιήσεις. Περίμεναν μια αύξηση των δυνάμεων τους σαν έκφραση της δυσaráσκείας για τα κυβερνητικά μέτρα. Η ελπίδα αυτή ενισχυόταν και από τις ικανοποιητικές γι' αυτούς επιδόσεις τους στις Ευρωεκλογές. Ωστόσο, τα αποτελέσματα διέψευσαν τις προσδοκίες τους. Το ΚΚΕ διατήρησε τις δυνάμεις του, ενώ ο

της Σύνταξης

Συνασπισμός και το ΔΗΚΚΙ είχαν πολύ μεγάλες απώλειες, κύρια προς το ΠΑΣΟΚ. Οι τρεις σχηματισμοί που κατέβηκαν στις εκλογές από το χώρο της Ακρας Αριστεράς δεν μπόρεσαν, όπως αναμενόταν άλλωστε, να εμφανισθούν σαν μια στοιχειωδώς αξιόπιστη εναλλακτική λύση σε κάποια ριζοσπαστικοποιημένα στρώματα ούτε να κάνουν ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία τους.

Οι εκλογές αυτές έδειξαν, για άλλη μια φορά, τον αυξανόμενο έλεγχο ισχυρών οικονομικών συμφερόντων στα 2 μεγάλα πολιτικά κόμματα. Έτσι είδαμε, ιδιαίτερα στο ΠΑΣΟΚ αλλά και στη Ν.Δ., να μην εκλέγονται βουλευτές ιστορικά στελέχη τους και να αντικαθιστώνται από άτομα που εμφανίστηκαν «από το πουθενά» αλλά είχαν την υποστήριξη αυτών των συμφερόντων και μεγάλη προβολή από τα Μ.Μ.Ε. Το γεγονός αυτό φάνηκε πολύ έντονα και με τη σύνθεση της νέας κυβέρνησης Σημίτη, όπου πολλές υπουργικές θέσεις δόθηκαν σε ανθρώπους χωρίς κοινοβουλευτικό παρελθόν. Οι λόγοι αυτής της επιλογής είναι ότι έτσι θα προωθούνται ευκολότερα τα συμφέροντα των συγκεκριμένων κύκλων αλλά και ότι άτομα αυτού του τύπου έχουν πολύ λιγότερους ενδοιασμούς για την προώθηση των αντικοινωνικών μέτρων που πρόκειται σύντομα να πάρει η κυβέρνηση.

Οι προοπτικές για τους εργαζόμενους μετά τις εκλογές αυτές δεν είναι καλές. Το εκλογικό αποτέλεσμα έδειξε ότι πλατιά κοινωνικά στρώματα έχουν αποδεχθεί ότι η αντεργατική και αντικοινωνική πολιτική που ακολούθησε η κυβέρνηση την προηγούμενη τετραετία ήταν αναγκαία, γιαυτό άλλωστε την ξαναψήφισαν. Η κυβέρνηση έχει το επιχείρημα ότι παρά τα μέτρα που έλαβε είχε αύξηση ψήφων και ότι το 87% του εκλογικού σώματος ψήφισε υπέρ μιας τέτοιας πολιτικής. Επομένως θα προσπαθήσει με τον τρόπο αυτό να νομιμοποιήσει στα μάτια της κοινωνίας το νέο πακέτο μέτρων που ετοιμάζεται στα πλαίσια της «μετά ΟΝΕ» εποχής. Εκρήξεις ενάντια στα μέτρα αυτά σίγουρα θα υπάρξουν αλλά, όπως φάνηκε μέχρι τώρα, η έλλειψη προοπτικής και συντονισμού με άλλους θιγόμενους περιορίζει την αποτελεσματικότητά τους. Η παραδοσιακή Αριστερά δεν δείχνει να ελκύει όσους θίγονται από αυτή την πολιτική.

Η μόνη ελπίδα για αντιμετώπιση, σε βάθος χρόνου, της κυβερνητικής πολιτικής φαίνεται σήμερα να είναι το ξεκίνημα μιας διαδικασίας συγκρότησης μιας πολιτικής οντότητας που θα μπορέσει να εκφράσει τις κινήσεις αντίδρασης σε αυτή την πολιτική, θα παίξει θετικό ρόλο στις προσπάθειες συντονισμού τους και θα μπορέσει να προβάλει μια εναλλακτική άποψη απέναντι σε αυτήν που κυριαρχεί. Η πολιτική αυτή οντότητα δεν υπάρχει σήμερα, ωστόσο οι προσπάθειες αναζήτησης από πολλές πλευρές στην κατεύθυνση αυτή δείχνουν ότι η αναγκαιότητά της υιοθετείται από όλο και περισσότερους. Αν μπορέσουν να ξεπεραστούν οι σεκταρισμοί και οι μικροκομματικές σκοπιμότητες, η διαδικασία στην κατεύθυνση αυτή μπορεί να ξεκινήσει.

Απρίλης του 2000

Μετεκλογικά 2000

Αφού λοιπόν τελείωσε το μεγάλο προεκλογικό «ντέρμπυ» και η θεαματική κορύφωσή του με την εκλογική βραδιά του τηλεοπτικού «θρίλερ» με τα «σασπένς», τις «ανατροπές» και τις «εκπλήξεις» και αφού τώρα πια ο κάθε κατεργάρης γύρισε ξανά στον πάγκο του και κάνει τον απολογισμό του, οφείλουμε και εμείς από τη σκοπιά μας και από κάποια σχετική απόσταση να ξαναδιαβάσουμε τα εκλογικά αποτελέσματα και να βγάλουμε τα μετεκλογικά συμπεράσματά μας.

του Νίκου Μενεγάκη

Η εξάντληση των ταξικών εφεδρειών

Κοινή και κύρια διαπίστωση όλων των σχολιαστών, τόσο των δεξιών και όσο και των αριστερών, αποτελεί το γεγονός ότι το Σημιτικό ΠΑΣΟΚ πριμοδοτήθηκε πλουσιοπάροχα, από τον κύριο κορμό της αστικής τάξης. Η ηγεσία του πάλοι ποτέ σοσιαλιστικού κόμματος των «μή προνομιούχων Ελλήνων», μετά από μια εικοσαετή διαδρομή στην κυβερνητική εξουσία, φαίνεται ότι έχει ενσωματωθεί σε τέτοιο βαθμό στην αστική τάξη ώστε να αποτελεί πλέον την καλύτερη εγγύηση για τη νεοφιλελεύθερη πορεία προς την ευρωπαϊκή καπιταλιστική ολοκλήρωση της χώρας.

Έτσι το Σημιτικό ΠΑΣΟΚ αναδείχθηκε από την προεκλογική περίοδο σαν το χαϊδεμένο παιδί των μεγαλοεκδοτών και των καναλαρχών, ενώ η πρωτοφανής οικονομική άνεση που φαινόταν να διαθέτουν στις προσωπικές προεκλογικές τους καμπάνιες οι «πρωτοκλασάτοι» υποψήφιοι του, υποδηλώνουν γενναίες ενισχύσεις από ενδιαφερομένους «παράγοντες» και φυσικά αντίστοιχες ευνόητες δεσμεύσεις.

Ωστόσο η αναγκαία «συσπείρωση» για την εκλογική νίκη επιτεύχθηκε μόλις την τελευταία στιγμή. Σύμφωνα με τις μετρήσεις των ειδικών εκлого-επικοινωνιολόγων αναλυτών, η πολυπόθητη «συσπείρωση» επιτεύχθηκε, εν πολλοίς, ανέλιστα και μόλις τις τελευταίες 48 ώρες πριν από τις εκλογές. Τελικά την εκλογική νίκη χάρισαν με ξεκάθαρο τρόπο στο ΠΑΣΟΚ, κυριολεκτικά την

τελευταία στιγμή, τα λαϊκά στρώματα των μεγάλων αστικών κέντρων της Β' περιφέρειας της Αθήνας, της Β' Πειραιά και της Β' Θεσσαλονίκης, αφού παρέμειναν σε όλη την προεκλογική περίοδο σιωπηλά, αδιάφορα, σκεπτικά ή ταλαντευόμενα για μια ψήφο «διαμαρτυρίας» προς τα αριστερά κόμματα.

Αν όμως η «συσπείρωση» επιτεύχθηκε ανέλιστα την τελευταία στιγμή, η οριακή νίκη απέδειξε ταυτόχρονα ότι εξαντλήθηκαν όλα τα περιθώρια και οι ανοχές των λαϊκών στρωμάτων προς τη νεοφιλελεύθερη πολιτική της Πασοκικής ηγεσίας. Η «δεξαμενή» των από τα αριστερά «εν δυνάμει» ψηφοφόρων άγγιξε τον πυθμένα της, ενώ η «φιλολαϊκή» δεξιά κερδίζει συνεχώς έδαφος προβάλλοντας συνεχώς το πρόσωπο της δήθεν κοινωνικής πρόνοιας για τους «κοινωνικά ασθενέστερους», για τους μικρούς και μεσαίους αγρότες, για τους χαμηλοσυνταξιούχους, για τους ανέργους κλπ.

Η ανταπόκριση που είχε στο εκλογικό σώμα η υπόσχεση του Καρμανλή για 150.000 δραχμές κατώτατη σύνταξη, ταρακούνησε για λίγο τους «σοσιαλιστές» ηγέτες του ΠΑΣΟΚ από τα μακάρια νεοφιλελεύθερα αναπτυξιακά όνειρα τους. Αναγκάστηκαν να παραδεχθούν, έστω για λίγο, ότι πέρα από τον ικανοποιημένο, αστραφτερό μικρόκοσμο των επιτυχημένων επιχειρηματιών και των υψηλόμισθων στελεχών στον οποίο ζούν και κινούνται συνήθως, υπάρχει και ο κόσμος που αγωνιά για το καθημερινό μεροκάματο, για τη στοιχειώδη ιατρική περίθαλψη, για τα αξιοπρεπή γηρατιά. Αναγκάστηκαν να αντιμετωπίσουν, για μια έστω στιγμή, τα ξεχασμένα για αυτούς αλλά τόσο υπαρκτά κοινωνικά προβλήματα και να μιμηθούν για λίγο τα κλασικά παπανδρεϊκά συνθήματα για «περισσότερο κοινωνικό κράτος».

Ο εκλογικός καταποντισμός της πτέρυγας του Τσοχατζόπουλου, ήλθε να επιστεγάσει την πολιτική της ανυπαξίας στο εσωτερικό και του ΠΑΣΟΚ και τη γενικότερη φυγομαχία της μπροστά στην «εκσυγχρονιστική» επίθεση. Αντίθετα, η πτέρυγα των εκσυγχρονιστών βγήκε απόλυτα κυρίαρχη στην κοινοβουλευτική ομάδα και επιβεβαίωσε την ουσιαστική διάλυση του κομματικού παπανδρεϊκού μηχανισμού και την ολοκληρωτική επικράτηση, των προσωπικών, πελατειακού τύπου, μηχανισμών των κοινοβουλευτικών πρωτοκλασάτων αστέρων.

Ο σχηματισμός της κυβέρνησης ήλθε να

επισφραγίσει την ολοκληρωτική επικράτηση των εκσυγχρονιστών-Σημιτικών αφού όλα τα κρίσιμα υπουργεία ανατέθηκαν στους έμπιστους, σε στενό προσωπικό επίπεδο, ανθρώπους του πρωθυπουργού. Η διάταξη της μάχης για τις επερχόμενες κοινωνικές συγκρούσεις, του άμεσου μέλλοντος του «δεύτερου γύρου του εκσυγχρονισμού», που όπως φαίνεται θα περιστραφούν γύρω από την «μεταρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος», διαγράφεται ήδη με σαφήνεια.

Ωστόσο, εάν το Σημιτικό ΠΑΣΟΚ αναδείχθηκε από την προεκλογική περίοδο σαν το χαϊδεμένο παιδί των μεγαλοεκδοτών και των καναλαρχών, η ίδια η τελική εκλογική αναμέτρηση απέδειξε ότι μόνο εάν καταφέρει στο μέλλον να διατηρήσει τους ήδη σοβαρά τραυματισμένους δεσμούς του με τα λαϊκά στρώματα θα μπορεί να ελπίζει ότι θα εξακολουθήσει να ηγεμονεύει στο πολιτικό προσκήνιο.

Τα όρια του λαϊκισμού και της τέχνης της επικοινωνίας

Η ηγεσία του κόμματος της Δεξιάς, από την εποχή της ανάδειξης της εκσυγχρονιστικής πτέρυγας στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, βίωνε το πικρό συναίσθημα του παραγκωνισμού της, στην προτίμηση της ίδιας της μήτρας που την γέννησε. Η ηγεσία της δεξιάς όφειλε να καταπιεί σχεδόν αδιαμαρτύρητα το πικρό αυτό ποτήρι και να αποδείξει στην ίδια την τάξη από την οποία προέρχεται, ότι εξακολουθεί να είναι μακροπρόθεσμα η βασική και η μοναδική φερέγγυα εκπρόσωπος της. Καταχώνιασε λοιπόν την διαρκή εσωτερική της κρίση, που την κατατρώει συνεχώς εδώ και δύο δεκαετίες, και συσπειρώθηκε τουλάχιστον για το προεκλογικό θεαθήναι.

Στερημένη όμως καθώς είναι σε μεγάλο βαθμό από ικανά στελέχη και ακόμη περισσότερο από πολιτικές εμπνεύσεις και προτάσεις, παραδόθηκε ολοκληρωτικά στα χέρια των τεχνικών της επικοινωνίας (των ονομαζόμενων και image makers). Οι τεχνικοί της επικοινωνίας χρησιμοποιώντας τις συνεχείς μεθοδικές δημοσκοπήσεις τους, καταμετρούσαν με προσοχή τις αντιδράσεις του εκλογικού σώματος σε κάθε εμφάνιση και σε κάθε προεκλογική εξαγγελία της ηγεσίας και αναρύθμιζαν ανάλογα την πολιτική πρακτική της (και φυσικά την αντίστοιχη κατασκευασμένη εικόνα της δεξιάς ηγεσίας). Όπως ήταν φυσικό, οδηγήθηκαν γρήγορα σε μια κλασική λαϊκίστικη δημαγωγία και η ηγεσία της Δεξιάς εμφανιζόταν όλο και με περισσότερες «κοινωνικές ευαισθησίες» και με όλο και περισσότερες εξαγγελίες κοινωνικής μέριμνας. Αποκορύφωμα της τακτικής αυτής

υπήρξε η εξαγγελία της κατώτατης σύνταξης των 150.000 δραχμ.

Η απήχηση των εξαγγελιών αλλά και του ήπιου, μετριοπαθούς και πολιτισμένου ποσώπου που προβαλόταν κατά κόρον από το Καραμανλικό περιβάλλον, έμοιαζε να αυξάνει σταθερά το ρεύμα των ψηφοφόρων και η πολυπόθητη εκλογική νίκη άρχισε να διαφαίνεται όσο πλησίαζε η ημέρα των εκλογών. Χαμηλοσυνταξιούχοι, μεσαίοι και μικροί αγρότες, άνεργοι και νέοι ψηφοφόροι γίνονταν οι συστηματικοί στόχοι της προεκλογικής καμπάνιας και κερδίζονταν, καθώς συνέρρεαν από όλο το πολιτικό φάσμα, μέχρις (σε πρωτοφανές σημαντικό ποσοστό) και από την Αριστερά. Επιτέλους μια καθαρή εκλογική νίκη για τη Δεξιά, χωρίς να χρησιμοποιηθούν οι παλαιές σκοτεινές μεθοδεύσεις και μεγάλης κλίμακας συνωμοσίες, που άφησαν τις ανεξίτηλες κηλίδες τους στην παράταξη και τους ανθρώπους της, άρχισε να αχνοφαίνεται.

Ωστόσο, οι δημοσκοπήσεις των τελευταίων ημερών επιμένουν στην ύπαρξη ενός σημαντικού ποσοστού «αναποφάσιστων» που πρέπει πάση θυσία να κερδηθούν. Μη διαθέτοντας το κατάλληλο πολιτικό αισθητήριο (ή απλώς κρίνοντας εξ ιδίων), οι τεχνικοί της επικοινωνίας αποφάσισαν να ρίξουν στη μάχη ένα τελευταίο όπλο: την πανηγυρική εξαγγελία μιας σίγουρης εκλογικής νίκης. Πίστευαν ότι οι «αναποφάσιστοι» θα τρέξουν να στοιχιστούν υποταγμένοι πίσω από τον αυριανό νικητή. Δυστυχώς για αυτούς συνέβη το αναπάντεχο. Οι «αναποφάσιστοι» αποτελούσαν μια μεγάλη μερίδα εργαζομένων στα αστικά κέντρα που έμεναν απογοητευμένοι ή σκεπτικοί μπροστά στο Σημιτικό ΠΑΣΟΚ αλλά επίσης απογοητευμένοι και σκεπτικοί από τη χωρίς προοπτική εικόνα της Αριστεράς. Η πρόωγη εξαγγελία της νίκης από τους επικοινωνιολόγους της Δεξιάς αποδείχθηκε μπουμέραγκ, αφού οδήγησε τους ψηφοφόρους αυτούς, την τελευταία στιγμή, σε μια μάλλον αδιάφορη και αμυντική ψήφο προς το ΠΑΣΟΚ, ενώ είναι πιθανότερο ότι θα στήριζαν με την ψήφο τους τα αριστερά κόμματα εάν δεν ανησυχούσαν για τη δεξιά νίκη.

Η στασιμότητα και η συρρίκνωση της Αριστεράς

Η Αριστερά υπέστη έτσι μια διπλή αιμοραγία. Απο τη μια μερά η λαϊκίστικη δημαγωγία της Δεξιάς κέρδισε αριστερούς ψηφοφόρους με συγχισμένη και χαμηλή πολιτική συνείδηση. Από την άλλη μεριά, το ΠΑΣΟΚ κέρδισε την τελευταία στιγμή αριστερούς ψηφοφόρους με πιο ανεπτυγμένη πολιτική συνείδηση και ταξικό κριτήριο.

Ωστόσο το τελικό αποτέλεσμα δεν παύει να

αποτελεί μια ακόμη αναμφισβήτητη απόδειξη τόσο της φθίνουσας αξιοπιστίας του πολιτικού λόγου των αριστερών κομμάτων όσο και της ανεπάρκειας των ηγεσιών τους.

Το ΚΚΕ καθηλωμένο στο ίδιο επίπεδο με τις προηγούμενες βουλευτικές εκλογές προσπαθεί μετεκλογικά κατά την πάγια συνήθειά του, να διατηρήσει στους οπαδούς του έναν αέρα αισιοδοξίας και αυτοϊκανοποίησης για το πενιχρό αποτέλεσμα.

Πολύ περισσότερο που η αποστεωμένη σταλινική ηγεσία του, μετά από τις περσινές αντιπολεμικές κινητοποιήσεις, προσπάθησε να πάρει κάποιες πρωτοβουλίες και να ανανεωθεί με κάποιες πρωτοφανείς για τα δεδομένα της, καινοτομίες. Έτσι από τη μια μεριά προσπάθησε να βρεί μια πρόσβαση στον λαμπερό κόσμο των ΜΜΕ μονιμοποιώντας τη συνεργασία της με τους γνωστούς τηλεοπτικούς αστέρες, με τις επίσης γνωστές νεοορθόδοξες και εθνιστικές αντιλήψεις. Από την άλλη μεριά ξανήχθηκε προς την ομάδα των διανοουμένων της Κομμουνιστικής Ανανέωσης, που αποσχίστηκε για το σκοπό αυτό, από την ΑΚΟΑ. Πρέπει βέβαια να σημειώσουμε ότι και τα δύο ανοίγματα σε καμιά περίπτωση δεν αποτελούν κανένα άμεσο κίνδυνο για τη σταλινική ηγεσία του ΚΚΕ.

Η πολιτική ανεπάρκεια και η κομματική απειρία των τηλεοπτικών αστέρων αποτελούν εγγυήσεις ότι δεν πρόκειται, στο άμεσο τουλάχιστον μέλλον, να κριτικάρουν σοβαρά και να αμφισβητήσουν πολιτικά την κομματική ηγεσία, ακόμα και όταν οι προσωπικές φιλοδοξίες τους διαψευστούν.

Η απόλυτη οργανωτική αδυναμία της ομάδας των διανοουμένων της Κομμουνιστικής Ανανέωσης από την άλλη μεριά, αποτελεί επίσης εγγύηση ότι η ηγεσία του ΚΚΕ θα μπορεί άνετα να τους ξεφορτωθεί, χωρίς κανένα σχεδόν κομματικό ή πολιτικό κόστος, αμέσως μόλις αρχίσουν να της γίνονται ενοχλητικοί ή απλώς περιττοί.

Ο Συνασπισμός, με συρρικνωμένες και πάλι τις ετερογενείς δυνάμεις του, μπαίνει για τα καλά στο τούνελ της εσωκομματικής κρίσης. Το εκλογικό αποτέλεσμα που τον φέρνει στο όριο της κοινοβουλευτικής του ύπαρξης, θα επιδεινώσει την υπαρξιακή αγωνία του και θα οξύνει τις εσωτερικές τριβές.

Τα βεβιασμένα προεκλογικά ανοίγματα του Συνασπισμού προς την ΑΚΟΑ και τις «δυνάμεις της οικολογίας» αποδείχθηκαν ότι δεν δημιούργησαν την παραμικρή εκλογική δυναμική. Η δεξιά πτέρυγα ήδη επιρρίπτει τις ευθύνες της συρρίκνωσης στην επιλογή αυτή. Τα λιγοστά σφυροδρέπανα που εμφανίστηκαν στην προεκλογική

καμπάνια θα γίνουν ο στόχος και τα εξιλαστήρια θύματα των Συνασπισμένων εκσυγχρονιστών.

Για την ΑΚΟΑ και τις δυνάμεις αυτές, που αποφάσισαν να συνεργασθούν εκλογικά την τελευταία στιγμή με τον Συνασπισμό, απομένει τώρα το οδυνηρό καθήκον να αποτιμήσουν για άλλη μια φορά τη στρατηγική τους. Να αποφασίσουν για άλλη μια φορά με ποιούς τελικά θα πάνε και ποιούς θα αφήσουν.

Η εύκολη φυλορροή της εκλογικής δύναμης του ΔΗΚΚΙ προς τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ ανέδειξε τη βασική του αδυναμία: την έλλειψη σταθερής εμφύτευσης του κόμματος στους κοινωνικούς θεσμούς και τις οργανώσεις της εργατικής τάξης. Ένα κόμμα αριστερών «προσωπικοτήτων» αλλά και αμφιλεγόμενων μικροπαραγόντων, χωρίς οργανωμένη βάση, δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει αυτό που περίμεναν και υπολόγιζαν όλοι σαν αυτονόητο: την έκφραση προς το ΔΗΚΚΙ της μαζικής ψήφου διαμαρτυρίας προς το Σημιτικό ΠΑΣΟΚ από τους δυσαρεστημένους ψηφοφόρους των λαϊκών στρωμάτων.

Η μερίδα της Άκρας Αριστεράς που αποφάσισε να εμφανισθεί για άλλη μια φορά στο εκλογικό πανηγύρι με τις κατακερματισμένες δυνάμεις του ΜΕΡΑ και τις σεχταριστικές «ΜιΛαμδογενείς» ομάδες καταμέτρησε (όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο και από τους ίδιους τους συμμετέχοντες) τη δεδομένη αδυναμία της.

Ακόμη περισσότερο η απήχηση της προεκλογικής καμπάνιας των μικρών ομάδων της Άκρας Αριστεράς αποδείχθηκε αυτή τη φορά από ασήμαντη έως ανύπαρκτη, καθώς η κυριαρχία των μεγάλων κομμάτων στα ΜΜΕ υπήρξε ολοκληρωτική. Το γεγονός αυτό, νομίζουμε, ότι στερεί πλέον και την τελευταία δικαιολογία, από τις ηγεσίες των παραπάνω σχημάτων, για τις ταλαιπωρίες ενός μάταιου προεκλογικού αγώνα, στον οποίο καταπονούν και καταξοδεύουν τις μικρές δυνάμεις τους.

Η «άλλη αριστερά»

Έτσι για μια ακόμα φορά μέσα από την εκλογική διαδικασία, μέσα από τα εκλογικά αποτελέσματα της Αριστεράς και τα αδιέξοδα των επιλογών των λαϊκών στρωμάτων, πιστεύουμε (όπως και πολλοί άλλοι άλλωστε) ότι αναδείχθηκε και πάλι η ανάγκη της εμφάνισης της «άλλης αριστεράς».

Αναδείχθηκε η ανάγκη μιας «άλλης αριστεράς» που θα συγκροτηθεί μέσα από ενωτικές δημοκρατικές διαδικασίες της βάσης και όχι με μίξερ και στενόκαρδες συμφωνίες των ηγετικών κορυφών. Που θα συγκροτηθεί στη βάση των καθημερινών αναγκών της πάλης για την προάσπιση των ταξικών

συμφερόντων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και όχι απλώς για την προεκλογική εμφάνιση των κομματικών μηχανισμών και το κυνηγητό κάποιων βουλευτικών εδρών.

Της «άλλης αριστεράς» που θα κάνει την αποφασιστική τομή με τη σταλινική κληρονομιά και θα λειτουργεί με απόλυτη δημοκρατία και διαφάνεια στο εσωτερικό της. Της «άλλης αριστεράς» που θα είναι παρούσα και γερά ριζωμένη μέσα στα εργατικά συνδικάτα, στις δημοτικές κινήσεις, στις λαϊκές γειτονιές. Θα αναπτύσσεται και θα συγκρούεται με την κυρίαρχη ιδεολογία, με τους δικούς της τρόπους επικοινωνίας, στο δικό της γήπεδο και σε καθημερινή βάση και δεν θα σέρνεται για κάποια ψίχουλα προεκλογικής τηλεθέασης στα τηλεοπτικά μέσα της αστικής τάξης.

Το ανθρώπινο δυναμικό που θα στελεχώσει την προσπάθεια φαίνεται να υπάρχει διάσπαρτο, κατακερματισμένο, αλλά έμπειρο και ώριμο πολιτικά. Το πολιτικό κενό μέσα στην κοινωνία, αναδεικνύεται συνεχώς και αναδείχθηκε με το μετεκλογικό σκηνικό για μια φορά ακόμη. Απομένει να βρεθεί η συλλογική βούληση και η μαζική πρωτοβουλία για να ξεκινήσει επιτέλους το εγχείρημα. Οι σχετικές διεργασίες και οι ζυμώσεις που ξεκίνησαν ας ελπίσουμε ότι θα είναι αυτή τη φορά οι προάγγελοι.

Ν. Μενεγάκης
16 Απριλίου 2000

ΓΙΑ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΤΗΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

του Γιάννη Φελέκη

Εν όψει των εκλογών της 9^{ης} Απριλίου οι σύντροφοι των συσπειρώσεων της ριζοσπαστικής αριστεράς από την Πάτρα και τον Πύργο πήραν την πρωτοβουλία και απηύθυναν ένα κάλεσμα στις οργανώσεις της άκρας αριστεράς, καθώς και τους ανένταχτους αγωνιστές της και σχήματα που δρουν σε τοπικό, θεματικό ή κλαδικό επίπεδο, με στόχο τη διερεύνηση της δυνατότητας για ένα κοινό κατέβασμα στις εκλογές και τη δημιουργία ενός πλαισίου για το συντονισμό πανελλαδικά της κοινής δράσης και διαλόγου, με προοπτική την πολιτική σύγκλιση και τη δημιουργία ενός εναλλακτικού πόλου απέναντι στη συμβιβασμένη και ενσωματωμένη στις αστικές επιλογές αριστερά.

Παρά την εκτίμησή μας απ' την αρχή ότι ένα πρόχειρο εκλογικό κατέβασμα που θα στερείτο ουσιαστικής πολιτικής βάσης και δομής που να του παρέχει τη στοιχειωδώς απαραίτητη φερεγγυότητα, θα είχε αρνητικές συνέπειες για μια ουσιαστική σύγκλιση, υιοθετήσαμε την προσπάθεια, εφόσον η πλειοψηφία των συμμετεχόντων τη θεώρησαν εφικτή.

Τελικά, το εγχείρημα κοινού εκλογικού κατεβάσματος απέτυχε, εξαιτίας των μικρομεγαλιστικών ηγεμονισμών του NAP, που με πρόσχημα την αφερεγγυότητα της ΑΚΟΑ και τις γνωστές τελεσιγραφικές του συνήθειες αποφάσισε να κατέβει ως ΜΕ.Ρ.Α. Μετά απ' αυτό, και το ΚΚΕ μ-λ αποφάσισε να κατέβει μόνο του. Παρόλα αυτά, τόσο το NAP και οι άλλες δύο συνιστώσες του ΜΕ.Ρ.Α., όσο και οι δύο τάσεις της ΑΚΟΑ και το ΚΚΕ μ-λ, στην τελική μας συνάντηση δήλωσαν ότι μετά τις εκλογές θα ξαναβρεθούμε, γιατί πολύ τους ενδιαφέρει η μόνιμη και μακροπρόθεσμη συνεργασία με προοπτική τη σύγκλιση.

Στη διαδικασία δεν συμμετείχε το Μ-Λ ΚΚΕ και η Ασυνέχεια που έκαναν την επιλογή να συμπήξουν το δικό τους «καθαρό» αντιμπεριαλιστικό μέτωπο, μακριά από «τροτσκιστογενείς και τροτσκίζοντες».

Οι υπόλοιποι που δεν κατεβαίνουμε στις

εκλογές: η συσπείρωση της Πάτρας και του Πύργου, το Δίκτυο Κινήσεων για τα Κοινωνικά και Πολιτικά Δικαιώματα, η ΑΡΑΣ, οι Αριστερές Συσπειρώσεις, η Αριστερή Πολιτική, η ΟΚΔΕ Σπάρτακος, κάποιες τοπικές κινήσεις και κάποιες ομάδες που προστέθηκαν στη συνέχεια, αποφασίσαμε να συνεχίσουμε την προσπάθεια δουλεύοντας για τη γεωγραφική της διεύρυνση και το πολιτικό της βάθεμα.

Με αυτό το στόχο έγιναν και έχουν προγραμματιστεί να γίνουν αρκετές συναντήσεις ενδιαφερομένων σε αρκετές επαρχιακές πόλεις. Και μια πολύ πετυχημένη συνάντηση στο Πολυτεχνείο στην Αθήνα στις 18/3/00, όπου συμμετείχαν περίπου 250 σύντροφοι, στην πλειοψηφία τους ανένταχτοι, με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για το εγχείρημα.

Δεν θα σταθούμε περισσότερο στις διαδικασίες και την ενημέρωση. Παραθέτουμε στις επόμενες σελίδες το κείμενο στο οποίο καταλήξαμε μετά την αποτυχία του κοινού εκλογικού κατεβάσματος και που αποτελεί το κάλεσμα για τη συνέχιση της προσπάθειας. Εδώ θα σταθούμε συνοπτικά σ' αυτά που θεωρούμε απαραίτητες προϋποθέσεις για μια βιώσιμη ουσιαστική σύγκλιση.

Προϋποθέσεις

ΓΙΑ ΝΑ ΔΡΑΣΟΥΜΕ:

Είναι απαραίτητη η διεξοδική και αυστηρά καθορισμένη συζήτηση πάνω στα φλέγοντα ζητήματα και όχι απλά να διαλαλεί ο καθένας τον πόνο του. Π.χ.:

- Νέες εργασιακές σχέσεις, ξένοι εργάτες, ανεργία - στόχοι, αιτήματα.
- Εργατική τάξη, εργατικό κίνημα = τακτικές για την αναγέννησή του και την απόκρουση της αστικής επίθεσης.
- Ρατσισμός, ξενοφοβία, φασισμός = Ποιος ο ταξικός και διεθνιστικός αντίλογος και η δράση.
- Ολυμπιάδα τι σημαίνει = Γιατί και πώς θα την αντικρούσουμε.
- Γυναικεία απελευθέρωση, μας πέφτει λόγος;

- Οικολογική καταστροφή, η σχέση της με το καπιταλιστικό κέρδος, οι συνέπειες της: ποιά είναι η απάντησή μας.
- Εκπαίδευση. Τι σημαίνει η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, τι απαιτούμε, πώς χτίζουμε το εκπαιδευτικό και κοινωνικό μέτωπο για να το επιβάλουμε.
- Τι πρέπει να κάνει ένας επαναστάτης διεθνιστής στα σπαρασσόμενα Βαλκάνια του 2000.
- Ποια είναι η θέση της εργατικής τάξης, του εργατικού κινήματος και της αριστεράς, στο πλαίσιο της καπιταλιστικής ενωμένης Ευρώπης;
- Έχει νόημα ο διεθνισμός του εργατικού κινήματος μέσα στο σημερινό διεθνοποιημένο καπιταλισμό;

Σε κάθε περίπτωση, η διεξοδική συζήτηση και η συμφωνία στα αιτήματα και στα καθήκοντα είναι απαραίτητη για να υπάρξει κοινή δράση. Η μεγάλη ανομοιογένεια και ο μακροχρόνιος κατακερματισμός μάς επιβάλλουν να αρχίσουμε ένα ένα τα θέματα απ' τα πιο μερικά και τα πιο απλά, για να καταλήξουμε κάποτε στα πιο γενικά και πιο σύνθετα.

ΠΩΣ ΣΥΖΗΤΑΜΕ:

Για τη διεξαγωγή μιας αποτελεσματικής, έντιμης, χωρίς παρεξηγήσεις και καρποφόρας συζήτησης είναι απαραίτητη η πανελλαδική κυκλοφορία ενός Δελτίου Συζήτησης, όπου θα δημοσιεύονται όλες οι διαφορετικές απόψεις πάνω σε ένα θέμα, ώστε οι σύντροφοι, π.χ. στην Κομοτινή και τα Γιάννενα, να έχουν υπόψη τους και να συζητούν και τις απόψεις των συντρόφων απ' τα Χανιά και τη Χίο. Κάθε θέμα να συζητιέται ολομελειακά σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και να καταλήγει σε εθνικό επίπεδο με τη μεγαλύτερη δυνατή αντιπροσώπευση, που θα αποφασίζεται και το διά ταύτα, για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες που θα αναλαμβάνονται για το συγκεκριμένο θέμα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΙΑ:

Για να αποφύγουμε τα καπελώματα και την επακόλουθη συρρίκνωση, η ένταξη στην πρωτοβουλία και η δέσμευση τόσο των συντρόφων που ανήκουν σε οργανώσεις και ομαδοποιήσεις όσο και των μεμονωμένων πρέπει να είναι ΑΤΟΜΙΚΗ και ΙΣΟΤΙΜΗ.

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΑΣΤΕ:

Είμαστε αντίθετοι στο «όσοι πιστοί προσέλθετε». Για να αποφύγουμε φαινόμενα σαν εκείνο της Ομοσπονδίας Οικολόγων, πρέπει να κλείσουμε την πόρτα στους διάφορους μικρούς και μεγάλους καριερίστες και ψώνια που περιφέρονται με πρόθεση να εξαγοράσουν το πέρασμά τους απ' την προσπάθειά μας με μια θέση στο ψηφοδέλτιο του Χαραλαμπίδη ή όποιου άλλου, στην επόμενη

εκλογική αναμέτρηση. Δεν θέλουμε κανέναν Βούγια, δεν θέλουμε καμία Δίζη.

Η πρωτοβουλία για να έχει την απαιτούμενη ελκυστικότητα οφείλει να αξιοποιήσει τις θετικές και αρνητικές εμπειρίες απ' την ιστορία του εργατικού κινήματος και να κρατήσει σαφείς αποστάσεις από ανθρώπους και καταστάσεις που το παραδεισένιο σοσιαλιστικό τους πρότυπο είναι οι δίκες της Μόσχας και τα Γκουλάγκ. Δεν είναι δυνατόν να υπάρξει καμιά αναστήλωση του οράματος για την απελευθέρωση της ανθρωπότητας και επικαιροποίηση της μαρξιστικής επαναστατικής θεωρίας, χωρίς την πλήρη κατανόηση και απόρριψη του σοσιαλδημοκρατικού και του σταλινικού φαινομένου. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν επιδιώκουμε και δεν θέλουμε κοινά μέτωπα πάλης για κάποια συγκεκριμένα ζητήματα, πολύ περισσότερο όταν διαθέτουν πλατιά επιρροή μέσα στους εργαζόμενους. Είναι όμως εντελώς διαφορετικό για μια μόνιμη, μακροπρόθεσμη και εφ' όλης της ύλης σχέση.

Η πρωτοβουλία πρέπει να ξεκινήσει σαν ένα μέτωπο κοινής δράσης και χώρος κοινής συζήτησης, με στόχο να εξελιχθεί σε ένα πολυτασικό πολιτικό μόρφωμα που θα διακρίνεται για την εσωτερική του δημοκρατία.

Ένα τέτοιο μόρφωμα, για να μπορεί να σταθεί σαν εναλλακτική λύση στη γραφειοκρατική, ρεφορμιστική και ενσωματωμένη στο καπιταλιστικό σύστημα αριστερά, πρέπει να διακρίνεται για την αδιάλλακτη πάλη του για την ταξική ανεξαρτησία του εργατικού κινήματος. Για την αδιαλλαξία του στην πάλη για τη χειραφέτηση και όχι τη χειραγώγηση της κοινωνίας. Για τη διεθνιστική του αντίληψη και οργάνωση. Για την οικολογική του συνείδηση και δράση. Για το φεμινισμό και την χωρίς όρους στράτευση του στην υπόθεση της ισότητας των δύο φύλων, όπως και την ισότητα και το σεβασμό των σεξουαλικών, φυλετικών και εθνικών κοινωνικών ομάδων και μειονοτήτων.

Τέλος, μια και βρισκόμαστε στην επομένη των εκλογών, θεωρούμε ότι αυτή η προσπάθεια θα πρέπει συνειδητά να αντισταθεί στην εκλογομανία και να αποφύγουμε τη συμμετοχή μας σε εκλογές, μέχρις ότου αποκτήσουμε ένα ουσιαστικό ρίζωμα μέσα στην κοινωνία και σε εθνική κλίμακα. Μέχρι να αποκτήσουμε μια **ευδιάκριτη για την κοινωνία πολιτική ταυτότητα**. Εκλογικά κατεβασμάτα που το αποτέλεσμά τους θα το ξεπερνάει ο Βεργής και οι διάφοροι Ολυμπιστές και παρανοϊκοί μεμονωμένοι, θα είναι απαράδεκτη γελοιότητα και ακύρωση του εγχειρήματός μας.

Γιάννης Φελέκης

10/4/00

Κείμενο της Πρωτοβουλίας

ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Η αποτυχία του εγχειρήματος για κοινή κάθοδο των δυνάμεων της ριζοσπαστικής αριστεράς στις βουλευτικές εκλογές αποτελεί μια ακόμα χαμένη ευκαιρία. Για μια ακόμα φορά ο χώρος της ριζοσπαστικής αριστεράς αποδείχθηκε αναντίστοιχος με τις πραγματικές ανάγκες της συγκυρίας. Η άρνηση βασικών οργανωμένων συνιστωσών να συμβάλουν στην πραγματοποίηση μιας κοινής εκλογικής καθόδου των δυνάμεων της ριζοσπαστικής αριστεράς δυσχεραίνει τη δυνατότητα της να παρεμβαίνει στις πολιτικές εξελίξεις και αντανakλά βαθύτερα προβλήματά και αδυναμίες της που διαπερνούν όλες τις οργανωμένες και μη δυνάμεις της.

Η πρόταση της Πρωτοβουλίας για την κοινή δράση και την ενιαία κάθοδο της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στις εκλογές ανέδειξε την ανάγκη της συγκρότησης ενός εκλογικού σχήματος ικανού να συσπειρώνει τα ευρύτερα ιδεολογικοπολιτικά ρεύματα της ριζοσπαστικής αριστεράς στη βάση της κοινής πολιτικής συμφωνίας που καταγράφηκε στις κινηματικές διαδικασίες της προηγούμενης περιόδου. Η κίνηση αυτή έδειξε ότι αντιστοιχεί στις πραγματικές επιθυμίες μιας μεγάλης μερίδας του κόσμου της ριζοσπαστικής αριστεράς γι' αυτό και πλαισιώθηκε από αρκετούς αγωνιστές των κινημάτων.

Η πρωτοβουλία όμως αυτή προσέκρουσε στις αντίθετες πολιτικές επιλογές οργανωμένων δυνάμεων. Έτσι η αποτυχία του αντίστοιχου

εγχειρήματος των ευρωεκλογών είχε εντείνει την πολιτική διάθεση δυνάμεων-τμημάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς να αναζητούν αδιέξοδες πολιτικές διεξόδους σε συμμαχίες με κόμματα της επίσημης αριστεράς. Αντίστοιχα άλλες δυνάμεις είχαν αναλωθεί σε εσωστρεφείς διαδικασίες, που επικύρωσαν μια τάση κατοχύρωσης των οργανωτικών κεκτημένων, ενώ άλλες δεν είχαν ακόμα κατανοήσει τη σημασία της ανάληψης κεντρικών πολιτικών πρωτοβουλιών ή δεν πίστευαν ότι αξίζει να αναλώσουν τις δυνάμεις τους για την επιτυχία του εγχειρήματος. Εν γένει η εκατέρωθεν καχυποψία για τις πραγματικές διαθέσεις της κάθε δύναμης ακύρωσε τη δυναμική του εγχειρήματος.

Ευρύτερος όμως κόσμος καταλαβαίνει και θα καταλαβαίνει όλο και περισσότερο τα αδιέξοδα των σχεταριστικών αναδιπλώσεων και της δορυφοριοποίησης γύρω από τα κόμματα της επίσημης αριστεράς. Θεωρούμε συνεπώς ότι οι τάσεις αυτές είναι αντιστρέψιμες. Πιστεύουμε συνεπώς ότι και με τις πολιτικές δυνάμεις που ακολουθούν σήμερα άλλο δρόμο θα ξαναβρεθούμε στην πορεία για την ανασύνθεση της ριζοσπαστικής αριστεράς.

Ακόμα δε περισσότερο θεωρούμε ότι αποτελεί άμεση αναγκαιότητα να δημιουργηθούν οι όροι για την ενότητα και ανασύνθεση της ριζοσπαστικής αριστεράς. Εάν το πρώτο κύμα εκσυγχρονισμού έθεσε ως προτεραιότητα την άρση κοινωνικών κατακτήσεων και συμβιβασμών μιας προγενέστερης περιόδου, είναι βέβαιο ότι το μετεκλογικό δεύτερο κύμα θα επιχειρήσει, ανεξαρτήτως κυβερ-

νητικού κέντρου, να εμπεδώσει αυτή την επίθεση, αλλά και να επιβάλει ευρύτερες αναδιαρθρώσεις.

Απάντηση σε αυτή την επίθεση δεν μπορούν να δώσουν οι δυνάμεις της επίσημης αριστεράς, είτε βρίσκονται εγκλωβισμένες στο εσωτερικό της εκσυγχρονιστικής λογικής, είτε πρεσβεύουν τις αδιέξοδες λογικές της εθνικής ανάπτυξης, του οικονομισμού και του κυβερνητισμού. Είναι συνεπώς, παρά ποτέ, αναγκαία η συσπείρωση των δυνάμεων της ριζοσπαστικής αριστεράς στη βάση μιας κοινής πολιτικής συμφωνίας, η οποία θα αποτελεί ένα πόλο όξυνσης των αντιθέσεων που διαπερνούν την κυρίαρχη εκσυγχρονιστική στρατηγική, αλλά και τις στρατηγικές της επίσημης αριστεράς, ένα πόλο φερέγγυας αναφοράς για όλο τον κόσμο της αριστεράς. Όσο αυτή δεν επιτυγχάνεται και όσο οι αγωνιστές των κινημάτων κατανοούν ότι απαιτείται μια συγκροτημένη κεντρική πολιτική απάντηση στην αστική επίθεση, τόσο θα αυξάνει η ληλασία του χώρου της ριζοσπαστικής αριστεράς από την επίσημη αριστερά.

Εμείς, πολιτικές ομάδες και ανένταχτοι αγωνιστές της ριζοσπαστικής αριστεράς που στηρίζαμε την πρόταση της Πρωτοβουλίας για την κοινή δράση και την ενιαία κάθοδο της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στις εκλογές, σκοπεύουμε να συνεχίσουμε στον ίδιο δρόμο. Τον δρόμο της ενότητας και των κοινών πολιτικών μετώπων. Ξέρουμε ότι το εγχείρημα δεν είναι εύκολο. Γνωρίζουμε ότι υπάρχουν διαφωνίες και αντιθέσεις που μπορούν να αρθούν ή να συγκερασθούν μόνο μέσα από την πολιτική πράξη.

Πιστεύουμε όμως ότι οι παράλληλες και ασύμπτωτες τροχιές ούτε μεταξύ τους βρίσκουν σημεία τομής, ούτε με τον κόσμο των κινημάτων, και δεν καταλήγουν παρά σε μια αυτάρεσκη (και ολοένα συρρικνούμενη) αυτοεπιβεβαίωση. Πιστεύουμε επίσης ότι υπάρχουν κάποιοι βασικοί άξονες που συνέχουν την πολιτική πρακτική της ριζοσπαστικής αριστεράς και την αναδεικνύουν ως ιδιαίτερο πολιτικό πόλο μέσα στην ελληνική κοινωνία.

Μέσα από τους άξονες αυτούς, όπως καταγράφονται και στο κείμενο της πρωτοβουλίας αναδεικνύεται ο προσανατολισμός της ριζοσπαστικής αριστεράς που (πρέπει να) είναι: α) αντικαπιταλιστική, ταξική και κινηματική, β) αντιιμπεριαλιστική-διεθνιστική, γ) αντίθετη με την «παγκοσμιοποίηση» και τις καπιταλιστικές ολοκληρώσεις, δ) αντικυβερνητική, ε) ενιαιο-μετωπική στη δράση και στ) δημοκρατική τόσο στο εσωτερικό της, όσο και στις σχέσεις της με το κίνημα. Εν τέλει μια ριζοσπαστική αριστερά που πρωτοστατεί στη συγκρότηση και ανεξάρτητη

ιδεολογική και πολιτική δράση της εργατικής τάξης και στη συνάντησή της με τα ευρύτερα κοινωνικά κινήματα που γεννούν οι αντιθέσεις της εποχής μας (οικολογικό, φεμινιστικό, αντιεθνικιστικό κλπ)

Θα χρειασθεί φυσικά μια ολόκληρη διαδικασία για να επιτευχθεί η ανασύνθεση της ριζοσπαστικής αριστεράς. Θεωρούμε ότι στα πλαίσια αυτής της διαδικασίας είναι αναγκαία:

- 1) η ενίσχυση των κοινών συσπειρωσιακών σχημάτων που θα επιτρέπουν την ευρύτερη απεύθυνση της ριζοσπαστικής αριστεράς και τη γείωση των παρεμβάσεων της στις πραγματικές αντιθέσεις των κοινωνικών χώρων,
- 2) η δημιουργία ενός ευρύτατου φόρουμ θεωρητικού και πολιτικού διαλόγου των δυνάμεων της ριζοσπαστικής αριστεράς γύρω από τα κομβικά σημεία της ταξικής πάλης στην Ελλάδα και διεθνώς, που θα συγκροτεί ένα δημόσιο πεδίο διαλόγου για τη σύγκλιση οργανώσεων και αγωνιστών από διαφορετικά ιδεολογικοπολιτικά ρεύματα,
- 3) η συγκρότηση ενός κέντρου κοινής πολιτικής παρέμβασης και δράσης της ριζοσπαστικής αριστεράς, που θα αυξάνει την δυναμική των παρεμβάσεων πάνω στα κεντρικά πολιτικά μέτωπα που ανοίγει η συγκυρία και θα εξασφαλίζει μια κεντρική αναφορά για τον κόσμο των κινημάτων.

Πιστεύουμε ότι ήδη από σήμερα πρέπει όλοι όσοι συμφωνούν σ' αυτή την κατεύθυνση να ξεκινήσουν τη διαδικασία συγκρότησης μιας κοινής συλλογικής προσπάθειας για το προχώρημα αυτής της διαδικασίας. Μιας προσπάθειας που πρέπει να είναι ανοικτή και να απευθύνεται σε όλα τα τμήματα της ριζοσπαστικής αριστεράς που συμφωνούν με αυτή τη διαδικασία, έστω και αν σήμερα έχουν καταλήξει σε άλλες, λανθασμένες, πολιτικές επιλογές. Με αυτό το στόχο προτείνουμε να ξεκινήσει αμέσως μια διαδικασία περιφερειακών συγκεντρώσεων γύρω από τις απόψεις που κατατέθηκαν στα πλαίσια της Πρωτοβουλίας για την κοινή δράση και την ενιαία κάθοδο της Ριζοσπαστικής Αριστεράς στις εκλογές, έναν πρώτο απολογισμό της προσπάθειας και ένα πρώτο πρόγραμμα δράσης για το επόμενο χρονικό διάστημα, οι οποίες θα καταλήξουν στις 18 Μάρτη σε μια κοινή σύσκεψη γύρω από τα θέματα αυτά.

Πρωτοβουλία για το συντονισμό και την κοινή δράση της ριζοσπαστικής αριστεράς

Πολιτική διακήρυξη για τις εκλογές

ΟΚΔΕ-Σπάρτακος

Μας λένε ότι η μοίρα μας είναι μονόδρομος, καθορισμένος από την «οικονομία», από την ΟΝΕ, κλπ. Δεν είναι όμως αλήθεια: Μπορούμε να αλλάξουμε τη ζωή μας, φτάνει να το θελήσουμε και να αγωνιστούμε για αυτό. Και φτάνει να εγκαταλείψουμε την υποτέλεια και τις συνεχείς παραχωρήσεις στο κεφάλαιο, στα κέρδη του, μπας και φέρει ποτέ «ανάπτυξη» και μας δώσει, τότε, και κανένα ψίχουλο.

Ενάντια στην αστική μοιρολατρεία!

Όχι! Το πρόγραμμα αυτό της συνέχισης και της ενίσχυσης του κεφαλαίου, της ανταγωνιστικότητας, των χρηματιστηρίων, της αυταρχικότητας και της εξαθλίωσης δεν πρόκειται ποτέ να αποδώσει, πέρα από αυτό για το οποίο έχει σχεδιαστεί. Οι αυθεντικοί του συσπειρωμένοι εκπρόσωποι, η Νέα Δημοκρατία, ζητάει να αναλάβει η ίδια το έργο, απρόσκοπτα και χωρίς προσκόμματα «κοινωνικότητας»: απελευθέρωση του κεφαλαίου από όλες τις υποχρεώσεις του!

Όχι στην επάνοδο της Νέας Δημοκρατίας!

Όμως, και το ΠΑΣΟΚ τίποτα άλλο στην ουσία δεν κάνει τώρα. Όσοι πίστεψαν και όσοι είδαν σε αυτό ένα μέσον για να περιορίσει τις ζημιές της καπιταλιστικής και νεοφιλελεύθερης λαίλαπας απογοητεύτηκαν. Με περισσή αλαζονεία, οι ηγέτες του έχουν βαλθεί να περηφανεύονται για τα κατορθώματά τους, για το πόσο αρεστοί είναι στην αφρόκρεμα των πλουσίων και των ισχυρών, δηλαδή των κεφαλαίων, ελλή-

νικών ή διεθνών, επιχειρηματικών ή τζογαδόρων. Στους οποίους, όμως, είναι αρεστοί κυρίως επειδή τη δική τους βάση την μεταχειρίστηκαν για των άλλων τη δουλειά. Μπορεί να βάζουν, τότε-πότε, και λίγη σάλτσα «κοινωνικής ευαισθησίας», όμως αυτή στην πράξη της εξουσίας τους είναι μόνο πλατωνική.

Να καταψηφιστεί ο νεοφιλελευθερισμός του ΠΑΣΟΚ!

Δεν είναι για λόγους «τιμωρίας» που μια τέτοια ηγεσία δεν αξίζει και δεν μπορεί να ψηφιστεί. Είναι κυρίως επειδή απέδειξε στην πράξη, και διατυμπανίζει πλέον ότι θα συνεχίσει να το κάνει, πως τους εργαζόμενους που την ψήφισαν, τα λαϊκά στρώματα που πίστεψαν σε αυτή, τους έχει όλους γραμμένους στα παλιά της τα παπούτσια. Αν έχει τη δυνατότητα, η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ θα συνεχίσει να απατά, να ξεπουλά, να προδίδει, μοιράζοντας απλές υποσχέσεις και «ευαισθησίες» σε όσους περίμεναν έστω και απλώς άμβλυνση της καπιταλιστικής βαρβαρότητας. Και θα έχει την ευκαιρία για κάτι τέτοιο, όπως η ίδια το έχει αποδεχτεί και σχεδιάσει, είτε στις εργασιακές σχέσεις, είτε στο συνταξιοδοτικό, στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ή στη γεωργία.

Υπάρχει άλλος δρόμος: αριστερά!

Όμως, όλα αυτά δεν είναι μονόδρομος. Ούτε το καθένα μόνο του ούτε και στο σύνολό τους. Αυτό μπορούμε να το εκφράσουμε, ακόμα και στις εκλογές και ακόμα και απέναντι

στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Οι εργαζόμενοι που απογοητεύτηκαν από αυτήν δεν πρέπει να μείνουν στην απογοήτευσή τους. Μπορούν με θετικό τρόπο να δείξουν πως υπάρχει και άλλος δρόμος από την υποταγή στους ισχυρούς του κόσμου. Η αποχή και η λευκή ψήφος, που πολλοί αυθόρμητα τείνουν να αντιπροτείνουν, δεν μπορεί να το καταγράψει αυτό. Η ψήφος στα αριστερά του ΠΑΣΟΚ, αντίθετα, μπορεί να δώσει μια ελπίδα και μπορεί να τονώσει και την αγωνιστικότητα.

Ψήφος στα αριστερά ψηφοδέλτια!

Είναι αλήθεια ότι πολλοί έχουν να προσάψουν αρκετά σε αρκετά από τα κόμματα της αριστεράς, τόσο της λεγόμενης κοινοβουλευτικής όσο και της άλλης, εξωκοινοβουλευτικής. Το ένα αληθώνει προς τις καρέκλες της εξουσίας, το άλλο δε διστάζει να συμμαχεί με εθνικιστές και άλλους κανίβαλους. Και στην πιο ριζοσπαστική αριστερά, συχνά ο καθένας βλέπει το μικρομάγαζό του σαν την μόνη λαϊκή εντιμότητα. Ακόμα και όταν, στις αμοιβαίες επικρίσεις του ενός προς τον άλλον, έχουν δίκιο, το γεγονός είναι ότι, σε κοινωνικό επίπεδο, μια πειστική αντιπαράθεση στον κυβερνητικό νεοφιλελευθερισμό δυσκολεύεται, έτσι, να αναδυθεί. Αυτό είναι που εμποδίζει την προνομιακή υποστήριξή μας στο ένα ή στο άλλο. Ωστόσο, πολιτικά, το κύριο σήμερα είναι ότι η ψήφος σε όλα αυτά τα κόμματα της αριστεράς και της άκρας αριστεράς μπορεί να καταγραφεί σαν μια θέληση για αλλαγή, για **εναντίωση στην καπιταλιστική εξαθλίωση** και βαρβαρότητα. Είναι αλήθεια ότι και αυτών οι ηγεσίες, ακόμα και τα προγράμματα, δεν είναι πάντα λαμπρά και ότι μπορεί να έχουν δώσει συχνά δείγματα προτιμήσεων καθόλου αξιολογήσιμων. Έτσι, η υπερψήφισή τους σημαίνει ταυτόχρονα την

ανάγκη μιας ανεξάρτητης αγωνιστικότητας. Εναντία στην απατηλή αστική μοιρολατρεία.

Για μια αριστερή πολιτική και αγωνιστική προοπτική!

Για αυτόν βασικά το λόγο, εμείς, ΟΚΔΕ-Σπάρτακος, ελληνικό τμήμα της 4ης Διεθνούς, στις ερχόμενες εκλογές της 9ης Απριλίου, καλούμε για υπερψήφισή της πέραν του ΠΑΣΟΚ αριστεράς. Θα θέλαμε να υπήρχε ήδη μια **μαζικά φερέγγυα πολιτική εναλλακτική αντιπρόταση στην καπιταλιστική διαχείριση** που κάνει, και έχει σκοπό να συνεχίσει να κάνει, η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Ελλείψει της, η αποσπασματική ή τμηματική έκφραση μιας τέτοιας αντιπρότασης περνάει αναγκαστικά μέσα από τα κόμματα της αριστεράς. Στις εκλογές, αυτό πρέπει κυρίως να εκφράσουμε, για **να τονωθεί η αυτοπεποίθηση των μαζών** πως μπορούν να αλλάξουν τα πράγματα.

Η πολιτική αυτή αυτοπεποίθηση θα χρειαστεί, σαν απαραίτητο στοιχείο, γιατί για να αλλάξουν τα πράγματα δεν υπάρχει άλλη εγγύηση, ούτε άλλος δρόμος, από τη **μαζική κινητοποίηση** των εργαζομένων, των μαζών, των λαϊκών στρωμάτων. Οι συνδυασμοί, της άκρας αριστεράς, που προγραμματικά είναι πιο κοντά μας, θα έχουν επίσης έναν σημαντικό ρόλο να παίξουν, έστω και αν εκλογικά η κατακερματισμένη τους παρουσία δυστυχώς δεν μπορεί να αναπληρώσει τη φερεγγυότητα μιας αντιπρότασης που λείπει σε μαζικό επίπεδο. Για την **ενοποίηση των αγώνων** που έρχονται, πρέπει να δουλέψουμε όλοι μαζί, ιδιαίτερα όσοι, πέρα από τις αυταπάτες των ρεφορμιστικών κομμάτων, βλέπουμε το μέλλον των εργαζομένων, αλλά και της ανθρωπότητας ολόκληρης, να κρέμεται από την ευθύνη που έχουμε για να σταματήσουμε την καπιταλιστική καταστροφή. Τώρα!

Όχι στο μονόδρομο των εξαθλιώσεων!

Να φράξουμε το δρόμο στη δεξιά!

Να καταψηφιστεί η ηγεσία και η πολιτική του ΠΑΣΟΚ!

Ψήφος στα αριστερά κόμματα!

Για την οικοδόμηση μιας φερέγγυας αγωνιστικής εναλλακτικής προοπτικής από τα αριστερά!

ΟΚΔΕ-Σπάρτακος

ελλ.τμήμα της 4ης Διεθνούς
27 Μαρτίου 2000

Συζήτηση: Οι εκλογές και η στάση μας

Στις δύσκολες συνθήκες που θέτει η περίοδος, είναι τόσο απλή μια τοποθέτηση απέναντι στις εκλογές; Μετά την αποτυχία συγκροτημένης παρουσίας μιας αντικαπιταλιστικής παρέμβασης, η επαναστατική στάση στις εκλογές ξεσήκωσε συζητήσεις στην επαναστατική αριστερά, έως και μέσα στις γραμμές μας. Δημοσιεύσουμε εδώ την προκήρυξη της ΟΚΔΕ-Σπάρτακος και δημοσιεύουμε ακόμα ένα άρθρο του σ.Χάρη Σταθάτου που επικρίνει την υπερψήφιση της αριστεράς πέραν του ΠΑΣΟΚ. Το ενδιαφέρον της συζήτησης πάει προφανώς πέρα από την απλή τοποθέτηση στη συγκυρία και θέτει ζητήματα γενικότερης τακτικής στο εργατικό κίνημα.

Η «ψήφος στην αριστερά» και οι επικίνδυνες παρενέργειες

του Χάρη Σταθάτου

Στις εκλογές του Απρίλη, πολλές ομάδες και μεμονωμένοι αγωνιστές, που θέλουν να κατατάσσουν τον εαυτό τους στο χώρο του επαναστατικού μαρξισμού, θεώρησαν σωστό να υποστηρίξουν εκλογικά τους συνδυασμούς «της Αριστεράς πέραν του ΠΑΣΟΚ» αναφερόμενοι κυρίως στους συνδυασμούς του ΣΥΝ του ΚΚΕ και του ΜΕΡΑ*. Μερικοί μάλιστα συμμετείχαν σε κάποια από αυτά τα ψηφοδέλτια.

Σύμφωνα με τα επιχειρήματά τους, με αυτή την «εκλογική ταχτική» «συμμετέχουν στην πολιτική

μάχη των εκλογών» «αποδυναμώνουν το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ» «αδυνατίζουν την επόμενη κυβέρνηση και εμποδίζουν την κυβερνητική αυτοδυναμία αυτών των κομμάτων», «δείχνουν πως υπάρχει και άλλος δρόμος από την υποταγή στους ισχυρούς του κόσμου», «δίνουν μια ελπίδα και τονώνουν την αγωνιστικότητα».

Και όλα αυτά δίνοντας την εκλογική ψήφο στο ΚΚΕ, στον ΣΥΝ και στο ΔΗΚΚΙ, που σαν κεντρική εκλογική πολιτική σημαία υψώνουν και διατυμπαλίζουν την πολιτική της ταξικής συνεργασίας, την πολιτική «διόρθωσης» του καπιταλιστικού συστήματος, την «αναπτυξιακή» πολιτική διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης με κριτήριο την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του «εθνικού κεφαλαίου». Με την ψήφιση δηλαδή της πολιτικής

* Το άρθρο αυτό ασχολείται κύρια με την εκλογική υποστήριξη στο ΚΚΕ, στο ΣΥΝ και στο ΔΗΚΚΙ. Όσον αφορά το ΜΕΡΑ και την υπόλοιπη «άκρα αριστερά» θα επανέλθουμε με άλλο άρθρο.

που απροκάλυπτα και χωρίς περιστροφές καλεί τους εργάτες να εγκαταλείψουν τα ανεξάρτητα ταξικά τους συμφέροντα, να εγκαταλείψουν κάθε προσδοκία για ανεξάρτητη ταξική σοσιαλιστική πολιτική και να προσδεθούν στο άρμα των «εθνικών συμφερόντων» του ελληνικού καπιταλισμού, διαχειριζόμενα, όμως, με μια πιο «λαϊκή» και «λογική» πολιτική.

Είναι φανερό ότι πίσω από αυτή την «απλή» εκλογική ταχτική, «σέρνονται» μεγάλα ζητήματα που αφορούν όχι μόνο τις εκλογές αλλά το συνολικό προσανατολισμό και την ύπαρξη του χώρου του επαναστατικού μαρξισμού. Σχετίζονται άμεσα με τους στρατηγικούς προσανατολισμούς που έχουν ή πρέπει να έχουν οι επαναστάτες μαρξιστές σε σχέση με την εργατική τάξη, την πρωτοπορία της και τη συνολική πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα.

Από το σύνολο σχεδόν των ομάδων και των αγωνιστών του επαναστατικού μαρξισμού είναι αποδεκτό (στα λόγια τουλάχιστον) ότι το κεντρικότερο πρόβλημα της σημερινής πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας είναι η απουσία της επαναστατικής ηγεσίας της εργατικής τάξης, η έλλειψη έκφρασης με συγκεκριμένη πολιτική των ανεξάρτητων ταξικών εργατικών συμφερόντων και η σοσιαλιστική προοπτική της κοινωνίας, η ανοργάνωσή των εργατικών δυνάμεων, η ιδεολογικοπολιτική σύγχυση που τις διαπερνάει και το πισθάγκωνο αλυσόδεμά τους από τις διαλυτικές και καταστροφικές πολιτικές της ταξικής συνεργασίας που σπέρνουν ανάμεσά τους οι ηγεσίες του ΚΚΕ και των άλλων ρεφορμιστικών μηχανισμών.

Με ποιο τρόπο, αλήθεια, συμβάλλει στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων η εκλογική υποστήριξη της «λαϊκομετωπικής» πολιτικής του ΚΚΕ, του ΣΥΝ, κλπ., που δημιουργήσε και διαιωνίζει αυτά τα προβλήματα; Ή μήπως, αθέλητα, έχει το αντίθετο αποτέλεσμα;

«Μα με την ψήφο στην αριστερά θα αποδυναμωθεί το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ και έτσι θα καταγραφεί στις εκλογές η καταδίκη της «νεοφιλελεύθερης» πολιτικής τους» «και θα τονωθεί η αυτοπεποίθηση των μαζών» αντιτάσσουν οι περισσότεροι σύντροφοι που υποστήριζαν αυτή την «εκλογική ταχτική». Σίγουρα, η καταγραφή της καταδίκης της «νεοφιλελεύθερης» πολιτικής, που έτσι κι αλλιώς υπάρχει μέσα στις εργατικές μάζες, δεν θα ήταν αρνητική. Όταν όμως, για να επιτευχθεί μια τέτοια στατιστική καταγραφή της υπαρκτής κοινωνικής δυσарέσκειας, θα πρέπει να ενισχύσουμε και πριμοδοτήσουμε την πολιτική που διαλύει και καταστέλλει την οργανωμένη επαναστατική

εκδήλωση της εργατικής δυσарέσκειας και να εμφανίσουμε δυναμωμένους τους μηχανισμούς που καταρρακώνουν την «αυτοπεποίθηση» των εργατικών μαζών, (ή μήπως υπάρχει αμφιβολία ότι οι ρεφορμιστικοί μηχανισμοί και η «λαϊκο-μετωπική» πολιτική τους δεν επιδιώκουν και δεν κάνουν κάτι τέτοιο;), τότε το «θετικό αποτέλεσμα» κάθε τέτοιας εκλογικής «καταγραφής» γίνεται καταστροφικό και να μας λείπει.

«Όμως αυτά τα κόμματα συγκεντρώνουν την πλειοψηφία της εργατικής τάξης. Δεν πρέπει να στραφούμε προς τα εκεί;», αντιτάσσουν κάποιοι άλλοι. Οπωσδήποτε, το κεντρικό μέλημα κάθε επαναστάτη μαρξιστή πρέπει να είναι η συνεχής προσπάθεια να ενοποιήσει σε ένα ενιαίο Μέτωπο τις εργατικές δυνάμεις, όπου και αν αυτές βρίσκονται, για να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της καπιταλιστικής κρίσης και της αστικής πολιτικής με μια ανεξάρτητη ταξική εργατική πολιτική, απαλλαγμένη από το φορτίο «εξυπηρέτησης των εθνικών συμφερόντων». Και ταυτόχρονα να κερδίσει όσους περισσότερους γίνεται στις επαναστατικές ιδέες και στην πάλη για την οικοδόμηση της επαναστατικής ηγεσίας του προλεταριάτου. Άρα, γι' αυτό το σκοπό, πρέπει να έχει συνεχώς στραμμένη την προσοχή του όχι μόνο προς τους εργάτες του ΚΚΕ, του ΣΥΝ αλλά και του ΠΑΣΟΚ. Δεν πρόκειται όμως να καταφέρει ποτέ κανείς τίποτα απ' όλα αυτά χαϊδεύοντας τις αυταπάτες και υποστηρίζοντας τη συμβιβαστική πολιτική της ηγεσίας τους (όπως κάνει σε τελική ανάλυση και ανεξάρτητα από τις αφανισμένες διαφοροποιήσεις και διευκρινήσεις, η «εκλογική υποστήριξη» τους). Αντίθετα, με τον τρόπο αυτό, υποθηκεύεται κάθε μελλοντική δυνατότητα επιρροής, όταν η εργατική πρωτοπορία των κομμάτων, αντιμετώπιη με τις συνέπειες της συμβιβαστικής πολιτικής της ηγεσίας της, θα την απορρίπτει, αφού θα συμπεριλάβει στην απόρριψη αυτή και κάθε υποστήριξη που δόθηκε σε αυτή.

Η προσέγγιση της εργατικής πρωτοπορίας μπορεί να την απεγκλωβίσει από τα δεσμά και την σύγχυση του ρεφορμισμού μόνο με τη σταθερή ανάλυση της πραγματικότητας, τη συνεχή αποκάλυψη των συνεπειών της συμβιβαστικής πολιτικής, την αποφασιστική καταδίκη της και τη συνεχή ειλικρινή πάλη μέσα στο εργατικό κίνημα για την οικοδόμηση ενιαίου εργατικού μετώπου πάλης με βάση ένα σταθερό μεταβατικό πρόγραμμα ταξικών διεκδικήσεων και σοσιαλιστικής πολιτικής.

Αυτό αποτελεί ουσιαστικά απάντηση και σε όσους, για να δικαιολογήσουν την «εκλογική τακτική» τους, σκωπτικά και δήθεν με «ρεαλισμό» λένε: «μα, αν δεν κάνουμε μέτωπο με τις δυνάμεις του ΚΚΕ και του ΣΥΝ, με ποιον τότε θα κάνουμε το Ενιαίο Μέτωπο; Μόνο με επαναστάτες;». Αυτοί οι

«ρεαλιστές» που δεν διστάζουν να υποστηρίξουν μια ανέφικτη πολιτική «μεταρρύθμισης» του καπιταλισμού, βιάζονται να βαπτίσουν την εκλογική υποστήριξη τους σε «Μέτωπο» και ξεχνούν εντελώς τις θεμελιώδεις και ταξικά αντιθετικές διαφορές του «Λαϊκού Μετώπου» και του Ενιαίου Εργατικού Μετώπου. Είτε το θέλουν είτε όχι, το «μέτωπο» στο οποίο αναφέρονται γίνεται στη βάση της μη ρεαλιστικής «λαϊκο-μετωπικής» πολιτικής των συνδυασμών που υποστηρίζουν και που οδηγεί το εργατικό κίνημα στην αγκαλιά των αστικών «εθνικών» συμφερόντων με μπόλικο «λαϊκίστικο» φραστικό αμπαλάζ. Αντίθετα, το Ενιαίο Εργατικό Μέτωπο αναδεικνύει την ανεξάρτητη ταξική εργατική σοσιαλιστική πολιτική. Και είναι σαφέστατο ότι μια τέτοια πολιτική Ενιαίου Εργατικού Μετώπου θα πρέπει να απευθύνεται σταθερά προς το ΚΚΕ, τον ΣΥΝ και κάθε άλλο κόμμα ή ομάδα που έχει αναφορά στην εργατική τάξη, στρεφόμενη, όμως, σταθερά και ασυμβίβαστα ενάντια στην συμβιβαστική λαϊκομετωπική πολιτική τους.

Και για όσους υποτιμούν την σημασία της συμβιβαστικής πολιτικής του «Λαϊκού Μετώπου» ή όπως αλλιώς και αν την αποκαλεί ο καθένας, της πολιτικής δηλαδή που διατείνεται ότι θα «διορθώσει» και θα «διαχειριστεί» με πιο «λαϊκό» και «αναπτυξιακό» τρόπο τον καπιταλισμό και την κρίση του, θα τον προτρέψουμε να την προεκτείνει λίγο έως την δυνατότητα κυβερνητικής υλοποίησής της. Θα διαπιστώσει τότε ότι θα έχει να κάνει με μια νέα εκδοχή σημερινού κυβερνητικού ΠΑΣΟΚ, με τις ίδιες ή και πιο τραγικές συνέπειές της. Η εμπειρία του ΠΑΣΟΚ -που με την «εθνική - λαϊκή» πολιτική του ξεκίνησε ακριβώς από το ίδιο σημείο και, υλοποιώντας την, έφτασε στο σημερινό αντεργατικό τερατούργημα που ζούμε- είναι περισσότερο από εύγλωττη.

Έτσι, η απλή και «αθώα» «εκλογική τακτική» «ψήφο στην αριστερά» εγκλωβίζει το χώρο του επαναστατικού μαρξισμού σε έναν αδιέξοδο κύκλο του τύπου: καταδικάζω την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και την πολιτική της, υποστηρίζοντας και ψηφίζοντας μια πολιτική που αν εφαρμοστεί θα μας οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στο ίδιο σημείο που καταδικάζουμε.

Με τις επιλογές που έγιναν στις εκλογές του Απρίλη, δυστυχώς, δεν χάθηκε απλά και μόνο μια ακόμα ευκαιρία για τους μαρξιστές να καταφέρουν να διαμορφώσουν μια παρουσία και έκφραση για μια ανεξάρτητη ταξική εργατική και σοσιαλιστική πολιτική που θα έδινε απαντήσεις και προοπτικές στη σημερινή αδιέξοδη πολιτική και κοινωνική καπιταλιστική πραγματικότητα από τη σκοπιά των εργατών και των άλλων εκμεταλλευομένων. Σε αυτή την αδυναμία που για χρόνια βασανίζει τον

επαναστατικό μαρξισμό και ολόκληρο το εργατικό κίνημα προστέθηκε, δυστυχώς, και η πρόσδεση πολλών ομάδων και αγωνιστών του επαναστατικού μαρξισμού στην «λαϊκομετωπική» πολιτική που υποτίθεται ότι έπρεπε να πολεμούν περισσότερο από κάθε άλλο.

Αν οι επαναστάτες μαρξιστές, θέλουν να ανταποκριθούν σε αυτό που επικαλούνται ότι είναι, πρέπει με κάθε θυσία να απεγκλωβιστούν όσο γίνεται γρηγορότερα και αποφασιστικότερα απ' αυτόν τον παγιδευτικό κύκλο. Να αναλάβουν συντονισμένα και οργανωμένα ενοποιητικές πρωτοβουλίες για την συσπείρωση κάθε ομάδας και μεμονωμένου αγωνιστή που βλέπει την ανάγκη μιας ανεξάρτητης ταξικής και ενιαιομετωπικής πολιτικής στη βάση των αρχών και της λογικής του μεταβατικού προγράμματος της Τετάρτης Διεθνούς για μια ενιαία δράση μέσα στο εργατικό και υπόλοιπο λαϊκό κίνημα ενάντια στην καπιταλιστική επίθεση και τις κατασταλτικές επιδράσεις της ρεφορμιστικής πολιτικής και για την οικοδόμηση μιας ενιαίας επαναστατικής οργάνωσης που θα προωθήσει και θα συμβάλλει στην αντιμετώπιση της έλλειψης της επαναστατικής ηγεσίας του προλεταριάτου, σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο.

Χάρης Σταθάτος
Μέλος της Συντ. Επιτροπής της
«Εργατικής Δημοκρατίας»

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ

Του Δημήτρη Λιβιεράτου

Για πρώτη φορά το ευρύ κοινό αντέληφθη τη σημασία του πετρελαίου στην παγκόσμια οικονομία, το 1973. Το πετρέλαιο αποτελεί την πρώτη ύλη για την παραγωγή ενέργειας. Σαν καύσιμο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Αλλά και καύσιμο για τις παντός είδους θαλάσσιες, γήινες και εναέριας μεταφορές. Αποτελεί επίσης την πρώτη ύλη για την πετροχημική βιομηχανία των πλαστικών και συνθετικών υλών, η οποία συνεχώς εξελίσσεται. Απολύτως απαραίτητο για τη σημερινή παγκόσμια οικονομία.

Μέχρι το 1950 την εκμετάλλευση, διύλιση και διανομή πετρελαίου έλεγχαν επτά μεγάλες εταιρίες, οι αποκαλούμενες επτά αδελφές.

Πριν από το 1950 είχαν τον έλεγχο του 90% της παγκόσμιας παραγωγής, εκτός της πρώην ΕΣΣΔ, των ανατολικών συμμάχων της και της Κίνας. Το 1970 έλεγχαν το 75%. Από τον καιρό της μεγάλης αποικιοκρατίας είχαν εξασφαλίσει τον έλεγχο στις περισσότερες γνωστές, τότε, περιοχές παραγωγής ή ενδεχόμενης παραγωγής πετρελαίου. Αυτές οι επτά εταιρίες ήταν: ΕΞΟΝ (αμερικανική), ΡΟΑΓΙΑΛ ΝΤΑΤΣ ΣΕΛΛ (βρετανική και ολλανδική), ΜΟΜΠΛ ΟΪΛ (αμερικανική),

ΤΕΞΑΚΟ (αμερικανική), ΓΚΟΛΦ ΟΪΛ (αμερικανική), ΣΟΚΑΛ (αμερικανική) και ΒΡ (αγγλική). Για τον καπιταλιστικό κόσμο βέβαια. Στην ΕΣΣΔ το πετρέλαιο της περιοχής το έλεγχε το κράτος, το οποίο είχε αποκτήσει μια εξαιρετική τεχνολογία, ακόμα από την τσαρική εποχή, στον Καύκασο, αλλά δεν μπορούσε ακόμα να έχει μεγάλη κίνηση εκτός των ορίων του.

Οι επτά εταιρίες, οι μεγαλύτερες, ίσως, ιμπεριαλιστικές επιχειρήσεις, επέβαλαν τον νόμο τους, με την υποστήριξη όλων των ειδών που τους παρείχαν τα μεγάλα καπιταλιστικά κράτη, ιδιαίτερα οι ΗΠΑ και η Μεγάλη Βρετανία. Στην παραγωγή, τις τιμές, τη μεταφορά, διατηρώντας μυστικό το κόστος παραγωγής. Αυτό δεν το γνώριζαν ούτε οι χώρες τις οποίες η φύση είχε προικίσει με πετρέλαιο.

Οι πρώτες αντιδράσεις σ' αυτή την παγκόσμια κυριαρχία των επτά αδελφών άρχισαν από τις μεγάλες καπιταλιστικές χώρες που δεν συμμετείχαν στην εκμετάλλευση, αλλά χρειαζόνταν όλο και μεγαλύτερες ποσότητες πετρελαίου.

Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η Γαλλία προώθησε την εταιρία ERAP, η Ιταλία την ENI, η Ιαπωνία την ΤΖΑΠΑΝΣ ΕΞΠΟΡΤ ΟΪΛ. Ηρθαν σε άμεση επαφή με χώρες παραγωγής και όπου υπήρχε χώρος επενέβησαν στην παραγωγή, διύλιση,

μεταφορά, διανομή. Όμως, οι επτά αδελφές εξακολουθούσαν να έχουν τη μεγάλη δύναμη. Σε πολλά μέρη επιχειρούν έρευνες και ανακαλύπτουν καινούρια μεγάλα κοιτάσματα. Το σοβιετικό πετρέλαιο κάνει επίσης την εμφάνισή του στην παγκόσμια αγορά. Η μεγάλη προσφορά των χρόνων '60 ρίχνει τις τιμές. Και οι μεν εταιρίες διατηρούν το κέρδος με την επιβολή που έχουν, όμως οι χώρες παραγωγής υφίστανται αυτή τη λεηλασία χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν.

Με την αφύπνιση των καινούριων αστικών τάξεων των πρώην αποικιών, οι οποίες ανεξαρτητοποιούνται το 1960, για πρώτη φορά το Ιράν, το Ιράκ, το Κουβέιτ, η Σαουδική Αραβία και η Βενεζουέλα, δημιουργούν τον ΟΠΕΚ, οργανισμό που καταρχήν συζητάει τα ζητήματα του πετρελαίου και αφορούν αυτές τις χώρες.

Όμως, μέχρι το 1970 δεν μπορούν να έχουν μια αξιόλογη δράση. Βλέπουν τον πλούτο των χωρών τους να φεύγει κάθε μέρα και αυτές μόλις που καταφέρνουν να πετύχουν μια αύξηση των φόρων τους επί της παραγωγής, χωρίς να μπορούν να έχουν πλήρη έλεγχο. Πληρώνονται σε δολάριο του οποίου η τιμή πέφτει, ενώ τα αγαθά που αγοράζουν από τις μεγάλες καπιταλιστικές χώρες συνεχώς ακριβαίνουν. Στην πραγματικότητα, οι τιμές ήταν τόσο χαμηλές, εις βάρος των παραγωγών χωρών βέβαια, ώστε ούτε καν λογαριαζόταν σοβαρά η τιμή του πετρελαίου στο κόστος παραγωγής των εμπορευμάτων. Η ενέργεια είχε πολύ μικρό κόστος.

Μεταξύ 1970-73 εκδηλώνονται οι πρώτες σοβαρές αντιδράσεις μεγάλης κλίμακας. Η Συρία διακόπτει τη ροή του αγωγού πετρελαίου, αν δεν πάρει περισσότερα. Η Λιβύη του Καντάφι αύξησε από τότε τους φόρους των εταιριών και απαιτεί έλεγχο και μείωση της παραγωγής. Συγχρόνως, οι θαλάσσιες μεταφορές ακρίβησαν σημαντικά. Είναι η χρυσή εποχή των Ελλήνων εφοπλιστών με τα πετρελαιοφόρα. Η ζήτηση ανεβαίνει ραγδαία στις μεγάλες ανασυγκροτημένες πλέον καπιταλιστικές χώρες. Είχαν μπει στην άκρατη καταναλωτική περίοδο. Οι νέες εκμεταλλεύσεις που βρέθηκαν στην Αλάσκα, τη βόρειο θάλασσα και αλλού είναι ακόμα πολύ ακριβές για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μεγάλη κλίμακα.

Οι όροι της εξέγερσης των νέων αστικών τάξεων είχαν ωριμάσει. Ο πολύς κόσμος είναι απληροφόρητος. Έκπληκτος λοιπόν ακούει στις 16 Οκτωβρίου 1973 ότι έξι αραβικές χώρες του Περσικού Κόλπου (ΟΛ ΠΕΚ) ανέβασαν μονόπλευρα κατά 70% τις τιμές του πετρελαίου. Επίσης μειώνουν την παραγωγή τους κατά 5% το μήνα και απαγορεύουν την εξαγωγή πετρελαίου προς ΗΠΑ και Ολλανδία, οι οποίες υποστήριζαν το Ισραήλ. Η κατάληψη αραβικών εδαφών, αλλά

και ο ρόλος του χωροφύλακα που έχουν αναθέσει στο μικρό αλλά πάνοπλο Ισραήλ, γίνεται τιμμένο σύνδεσης των Αράβων πετρελαιοπαραγωγών χωρών της περιοχής του Κόλπου και γενικότερα της Μέσης Ανατολής, όπου βρίσκονται και οι μεγαλύτερες ποσότητες.

Στη συνδιάσκεψη του Οργανισμού Πετρελαιοπαραγωγών χωρών, ΟΠΕΚ, που συνέρχεται στις 17 Νοεμβρίου 1973, οι εταιρίες πετρελαίου δεν αντέδρασαν σοβαρά. Ουσιαστικά δεν τις ενδιαφέρει και πολύ το ζήτημα. Μπορεί οι χώρες προελεύσεώς τους, αλλά και υποστηρίξεώς τους, να υποφέρουν από την έλλειψη πετρελαίου, αλλά αυτές κερδίζουν. Αυτός άλλωστε είναι ο καπιταλισμός. Όχι συναισθηματισμούς πατριωτικούς και άλλα τέτοια, μόνον κέρδος. Και αυτό εξασφαλίζεται: ακριβότερα θα αγοράζουν, ακριβότερα θα πουλάνε. Οι ευρωπαϊκές χώρες θίγονται περισσότερο επειδή στερούνται πετρελαίου, αλλά δεν έχουν ακόμη και μεγάλες εταιρίες, σαν τις επτά αδελφές.

Από αυτή την περίοδο αλλάζει ραγδαία η παγκόσμια κατάσταση στο ενεργειακό. Συμβαίνουν μερικά σημαντικά πράγματα που πρέπει να σημειώσουμε.

Στην αρχή οι μεγάλες καπιταλιστικές χώρες, παρά την άνοδο των τιμών, την οποία διοχέτευαν στην κατανάλωση, δεν έδειξαν μεγάλη ανησυχία. Είχαν την πεποίθηση ότι ο παράγων πετρέλαιο θα μειωθεί με την κατασκευή πολλών πυρηνικών εργοστασίων παραγωγής ενέργειας.

Δεν θα επεκταθούμε σ' αυτό επειδή δεν είναι του σημερινού μας θέματος. Με λίγα λόγια, οι προσπάθειες που έγιναν και οι κατασκευές δεν έλυσαν το πρόβλημά τους. Λίγες χώρες, σαν τη Γαλλία π.χ., απέκτησαν σημαντικό ποσοστό στην πυρηνική ενέργεια. Η καινούρια τεχνολογία με πολλά ατυχήματα και τεράστιες επενδύσεις, δεν μπόρεσε να προχωρήσει αρκετά στην τιθάσευση του «ατόμου». Πολύ ακριβή και πολύ επικίνδυνη σε πυκνοκατοικημένες χώρες, όπως αυτές της Ευρώπης. Και μετά το ατύχημα του Τσερνομπίλ, το χτίσιμο νέων πυρηνικών εργοστασίων επιβραδύνθηκε περισσότερο.

Τελευταίο ατύχημα αναφέρεται αυτό του πυρηνικού σταθμού Σέφιλντ, το Μάρτιο του 2000. Ένας σταθμός από τους πρώτους της δεκαετίας του '50, πολλές φορές με προβλήματα. Περιμένουν ότι η βρετανική κυβέρνηση θα αναγγείλει το κλείσιμό του τους επόμενους δύο μήνες. Θα μπορούσαν βέβαια να έχουν διαθέσει μεγάλες επενδύσεις για ατομική, ηλιακή, υδροηλεκτρική ενέργεια και για τη μελέτη των θαλάσσιων ρευμάτων και άλλες ακίνδυνες πηγές ενέργειας, αλλά δεν το έκαναν. Μόλις ομαλοποιήθηκε κάπως η κατάσταση και ο ΟΠΕΚ, με τις μεγάλες πιέσεις που άσκησαν οι

ΗΠΑ και λοιποί εταίροι, υποχώρησε στις απαιτήσεις τους για πολλά χρόνια, έχοντας βέβαια κερδίσει ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό από τα κέρδη.

Αυτή την ίδια περίοδο επιταχύνεται η παρακμή της παραγωγής πετρελαίου στις ΗΠΑ. Ο πίνακας που δίνουμε δείχνει τη μείωση της παραγωγής, την αύξηση της κατανάλωσης και την αύξηση των εισαγωγών. Όσο «τσαμπουκά» και αν πουλάνε οι ΗΠΑ, όσες πολιτικές και ένοπλες επεμβάσεις και αν κάνουν σε πολλά μέρη του κόσμου, δεν μπορούν να ξεφύγουν από την εξάρτηση των εισαγωγών πετρελαίου. Είναι αδύνατον επίσης να μειώσουν την κατανάλωσή τους. Το αμερικανικό κράτος, ως άλλη μωρά παρθένος, εξακολουθεί να κινεί όλη της την κοινωνία πάνω σε τέσσερις ρόδες. 260 εκατ. άνθρωποι εξακολουθούν να καταναλώνουν το ένα τέταρτο της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου.

[Βλέπε Πίνακα «Πετρέλαιο και ΗΠΑ»

Στον πίνακα φαίνεται η κατάσταση των ΗΠΑ στον τομέα του πετρελαίου.

1. Μειώνεται η παραγωγή.
2. Αυξάνει η κατανάλωση.
3. Αυξάνουν οι εισαγωγές.]

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΗΠΑ

Ετος Παραγωγή Κατανάλωση Εισαγωγές
(σε εκατομμύρια τόν. πετρελαίου)

1988	459,6	796,7	337,1
1989	429,5	795,3	365,8
1990	417,1	781,8	364,7
1991	423,4	765,6	342,2
1992	413,5	782,2	368,7
1993	397,5	789,3	391,8
1994	388	809,8	421,8
1995	384	807,7	423,7
1996	382,5	836,5	454
1997	380,4	848	467,8
1998	367,9	852,4	484,5

(BP AMOCO JUNE 1999)

Μια κατάσταση συνεχούς κρίσης στον ενεργειακό τομέα. Στον ορίζοντα δεν φαίνεται καμιά λύση για τις ΗΠΑ. Όμως τα έξοδα μεγαλώνουν συνεχώς με τις εισαγωγές. 484,5 εκατ. τόνοι πετρελαίου που ισοδυναμούν με 3.737.520.000 βαρέλια το χρόνο.

Το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ, το πιο γκρίζο σημείο της αμερικανικής οικονομίας, αυξάνει συνεχώς. Το 1999 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών έφθασε έλλειμμα 267,5 δισ. δολ. αυξημένο 62,9% από το 1998. Και τον Ιανουάριο του 2000 άγγιξε το ύψος-ρεκόρ των 28,78 δισ. δολ. (*The Wall Street Journal Europe* 22.3.00, Ναυτεμπορική 22.3.00). Η κυριότερη αιτία της αμερικανικής αιμορραγίας είναι το πετρέλαιο.

Την ίδια περίοδο αλλάζει και το τοπίο στις εταιρίες πετρελαίου. Δεν είναι πια οι επτά αδελφές που κυριαρχούν. Οι νέες αστικές τάξεις με το στοιχείο του κρατικού μας καπιταλισμού για ανάπτυξη των πόρων τους, δημιουργούν δικές τους κρατικές επιχειρήσεις. Όπως αναφέραμε, οι εταιρίες δεν είναι πια οι επτά αδελφές, όπως πριν από το 1973. Δίνουμε έναν πίνακα των μεγαλύτερων εταιριών πετρελαίου και από τις είκοσι πρώτες φαίνεται ότι οι 12 και μια μισή ανήκουν στο δημόσιο τομέα [βλ. Πίνακα «Οι μεγαλύτερες εταιρίες πετρελαίου στον κόσμο»].

Αυτό σημαίνει στον κρατικό καπιταλισμό της κάθε χώρας και αυτό γιατί έχει μεγάλες οικονομικές αλλά και πολιτικές συνέπειες. Πέρασε ανεπιστρεπτί ο καιρός της παγκόσμιας κυριαρχίας των επτά μεγάλων αδελφών, πετρελαϊκών εταιριών του δυτικού καπιταλιστικού κόσμου.

Αλλά ας πούμε και δυο λόγια γι' αυτές τις ιδιωτικές εταιρίες. Επωφελούνται. Είναι παλιές καπιταλιστικές εταιρίες που μερικές έχουν αλλάξει μορφή και όνομα. Όμως είναι ανελέητες και για τις χώρες τους. Δεν ενδιαφέρονται καθόλου αν οι χώρες τους πληρώνουν υπέρογκα ποσά και κινδυνεύουν να καταρρεύσουν, αρκεί αυτές να κερδίζουν όσο το δυνατόν περισσότερα. Άλλωστε αυτή είναι η λογική του καπιταλισμού.

Με την άνοδο της τιμής του πετρελαίου δεν κερδίζουν μόνο οι παραγωγοί, αλλά και οι εταιρίες που το διακινούν. Όμως έχει αλλάξει και η σύνδεση των εταιριών. Το 1973, με τη μεγάλη πετρελαϊκή κρίση κυριαρχούσαν οι επτά αδελφές, όπως ονόμαζαν τις παγκόσμιες κυρίαρχες καπιταλιστικές εταιρίες. Τώρα ο χάρτης των εταιριών διαμορφώνεται όπως φαίνεται στον πίνακα. Οι περισσότερες είναι δημόσιες και ανήκουν στα κράτη που παράγουν. Το Γραφείο Πληροφοριών Ενέργειας (EIG) δημοσίευσε πρόσφατα αυτόν τον κατάλογο που δίνουμε πιο πάνω. [J. A. L' INTELLIGENT No 2040, 15-20 FEBR. 2000.]

Αυτή την ίδια περίοδο η Σοβιετική Ένωση, ιδιαίτερα η Ρωσία, αναπτύσσει την παραγωγή του φυσικού αερίου. Πρώτη ύλη ενέργειας, αλλά πιο καθαρή από το πετρέλαιο. Προικισμένη με μεγάλα αποθέματα αυτής της πρώτης ύλης, αναπτύσσει μια δικιά της τεχνολογία. Ίσως η καλύτερη στον κόσμο,

όπως και για το πετρέλαιο για το οποίο διαθέτουν μια πείρα τουλάχιστον ενός αιώνα, από την εποχή της τσαρικής Ρωσίας και τη δραστηριότητά τους στην περιοχή του Καυκάσου, οι αγωγοί του φυσικού αερίου της Ρωσίας επεκτείνονται συνέχεια μέχρι σήμερα. Και θα εξακολουθήσουν προς όλη την Ευρώπη και τις όμορες περιοχές. Τεράστιες εταιρίες κρατικού καπιταλισμού οι περισσότερες ασχολούνται με αυτή την επέκταση. Ουσιαστικά, η Ευρώπη σήμερα εξαρτάται, σε μεγάλο μέρος, από το φυσικό αέριο της Ρωσίας. Και αν οι εταιρίες τους ήταν καλύτερα οργανωμένες θα κυριαρχούσαν παντού, αλλά εξακολουθούν να πάσχουν από τον γιγαντισμό της γραφειοκρατίας τους που τις κάνει δυσκίνητες και άφθονη λεία λεηλασίας.

Με την άνοδο της τιμής του πετρελαίου, από την άνοιξη του 1999, γίνεται μια αναδιανομή του πλούτου προς όφελος των αστικών τάξεων των χωρών που κατέχουν πετρέλαιο και οι οποίες, κατά σύμπτωση, βρίσκονται στις περιοχές του λεγόμενου τρίτου κόσμου.

Η εντύπωση που πάντα μας δίνουν τα μέσα ενημέρωσης από τις τρίτες χώρες είναι πείνα, γύμνια, ρατσισμός, συγκρούσεις φυλών και εθνοτήτων, αδελφοκτόνοι πόλεμοι. Όλο τέτοια έχει το κοινό των τηλεοράσεων και των περισσότερων εντύπων. Ποτέ δεν δείχνουν λιμάνια, εργοστάσια, μεγάλες πόλεις και γενικά μια από τις εικόνες που εμείς θεωρούμε προοδευμένο κόσμο.

Αλλά, σκεφτείτε τι εικόνα θα σχημάτιζε ένας Αφρικανός αν του έδειχναν για Γερμανία μερικούς

ξυλοκόπους και γελαδάρηδες της Βαυαρίας ή το γραφικό αλλά υποκοσμικής ποιότητας Σάο Πάολο του Αμβούργου.

Αλλά αναρωτιόμαστε τι κάνουν τα λεφτά που μαζεύουν οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες, τι κάνει η αστική τους τάξη. Αναμφισβήτητα, ένα μεγάλο μέρος επενδύεται στην ίδια τη χώρα για υποδομή, κατοικίες, εργοστάσια για παραπέρα κέρδη. Όσο καιρό βρίσκονταν κάτω από την απόλυτη επιρροή των μεγάλων καπιταλιστικών δυνάμεων της Δύσης ήταν υποχρεωμένες να αγοράζουν εξοπλισμούς παντός είδους. Χρειάζονταν δεν χρειάζονταν. Με το πρόσχημα του αντικομμουνισμού, της καταπολέμησης των απελευθερωτικών κινημάτων ή ακόμα του κινδύνου από κάποιους γείτονες. Μια τεράστια αιμορραγία που έκανε άμπλουτες χώρες σαν τη Σαουδική Αραβία να είναι και χρεωμένες. Η εγχώρια αστική τάξη, με ό,τι υπολείμματα φεουδαρχίας, ξόδευε, σπαταλούσε αλόγιστα στη χώρα, αλλά και τις καπιταλιστικές χώρες της Δύσης όπου διασκέδαζε.

Όμως ένα μέρος ήρθε σε σύγκρουση, είτε έκανε παραπάνω επενδύσεις στη χώρα, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζει την εχθρότητα των χωρών της Δύσης. Δεν θέλουν να δημιουργηθούν υποδομές στις πετρελαϊκές χώρες, οι καπιταλιστές να επενδύουν στις δυτικές χώρες. Όμως αυτή η εποχή πέρασε. Εξακολουθούν βέβαια να υπάρχουν εκφυλισμένες τάξεις αστών και φεουδαρχών, αλλά έχει γεννηθεί και μια εγχώρια αστική τάξη με το δικό της φανατισμό, που πολλές φορές εκφράζεται εθνικά, θρησκευτικά. Όχι μόνο κάνουν και προσπαθούν να συγκροτήσουν το δικό τους εθνικό πλούτο, αλλά επενδύουν στις δυτικές για περισσότερα κέρδη. Ακόμα και η Λιβύη του Καντάφι επενδύει σε μεγάλες ποσότητες στην Ιταλία π.χ.

Τεράστιες ποσότητες χρήματος κάθε μέρα περνούν στον κόσμο παραγωγής πετρελαίου. Τον μοιράζονται οι εγχώριοι καπιταλιστές ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Ένα μέρος κερδίζουν βέβαια και οι εταιρίες.

Οι νέες αστικές τάξεις, ο νέος καπιταλισμός των πετρελαϊκών χωρών είναι διψασμένος για κέρδη. Για πολλά κέρδη. Μέχρι πρόσφατα περιόριζαν τις απαιτήσεις τους μπροστά στις υπερδυνάμεις της Δύσης που χρησιμοποιούσαν κάθε μέσο για να τους εμποδίσουν. Να φέρουν οποιαδήποτε εμπόδια στην αυτοτελή τους ανάπτυξη και απόκτηση αυτο-συνείδησης της δύναμής τους. Βίαιες επεμβάσεις, πραξικοπήματα, προβοκάτσιας, συνωμοσίες, στρατολόγηση άμεσων πρακτόρων από την ηγετική τάξη, ακόμα και βασιλιάδων, για να εμποδίσουν τη συγκρότηση αυτών των νέων καπιταλιστικών τάξεων των καινούριων κρατών. Όμως φαίνεται

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

1. ΣΑΟΥΝΤΙ ΑΡΑΜΚΟ Σαουδικής Αραβίας	Δημόσια
2. ΠΕΤΡΟΛΕΟΣ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	Δημόσια
3. ΕΧΧΟΝ ΜΟΒΙΛ ΗΠΑ	
4. ΣΕΛΛ Βρετανίας – Ολλανδίας	
5. ΙΡΑΝΙΑΝ ΟΪΛ Ιράν	Δημόσια
6. ΒΡ ΑΜΟΚΟ ΑΡΚΟ Βρετανίας	
7. ΠΕΜΕΞ Μεξικού	Δημόσια
8. ΤΟΤΑΛ ΦΙΝΑ ΕΛΦ Γαλλία	
9. ΚΟΥΒΕΪΤ ΠΕΤΡΟΛΕΟΥΜ Κουβέιτ	Δημόσια
10. ΕΘΝΙΚΗ ΚΙΝΑΣ Κίνα	Δημόσια
11. ΠΕΤΡΑΜΙΝΑ Ινδονησίας	Δημόσια
12. ΣΟΝΑΤΡΑΧ Αλγερίας	Δημόσια
13. ΣΕΒΡΟΝ ΗΠΑ	
14. ΠΕΤΡΟΜΠΡΑΣ Βραζιλίας	Δημόσια
15. ΤΕΧΑΚΟ ΗΠΑ	
16. ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ ΕΘΝΙΚΗ	Δημόσια
17. ΕΝΙ Ιταλίας	Ημιδημόσια
18. ΠΕΤΡΟΛ ΥΡΦ Ισπανίας	
19. ΙΡΑΚ ΕΘΝΙΚΗ	Δημόσια
20. ΛΙΜΠΙΑ ΟΪΛ ΕΘΝΙΚΗ	Δημόσια

ότι αυτός ο καιρός πέρασε, αν όχι ολοκληρωτικά, πάντως, σε ένα μεγάλο βαθμό. Λιβύη, Ιράκ, Βενεζουέλα, Μεξικό και άλλες χώρες παραγωγής πετρελαίου, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, σηκώνουν κεφάλι και κρατάνε τα κέρδη και τον πλούτο τους. Και από πίσω έρχεται και άλλο κύμα πλούσιων σε πρώτες ύλες χωρών του τρίτου κόσμου. Τα προϊόντα τους δεν είναι τόσο εμφανώς πρώτης ανάγκης, αλλά σημαντικά για την οικονομία των δυτικών χωρών, όπως διαμάντια (βιομηχανικά), μέταλλα κλπ.

Οι χώρες που εμφανίζονται πιο αδιάλλακτες είναι το Ιράν, η Αλγερία, η Λιβύη. Τρεις χώρες που το πετρέλαιό τους βρίσκεται να είναι κρατικής ιδιοκτησίας, διαχειριζόμενο από δημόσιες εταιρίες. Ελέγχεται δηλαδή από έναν κρατικό καπιταλισμό, οποιασδήποτε παραλλαγής με την οποία καλύπτεται ή του αποδίδεται: θρησκευτικός, ιδεολογικός, γραφειοκρατικός, στρατιωτικός κλπ. Σε όλες τις περιπτώσεις, και όχι μόνο των τριών χωρών, πρόκειται για έναν κρατικό καπιταλισμό και μάλιστα πολύ καθαρό.

Αυτό το συγκεκριμένο καπιταλιστικό καθεστώς του δυτικού καπιταλισμού, το οποίο ιδιαίτερα εντοπίζεται στην Ευρώπη, κυρίως στη δυτική, και τη Βόρειο Αμερική και μερικές άλλες χώρες, απέτυχε να λύσει το ενεργειακό του πρόβλημα με λογικές λύσεις. Στερημένο από τη φύση, σημαντικών πρώτων υλών, κυρίως πετρελαίου και αερίου, στηρίζεται στην κυριαρχία του επί των αδύναμων χωρών του τρίτου κόσμου για τροφοδότηση. Ένα καθεστώς που εμφανίζεται πολύ ορθολογικό και στην πραγματικότητα είναι η αποθέωση του παράλογου, δεν μπόρεσε να αναπτύξει σοβαρές εναλλακτικές πηγές ενέργειας, από αιολική και ηλιακή ενέργεια, κίνηση υδάτων, ακόμα και θαλάσσιων ρευμάτων, για να εξασφαλίσει την ενέργειά του.

Στην πραγματικότητα, αυτές οι καπιταλιστικές χώρες βρίσκονται σε κατάσταση εξάρτησης από πηγές εκτός εδάφους τους, στηριζόμενες στην επιβολή, οικονομική αλλά και στρατιωτική.

Η λύση της ατομικής-πυρηνικής ενέργειας απεδείχθη ατελής, επικίνδυνη και προπαντός δύσκολη να τερματιστεί. Σε κάθε παραγωγή εργοστασίου, όταν φθάσει ένα τέλος μπορούν να το κλείσουν και να φύγουν, ουσιαστικά χωρίς έξοδα. Με το κλείσιμο όμως ενός πυρηνικού σταθμού αρχίζουν σημαντικά έξοδα, τα οποία δεν έχουν ποτέ υπολογιστεί στο κόστος λειτουργίας και της παραγόμενης, όσο βρίσκεται εν ενεργεία, μονάδας ηλεκτρικού ρεύματος.

Βέβαια είναι και επικίνδυνα. Το Τσερνομπίλ της πρώην ΕΣΣΔ, το Κοζλοντούι της Βουλγαρίας, εμφανή παραδείγματα. Όπως και σε πολλούς

σταθμούς καπιταλιστικών χωρών έχουν παρουσιαστεί σημαντικές βλάβες, διαρροές, ζημιές, θανατηφόρα ρύπανση, αλλά όλα αυτά μένουν κρυφά επτασφράγιστα μυστικά. Με μισόλογα αποκαλύπτονται περιπτώσεις, ύστερα από πολλά χρόνια.

Μια άλλη συνέπεια της αύξησης της τιμής του πετρελαίου, είναι η βοήθεια για την ανασυγκρότηση της ρωσικής οικονομίας. Χώρα που εξάγει πετρέλαιο και φυσικό αέριο, πρώτες ύλες σε μεγάλα αποθέματα που βρίσκονται στα εδάφη της. Ευνοημένη από τη φύση. Με την αύξηση της τιμής γεμίζουν τα ταμεία της για πρώτη φορά, όση λεηλασία κι αν γίνεται από τη νεόκοπη καπιταλιστική τάξη. Το πλεόνασμα του εμπορικού της ισοζυγίου τον Οκτώβριο του 1999 ήταν 3,2 δισ. δολ. και το Δεκέμβριο 3,8 δισ. δολάρια. Για όλο το 1999 παρουσίασε περίσσειμα περίπου 30 δισ. δολ. (The Wall Street Journal Europe 17.2.00).

Να σημειώσουμε ότι οι τιμές του φυσικού αερίου, από το οποίο διαθέτει τεράστια αποθέματα, αυξάνουν παράλληλα με του πετρελαίου. Να σημειώσουμε ότι τροφοδοτεί όλη την Ευρώπη, σχεδόν, την Τουρκία και άλλες χώρες. Αυτά προστίθενται στις εξαγωγές περίπου έξι εκατομμυρίων βαρελιών πετρελαίου ημερησίως. Και το κάθε βαρέλι, πέρυσι τον Απρίλιο, είχε γύρω στα 12-15 δολάρια και τον Δεκέμβριο είχε φθάσει τα 30.

Ο πόλεμος της Τσετσενίας ξανασήκωσε τη δύναμη της Ρωσίας. Ιδιαίτερα σ' αυτή την κρίσιμη περιοχή, αλλά όπου παιζόταν η μια φάση του διεθνούς πετρελαϊκού πολέμου. Μια περιοχή σε αναβρασμό μπορούσε να ωφελήσει αμερικανικές και άλλες εταιρίες να έχουν έλεγχο επί των τεράστιων αποθεμάτων πετρελαίου της περιοχής. Ύστερα από το άγριο και ανελέητο χτύπημα της Τσετσενίας, όλες οι γύρω χώρες της πρώην ΕΣΣΔ ξαναμπήκαν στη μάντρα της Ρωσίας. Ούτε οι Αμερικανοί, ούτε οι Τούρκοι, ούτε οι Ισραηλινοί μπορούν να τους προστατεύσουν από την αγριότητα των ρωσικών στρατευμάτων. Είναι μακριά, χωρίς άμεση δύναμη επέμβασης και προπαντός με περιορισμένα οικονομικά μέσα για τέτοιες τεράστιες επιχειρήσεις. Μόνο στήριγμα μπορούσε να είναι μια διεφθαρμένη κλίκα στη Μόσχα, όπως του Γιέλτσιν. Αλλά και η καινούρια καπιταλιστική τάξη της Ρωσίας, αυτή που αποκαλούν Μαφία, έχει τα δικά της συμφέροντα, τα οποία εμφανίζονται με τους δικούς της πολιτικούς, οι οποίοι μπορεί να προέρχονται από το Κρεμλίνο, αλλά είναι διψασμένοι για πιο πολλά κέρδη. Αν μπορούν λοιπόν να πάρουν, δεν διστάζουν. Προπαντός που ο έλεγχος των πετρελαίων σε πρώην ρωσικές περιοχές από ξένους καπιταλιστές μπορούσε να απειλήσει το δικό της μέλλον.

Στις αρχές Μαρτίου η τιμή του βαρελιού πλησίασε μια στιγμή τα 34 δολάρια. Αυτό όμως αποτελούσε κίνδυνο και για τους ίδιους τους παραγωγούς, τουλάχιστον τους περισσότερους των αστικών κυβερνήσεων. Η υπερβολική αύξηση μπορούσε να στρέψει τις ευρωπαϊκές χώρες και τις ΗΠΑ σε άλλες πηγές ενέργειας, απλησίαστες μέχρι τότε λόγω ακρίβειας, και αυτό δεν συνέφερε, σε μακριά προοπτική.

Έτσι το καρτέλ των 11 πετρελαιοπαραγωγών χωρών του ΟΠΕΚ αποφάσισε στις 28 Μαρτίου, στην τακτική του σύνοδο στη Βιέννη, να αυξήσει την ημερήσια παραγωγή κατά 1,44 εκ. βαρέλια. Ακολούθησαν και μερικοί ανεξάρτητοι παραγωγοί. Απόφαση που άμεσα επηρέασε την τιμή κάτω των 30 δολαρίων το βαρέλι μέχρι τα 25. Όπου και εκεί περίπου θέλουν να παραμείνουν.

Στην απόφασή τους συνέβαλε και η απειλή των ΗΠΑ, κυρίως, για αντίποινα. Προπαντός να διακόψει τα εξοπλιστικά τους προγράμματα που

εξαρτώνται από τις ΗΠΑ. Μην ξεχνάμε, βέβαια, ότι δεν πρόκειται και για κάποια επαναστατική οργάνωση που επιζητεί τη ρήξη. Απλά θέλουν περισσότερα κέρδη για τον εαυτό τους. Δεν έχουν καμιά διάθεση να θυσιάσουν εσαεί την τσέπη τους για τα μεγάλα αφεντικά του πλανήτη.

Όσο για τη χώρα μας, η οποία δεν εξαρτάται τόσο πολύ αφού έχει λιγνιτική παραγωγή, υδροηλεκτρική, αλλά και αέριο τελευταία, επηρεάζεται κι αυτή σοβαρά από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, δηλ. του τι πληρώσαμε και τι εισπράξαμε από το εξωτερικό, έφθασε στα 5 δισ. δολάρια, ενώ το 1998 ήταν 3,644 δισ. δολ. Η κύρια αιτία είναι η αύξηση της τιμής του πετρελαίου και για έναν ακόμη λόγο. Την αύξηση της τιμής του δολαρίου τον τελευταίο χρόνο, που κάνει ακόμα πιο επώδυνη την αφαίμαξη συναλλάγματος (Ναυτεμπορική 24.3.00).

Δημήτρης Λιβιεράτος

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΧΑΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΙΣ

Οι ξένοι εργάτες εδώ και μια δεκαετία βρίσκονται στη βάση της ελληνικής κοινωνικής πυραμίδας. Η ύπαρξή τους έχει επηρεάσει βαθιά τη συνείδηση όλων των κοινωνικών στρωμάτων και αποτελεί μια τεράστια πρόκληση για την Αριστερά.

της **Ναταλίας Μενέγου**

Είναι πια φανερό σε όλους ότι η κατάρρευση των ανατολικοευρωπαϊκών γραφειοκρατικοποιημένων εργατικών κρατών, πριν από μια δεκαετία, ανέτρεψε την παγκόσμια ισορροπία της ταξικής πάλης, προς όφελος του καπιταλισμού. Άμεση συνέπεια της ανατροπής αυτής υπήρξε η επικράτηση στη Δυτική Ευρώπη των κυβερνητικών πολιτικών πρακτικών που τείνουν διαρκώς να περιορίσουν το «κράτος πρόνοιας», να συρρικνώσουν τις εργατικές κατακτήσεις, να αποδυναμώσουν τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, να σπρώξουν στο περιθώριο τις συλλογικές και τις πολιτικές εκφράσεις της εργατικής τάξης.

Παράλληλα, οι νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις και οι αντίστοιχες κυβερνητικές πρακτικές, δεν επικράτησαν μόνο σε ένα ευρύτατο πολιτικό φάσμα που εκτείνεται από την δεξιά μέχρι τη σοσιαλδημοκρατική και σοσιαλιστική κεντροαριστερά, αλλά πολιορκούν επίμονα και επηρεάζουν ακόμη και ένα σημαντικό μέρος από τα ευρωπαϊκά «παραδοσιακά» σταλινικά κόμματα, σκορπίζοντας έτσι μια χωρίς προηγούμενο ιδεολογική σύγχυση μέσα στην ίδια την εργατική τάξη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Μέσα στο ίδιο αυτό γενικό πανευρωπαϊκό πλαίσιο και για την ελληνική κοινωνία, η κατάρρευση δεν άνοιξε απλώς ένα μεγάλο δυνητικό πεδίο επενδυτικών ευκαιριών για το ελληνικό κεφάλαιο (όπως και για το σύνολο των δυτικοευρωπαϊκών καπιταλιστικών κρατών) προς τις νέες αγορές της Ανατολής. Ταυτόχρονα επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει βαθιά την ταξική ισορροπία στο εσωτερικό της ελληνικής κοινωνίας.

Η έκταση και τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης

Ωστόσο, επιπλέον από τις παραπάνω συνέπειες που αφορούν σχεδόν το σύνολο των δυτικοευρωπαϊκών κρατών, εδώ και μια σχεδόν δεκαετία, με την κατάρρευση των ανατολικοευρωπαϊκών γραφειοκρατικοποιημένων εργατικών κρατών, στο ελληνικό τοπίο της εργασίας έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες πρόσθετες δραματικές αλλαγές που οφείλονται βασικά σε δύο λόγους α) στη γεωγραφική θέση της Ελλάδας (κοινά σύνορα με τα κράτη όπου κατέρρευσαν τα εργατικά γραφειοκρατικά καθεστώτα τους) και β) στο μικρό σχετικά μέγεθος της χώρας και της αντίστοιχης εσωτερικής αγοράς της εργασίας.

Χάρη στον πρώτο από τους δύο λόγους, παρακολουθήσαμε και εξακολουθούμε να βλέπουμε, ένα ρεύμα εξαθλιωμένων ή μισοεξαθλιωμένων μεταναστών να μπαίνει ορμητικά στην αγορά της εργασίας αμέσως μετά από την κατάρρευση των γειτονικών «σοσιαλιστικών» κρατών και να εξακολουθεί αδιάκοπα μέχρι και σήμερα να την τροφοδοτεί με πάμφθυνα εργατικά χέρια, από την τεράστια δεξαμενή των αποδιοργανωμένων οικονομικών τους.

Ένα ρεύμα από απελπισμένους ανθρώπους που διασχίζουν τα βόρεια σύνορα της χώρας ακολουθώντας συνήθως δύσβατα ορεινά μονοπάτια και που ήλθε να προστεθεί μέσα στην εσωτερική αγορά με το άλλο μικρότερο ρεύμα των απελπισμένων, από τις ασιατικές και τις αφρικανικές χώρες που έφταναν και εξακολουθούν να φτάνουν στη χώρα

μας ακολουθώντας κυρίως τους θαλασσινούς δρόμους.

Τα εργατικά αυτά χέρια, όπως αποδεικνύεται πολλές φορές, διαθέτουν έναν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης, τεχνολογικής εκπαίδευσης και εμπειρίας από τις κατασκευαστικές κρατικές βιομηχανίες αλλά και τις κρατικές σχολές των πρώην εργατικών κρατών (κυρίως της πρώην ΕΣΣΔ, Πολωνίας, Ρουμανίας και Βουλγαρίας) και τροφοδοτούν αδιάκοπα κάθε είδους κατασκευαστική δραστηριότητα, (βιομηχανίες, βιοτεχνίες, κατασκευές ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων, δημόσια έργα και οικοδομή). Αλλά και τα ανειδίκευτα χέρια (αποτελούν σίγουρα και το μεγαλύτερο ποσοστό) που τροφοδοτούν αδιάκοπα κάθε είδους βαριά, εποχιακή ή βοηθητική δουλειά στον αγροτικό τομέα, στα δημόσια έργα και στην οικοδομή (κυρίως Αλβανοί που φαίνεται ότι αποτελούν το 60% του συνολικού πληθυσμού των μεταναστών). Ακόμη τεράστια είναι η προσφορά στην παροχή των λεγόμενων «βοηθητικών» υπηρεσιών, όπως οικιακοί βοηθοί, αποκλειστικές νοσοκόμοι για την περιποίηση αρρώστων και ηλικιωμένων, καθαρίστριες κλπ. (κυρίως γυναίκες απ' όλες τις χώρες). Ανεξάντλητες πηγές τέλος φαίνεται ότι διαθέτει και το κύκλωμα που ονομάζεται από τους δημοσιογράφους «δουλεμπόριο της λευκής σάρκας» και που προμηθεύει με εκατοντάδες δυστυχημένες νέες γυναίκες από όλες τις χώρες, τα πορνεία και τις παραπλήσιες χρυσοφόρες επιχειρήσεις του «υποκόσμου» και των συνεργαζόμενων με αυτόν μαστροπών-«κρατικών λειτουργών».

Δημιουργήθηκε έτσι ένας πληθυσμός που ζει όσο μπορεί πιο αθόρυβα, εργάζεται, παράγει και καταναλώνει δίπλα μας και που το αριθμητικό του μέγεθος δεν έχει προσδιοριθεί, αλλά που σύμφωνα με τις πιο συντηρητικές εκτιμήσεις αποτελείται περίπου από ένα εκατομμύριο ανθρώπους.

Ένας πληθυσμός εργαζομένων που χαρακτηρίζονται συστηματικά από την κρατική μηχανή σαν «λαθρομετανάστες» και των οποίων ο τεράστιος ρόλος τους στην παραγωγή όχι μόνο αγνοείται ολοκληρωτικά ή υποβαθμίζεται συστηματικά από τους «αρμοδίους» και τα ΜΜΕ, αλλά αντίθετα συκοφαντούνται υπόγεια, συστηματικά και συλλογικά από τα «μέσα ενημέρωσης» σαν πρώτοι ύποπτοι για όλες τις εγκληματικές πράξεις που παρουσιάζονται στα δελτία των ειδήσεων. Εργαζόμενοι που υφίστανται μόνιμα την απειλή του να συρθούν ξαφνικά από τη μέση του δρόμων της «πολιτισμένης» χώρας μας, καθώς πηγαίνουν ή γυρνούν από τη δουλειά τους, στην αστυνομική κλούβα, στις άθλιες συνθήκες των κρατητηρίων μεταγωγών και από κει στην βίαιη απέλαση ξανά πίσω στην ανέχεια της χώρας τους και ίσως στην

οδυνηρή περιπέτεια της νέας παράνομης εισόδου. Ένας πληθυσμός ανθρώπων που ζει και παράγει σιωπηλά στο ημίφως μιας φοβισμένης ζωής χωρίς «χαρτιά», χωρίς διεκδικήσεις, χωρίς εκπροσώπους.

Δημιουργήθηκε έτσι μια μάζα εργατών που ζει στην πλειοψηφία της σε καθεστώς μισοπαράνομίας, σε πόλεις και χωριά, σχεδόν χωρίς στοιχειώδη δικαιώματα υπεράσπισης της αξιοπρέπειας της ανθρώπινης ύπαρξης τους, συχνά μέσα σε άθλιες συνθήκες κατοικίας, σε υπόγεια πολυκατοικιών και σε αγροτικές αποθήκες. Μια μάζα εργατών που είναι πρόθυμοι να προσφέρουν τις γνώσεις και τα χέρια τους σε κάθε είδους αφεντικό και να φέρουν σε πέρας κάθε είδους δουλειά ή «χαμαλοδουλειά», προκειμένου να οικονομήσουν ένα βασικό μεροκάματο.

Η διχασμένη συνείδηση της αστικής τάξης

Έτσι οι ανασφάλιστοι και ασυνδικάλιστοι «λαθρομετανάστες», εδώ και μια δεκαετία υφίστανται μια άγρια, αποκάλυπτη και συστηματική εκμετάλλευση κυρίως από μικρούς και μεσαίους επιχειρηματίες. Μια μεγάλη μερίδα των αστικών και μικροαστικών στρωμάτων, που αποτελείται από τους εργολάβους και τους υπεργολάβους των δημόσιων και των ιδιωτικών έργων, από τους μικρούς και μεγάλους αγρότες, κτηματίες και κτηνοτρόφους, μαγαζάτορες και μικρομαγαζάτορες κάθε είδους, αλλά ακόμη και ιδιοκτήτες άθλιων μισοεγκαταλελημένων σπιτιών και διαμερισμάτων γνώρισαν είτε μια αστείρευτη πηγή πλουτισμού είτε μια αναπάντεχη άνοδο στα εισοδήματά τους.

Το γεγονός αυτό έχουν αρχίσει να το αναγνωρίζουν λιγότερο ή περισσότερο τόσο οι κυβερνητικοί εκπρόσωποι όσο και οι άμεσοι εκπρόσωποι των ίδιων των εργοδοτών. Φυσικά όλοι αυτοί γνωρίζουν, χωρίς ωστόσο ποτέ να το ομολογούν, ότι είναι αυτό ακριβώς το καθεστώς της μόνιμης ανασφάλειας, της μόνιμης παρανομίας και της απειλής του βίαιου διωγμού που καθηλώνει τα μεροκάματα των ξένων εργατών στο κατώτερο επίπεδο. Είναι ο άγριος φόβος της απέλασης που τους κάνει να υπομένουν αμίλητοι τους καθημερινούς ευτελισμούς, τις εξωφρενικές απαγορεύσεις και τις απάνθρωπες πολλές φορές απαιτήσεις των αφεντικών τους.

Επομένως, οι πάσης φύσεως έλληνες εργοδότες βιώνουν ενδόμειχα τον εξής διχασμό:

Α) Από τη μια μεριά επιθυμούν κατά βάθος μια τέτοια αντιμετώπιση, που να διατηρεί τους ξένους εργάτες στο καθεστώς της παρανομίας και της προσωρινότητας και, κατά συνέπεια, τους διατηρεί

ευάλωτους στις ορέξεις τους.

Η βαθύτερη και ανομολόγητη αυτή επιθυμία των εργοδοτών μπορούμε να πούμε ότι υλοποιείται άμεσα με την πολιτική της κυβέρνησης. Οι ξένοι εργάτες που θα προσπαθήσουν να νομιμοποιήσουν την ύπαρξή τους θα αντιμετωπίσουν μια απίστευτη οδύσσεια γραφειοκρατικών δυσκολιών. Έτσι από το ένα εκατομμύριο των ξένων μόλις το ένα τέταρτο έχει ξεκινήσει και ευρίσκεται σε κάποια φάση της διαδικασίας νομιμοποίησης (απόκτησης της πολυπόθυτης «κάρτας»).

Σε τοπικό επίπεδο είδαμε ακόμη φαινόμενα πρωτοφανούς για την ελληνική κοινωνία, ξενοφοβικής υστερίας και ρατσισμού, που εκφράστηκαν από δημάρχους και δημοτικά συμβούλια με τις απίστευτες αποφάσεις απαγόρευσης στους ξένους σκλάβους του χωριού τους να κυκλοφορούν στους δρόμους και στα καφενεία μετά από μια ορισμένη ώρα.

Η πολιτική αυτή καλύπτεται ιδεολογικά και συντηρείται με τη συνεχή συστηματική δυσφήμιση από τα ΜΜΕ και την υποδαύλιση και καλλιέργεια των ξενοφοβικών διαθέσεων του συνόλου της ελληνικής κοινωνίας.

Β) Από την άλλη μεριά η ανησυχία τους γίνεται ολοφάνερη όταν οι επιχειρήσεις της «σκούπας», που εξαπολύει η κεντρική κυβέρνηση, πιεζόμενη να επιδείξει σθένος και να πατάξει το «έγκλημα», παίρνουν τέτοια έκταση ώστε να απειλούν σε τοπικό επίπεδο την ίδια την ύπαρξη της χρυσοφόρας πηγής. Είδαμε ακόμη και τους εθναμύντορες σωβινιστές δημάρχους να εναντιώνονται και να αντιδρούν στις μαζικές προεκλογικές επιχειρήσεις τύπου «σκούπας», αφού μάλιστα αυτές συνέπεσαν με την περίοδο της συγκομιδής των αγροτικών προϊόντων της περιοχής τους.

Σε κεντρικό κυβερνητικό και πολιτικό επίπεδο η αντίστοιχη ανησυχία εκφράζεται με μια προσπάθεια να ελεγχθούν και να περιορισθούν οι ακραίες και ανεξέλεγκτες ρατσιστικές αντιδράσεις των «πολιτών», απευθύνοντας ταυτόχρονα κάποιες, χωρίς ουσιαστικό αντίκρουσμα, κούφιες ανθρωπιστικές εκκλήσεις στην «ανθρώπινη αλληλεγγύη» και στην «ελληνική φιλοξενία» και φυσικά με ελάχιστη πρακτική κοινωνική μέριμνα.

Η διχασμένη συνείδηση της εργατικής τάξης

Ένα μέρος των εργατικών στρώματων που μεταπήδησαν στα μικροαστικά στρώματα σαν μικροεργολάβοι και μικροί επιχειρηματίες εκμεταλλευόμενοι τη χρυσή ευκαιρία, μπορούμε

να πούμε ότι, καθώς ωφελήθηκαν άμεσα από την εργασία των ξένων, η στάση τους ταυτίζεται με αυτή που περιγράψαμε ήδη παραπάνω για τα εργοδοτικά στρώματα. Ωστόσο, οι νέες αυτές δυνατότητες οικονομικής και κοινωνικής ανόδου διαμόρφωσαν και μια νέα αντίληψη που ενίσχυσε τις μικροαστικές προσδοκίες και αυταπάτες σε μεγάλο μέρος της εργατικής τάξης.

Όλοι οι ντόπιοι εργαζόμενοι αισθάνονται ότι δεν ανήκουν πλέον στο κατώτατο στρώμα της κοινωνικής πυραμίδας. Παρακάτω από αυτούς υπάρχει μια απέραντη διαθέσιμη μάζα εργαζόμενων που ο καθένας μπορεί να εκμεταλλευτεί κατά βούληση, μόνιμα ή περιστασιακά, προκειμένου να βελτιώσει την μικροϊδιοκτησία του, να στήσει την μικροεπιχειρησή του, ακόμη και να ξανακαλλιεργήσει χωρίς κόπο και με μικρό κόστος τα εγκαταλελημένα από χρόνια ορεινά κτηματάκια του. Δεν είναι πια ο ίδιος ένας προλετάριος σαν αυτούς τους ξένους, τους χωρίς ελπίδα κοινωνικής ανόδου. Δεν είναι πια ο ίδιος ένας υποψήφιος μετανάστης εργάτης για μια καλύτερη ζωή στη Γερμανία, στην Αυστραλία και στον Καναδά. Όλα αυτά τα ωραία λοιπόν συμβαίνουν, επειδή απλώς και μόνο γεννήθηκε και αυτός τυχερός υπήκοος μιας ανώτερης ευρωπαϊκής χώρας. Επομένως είναι μια ιδιότητα που αξίζει να την υπερασπίσει, να την διασφαλίσει και από την οποία οφείλει να αποκλείσει όλους αυτούς τους «παρείσακτους» που θα τολμήσουν να διεκδικήσουν κάποια δικαιώματα και να απειλήσουν την προνομιακή του θέση. Ας θυμηθούμε απλώς τις καθημερινές διακρίσεις «με κοινή συναίνεση», που υφίστανται στα δημόσια σχολεία όλης της χώρας, τα παιδιά των «Αλβανών», ακόμη και όταν αριστεύουν.

Ωστόσο, αν η ύπαρξη των ξένων εργατών αναπτέρωσε με έναν γενικό τρόπο τα μικροαστικά όνειρα της ντόπιας εργατικής τάξης είναι εξίσου αλήθεια ότι επιδείνωσε άμεσα και δραματικά τη διαπραγματευτική θέση των χειρονακτικά εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα, καθιλώνοντας εδώ και δέκα χρόνια τους μισθούς και τα μεροκάματα. Την πίεση αισθάνονται έντονα και οι εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα με τις συνεχείς αλλαγές προς το χειρότερο των συλλογικών τους συμβάσεων και τις διαδοχικές συνδικαλιστικές ήττες και υποχωρήσεις σε κάθε κορυφαία σύγκρουση. Τα «χειροπιαστά» αυτά αποτελέσματα της παρουσίας των ξένων εργατών ενίσχυσαν και έδωσαν «σοβαρά» επιχειρήματα, για την ξενοφοβική και εχθρική απέναντι στους ξένους εργάτες στάση ενός μεγάλου μέρους της εργατικής τάξης.

Ακόμη περισσότερο η εργασία των ξένων (κυρίως των Αλβανών) έσπρωξε στα όρια της εξαθλίωσης τα χαμηλότερα στρώματα των ντόπιων ανειδίκευτων και των εποχικά εργαζόμενων.

Χαρακτηριστική είναι η επιδείνωση της θέσης των νομάδων-τσιγγάνων που ασχολούνταν παραδοσιακά με τις εποχικές εργασίες της συγκομιδής των αγροτικών προϊόντων και που τώρα σπρώχθηκαν βίαια στο κοινωνικό περιθώριο.

Οι αντιφατικές αυτές διαθέσεις της εργατικής τάξης είναι ασφαλώς οι πλέον επικίνδυνες, αφού αυτές αποτελούν το κατάλληλο περιβάλλον για την επώαση των ρατσιστικών και φασιστικών πολιτικών τάσεων, αντίστοιχων με αυτές που ήδη βλέπουμε να αναπτύσσονται σε μια σειρά από χώρες της δυτικής Ευρώπης με παρόμοια προβλήματα.

Η αριστερά και οι ξένοι εργάτες

Η ενσωμάτωση των ξένων εργατών με πλήρη συνδικαλιστικά και πολιτικά δικαιώματα μέσα στην ελληνική κοινωνία είναι τελικά ο μόνος δρόμος που μπορεί να οδηγήσει στην αποτελεσματική άμυνα αλλά και την αντεπίθεση της εργατικής τάξης συνολικά, για να ξανακερδίσει το χαμένο έδαφος. Η συλλογική οργάνωση και ο πολιτικός αγώνας των ίδιων των ξένων εργατών είναι η μόνη λύση για να αποκρουσθούν αποτελεσματικά οι μικροαστικές αυταπάτες και η επικίνδυνη δεξιά και ξενοφοβική ιδεολογία της ντόπιας εργατικής τάξης και να υψωθούν ξανά οι αξίες της ταξικής και της ανθρώπινης αλληλεγγύης, που αποκαθιστούν όχι μόνο την ανθρώπινη αξιοπρέπεια αλλά και τον πραγματικό ατομικό αυτοσεβασμό. Άλλωστε, οι ταξικοί αγώνες μπορούν να είναι αποτελεσματικοί και νικηφόροι μόνο όταν συμπεριλάβουν το μεγάλο δυναμικό των ξένων εργατών. Στα κόμματα της Αριστεράς πέφτει έτσι, νομοτελειακά, το καθήκον να αγωνιστούν προς αυτή την κατεύθυνση.

Ωστόσο, η αμηχανία μπροστά στην έκταση ενός τόσο καθοριστικού για τις κοινωνικές εξελίξεις φαινομένου, αλλά και η δειλία και η φυγομαχία μπροστά στις ξενοφοβικές διαθέσεις της εργατικής βάσης, χαρακτηρίζουν τη στάση της ηγεσίας των μεγάλων κομμάτων της πέραν του ΠΑΣΟΚ, Αριστεράς. Η αμηχανία οφείλεται βασικά στην χρόνια και ολοκληρωτική έλλειψη μιας πραγματικής διεθνιστικής προλεταριακής προοπτικής από την σταλινική Αριστερά.

Η κυριαρχία των μικροαστικών αντιλήψεων εδώ και πολλές δεκαετίες στον σταλινισμό τον έχει ιδεολογικά και ουσιαστικά αφοπλίσει. Φτάνει ενδεικτικά να θυμηθούμε τα περυσινά γεγονότα της Ικαρίας όπου εξαπολύθηκε το πρώτο πογκρόμ από «αγανακτισμένους πολίτες» κατά των «Αλβανών» της περιοχής. Μιας ιδιόμορφης περιοχής όπου εδώ και πολλά χρόνια κυριαρχεί πολιτικά και ιδεολογικά το ΚΚΕ. Οι σκοτεινές,

αταβιστικές, φυλετικές προκαταλήψεις προς τους «Αλβανούς» από τη βάση του ΚΚΕ, βρήκαν δυστυχώς πρόσφορο έδαφος και εντάθηκαν από την άκριτη «φιλοσερβική» υποστήριξη του ΚΚΕ στη διάρκεια του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου, αλλά και το άνοιγμά του προς τα γνωστά σκοταδιστικά-εθνικιστικά τυχοδιωκτικά στοιχεία.

Ο Συνασπισμός από τη μεριά του αντιμετωπίζοντας το ζήτημα ως συνήθως από μια τεχνοκρατική-εκσυγχρονιστική πλευρά περιορίζεται σε ανθρωπιστικές εκκλήσεις και τεχνικές συμβουλές προς την κυβέρνηση να αλλάξει τις επιμέρους πολιτικές της προς όφελος όχι μόνον των ξένων αλλά και της οικονομίας «μας» γενικότερα. Στην καλύτερη των περιπτώσεων μπορεί να οργανώσει και καμιά ανθρωπιστικού χαρακτήρα φιλανθρωπική καμπάνια ή έστω κάποια συμπαθητική πικετοφορία με σχετικά χάρπενιγκ στους δρόμους προκειμένου να προκαλέσει μια ισχνή δημοσιότητα.

Η Άκρα Αριστερά, παρόλες τις καλές και πολλές φορές σωστές προθέσεις της, σκοντάφτει -όπως ξέρουμε όλοι- στην ασυντόνιστη πανσπερμία και στην, από κάθε πλευρά ασυγχώρητη πλέον, σεχταριστική αντίληψη και δράση των δυνάμεών της. Είναι φανερό ότι η δημιουργία του πολυθρύλητου και με πολλά προσδιοριστικά επίθετα «πόλου», θα μπορούσε να αποτελέσει έναν καταλυτικό παράγοντα προς τη σωστή κατεύθυνση και για το τεράστιο αυτό ζήτημα.

Ωστόσο, τελειώνοντας δεν θα πρέπει να ξεχάσουμε να αναφερθούμε στο μεγάλο υποκειμενικό εμπόδιο που υπάρχει στη συνείδηση των ίδιων των ξένων εργατών. Τα κρατικά, απόλυτα ελεγχόμενα, συνδικάτα, καθώς και τα σταλινικά κομμουνιστικά κόμματα, που τα γνώρισαν τόσο καλά στο ίδιο το πετσί τους, τους έχουν αφήσει μια βαθιά δυσπιστία και καχυποψία για τις μορφές της συλλογικής δράσης και ακόμη περισσότερο για την ίδια τη μαρξιστική παράδοση και κουλτούρα. Δεν φτάνει δυστυχώς να συντριβούν τα όνειρά τους για μια ατομική σωτηρία στον καπιταλιστικό παράδεισο προκειμένου να συσπειρωθούν, αλλά πρέπει σταδιακά να αναπτύξουν τη δικιά τους ταξική συνείδηση και να εμπιστευτούν τις συλλογικές τους δυνάμεις κόντρα στις συλλογικές πικρές εμπειρίες και αναμνήσεις τους από το σταλινικό ολοκληρωτισμό.

Ναταλία Μενέγου
Απρίλης του 2000

Θέσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση

του Δ.Ιόνιου

.. Η προϊστορία της Ε.Ε. είναι στενά συνδεδεμένη με τους δύο παγκόσμιους ιμπεριαλιστικούς πολέμους. Ο γερμανικός ιμπεριαλισμός απέτυχε να επιβάλει την κυριαρχία του. Η στρατιωτική ήττα των ναζί και η διάλυση του «αντιχιτλερικού συνασπισμού» στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου οδήγησε στη διχοτόμηση της Ευρώπης στην ελεγχόμενη από το σταλινισμό Ανατολική Ευρώπη και στην καπιταλιστική Δυτική Ευρώπη.

Με την ίδρυση του Οργανισμού για την Ευρωπαϊκή Συνεργασία δημιουργήθηκε ένας σχετικά ενιαίος οικονομικός χώρος, ο οποίος ήταν ανοιχτός για τα εμπορεύματα των ΗΠΑ. Το 1952 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινοπραξία Ανθρακος και Χάλυβος από το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ιταλία, την ΟΔΓ, το Λουξεμβούργο και την Ολλανδία. Οι συμφωνίες της Ρώμης (1957) συνέχισαν την

παράδοση της Ευρωπαϊκής Κοινοπραξίας Ανθρακος και Χάλυβος. Ο τελικός σκοπός της ΕΟΚ ήταν η βαθμιαία δημιουργία μιας κοινής αγοράς με εξωτερικούς δεσμούς και την κατάργηση των τελωνείων μεταξύ των έξι συμβεβλημένων κρατών.

.. Για τριάντα χρόνια (1957-1986) η ευρωπαϊκή ενοποίηση δεν προχώρησε σημαντικά. Το πιο σημαντικό βήμα ήταν η νομισματική συμφωνία του 1972. Οι κοινοτικές χώρες δοκίμασαν το γνωστό «φίδι», περιορίζοντας τα όρια μεταβολής των διμερών ισοτιμιών στο 2,25%. Το εγχείρημα του «φιδιού» δοκιμάστηκε πολύ γρήγορα με τη λεγόμενη πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973, κατά την οποία δεν υπήρξε ομοιόμορφη αντίδραση εκ μέρους των έξι, στη χάραξη μακροοικονομικής πολιτικής.

Το 1979 δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Νομι-

συστημικό Σύστημα (ΕΝΣ), κύριο στοιχείο του οποίου ήταν ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ). Το ΕΝΣ ήταν λιγότερο φιλόδοξο απ' τις προτάσεις της επιτροπής Werner, αφού δεν περιελάμβανε χρονοδιάγραμμα για πλήρη συντονισμό της μακροοικονομικής πολιτικής, ενώ η δυνατότητα «επανευθυγράμμισης» των ισοτιμιών στο πλαίσιο του ΜΣΙ άφηνε περιθώρια για την άσκηση «εθνικής» πολιτικής. Με τη θέσπιση όμως του ΕΝΣ δημιουργήθηκε το ECU, η ευρωπαϊκή λογιστική μονάδα, ως νόμισμα αναφοράς που η ενίσχυση του ρόλου του θεωρήθηκε ο προάγγελος του ενιαίου νομίσματος. Η συμμετοχή στον ΜΣΙ ήταν προαιρετική ενώ ορισμένα νομίσματα, όπως π.χ. η λιρέτα, η στεργλίνα και η πεσέτα, συμμετείχαν με διπλάσιο επιτρεπόμενο εύρος διακύμανσης. Αυτές οι προσπάθειες ήταν η αντίδραση στη διάλυση της Συμφωνίας του Bretton Woods (1944-1971) εκ μέρους της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Η δέσμευση του δολαρίου ως διεθνές κύριο νόμισμα στην τιμή του χρυσού είχε καταργηθεί.

Η πράξη ενοποίησης του 1986 με περίπου 3.000 μέτρα είχε ως προσανατολισμό την υλοποίηση των οικονομικο φιλελεύθερων στόχων των Συμφωνιών της Ρώμης. Η ριζική μετατόπιση του συσχετισμού των δυνάμεων με την κατάρρευση του σταλινισμού, η γρήγορη πρόοδος της κοινής αγοράς και η θριαμβευτική εισόρμηση του νεοφιλελευθερισμού άνοιξαν το δρόμο για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1991 μίλησε σε ισχύ παράλληλα με την κατάρρευση του ΕΝΣ και μαζί δημιούργησαν το πλαίσιο για την οξεία επίθεση του κεφαλαίου στην Ε.Ε.

.. Σήμερα, ο ύστερος καπιταλισμός φανερώνει τα δύο βασικά όρια του συστήματος: πρώτον είναι ολοένα και λιγότερο ικανός να θέσει την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων στην υπηρεσία της κοινωνίας και να απαλλάξει έτσι δισεκατομμύρια ανθρώπους από την πείνα, τη φτώχεια και την εξαθλίωση. Δεύτερον, αδυνατεί να δημιουργήσει μια σταθερότητα στην υδρόγειο. Ο αριθμός των οικονομικών, πολιτικών, στρατιωτικών και κοινωνικών συγκρούσεων δεν μειώνεται, τα δε οικολογικά προβλήματα παίρνουν όλο και πιο απειλητικές διαστάσεις.

Η σημερινή παγκόσμια οικονομία βρίσκεται

στην περίοδο ενός διαρκώς επιδεινούμενου διεθνούς ανταγωνισμού. Ένας όλο και σκληρότερος αγώνας για απόσπαση μεριδίου στην αγορά είναι το αποτέλεσμα. Η οικονομία έχει ξεπεράσει τα σύνορα των εθνικών κρατών και έχει δημιουργήσει μεγάλες περιφέρειες οικονομικών χώρων. Αυτή είναι η βάση ύπαρξης της Ε.Ε. Όμως, σε αντίθεση με τα θρυλούμενα περί «παγκοσμιοποίησης», η διαδικασία της διεθνούς συγκέντρωσης και συγκεντρωποίησης του κεφαλαίου λαμβάνει χώρα σχεδόν αποκλειστικά στο πλαίσιο τριών οικονομικών μπλοκ, της λεγόμενης τριάδας: τη Βόρεια Αμερική, την Ιαπωνία και την Ε.Ε. Η οικονομική δύναμη της τριάδας στην οποία ζει το 1/4 του παγκόσμιου πληθυσμού είναι τα 3/4 του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Η τριάδα δεν σημαίνει μόνο τριπολική κυριαρχία της παγκόσμιας οικονομίας αλλά και μια καθορισμένη κατηγορία σχέσεων των τριών πόλων μεταξύ τους με τις εκάστοτε ζώνες επιρροής με τον «υπόλοιπο κόσμο».

Η Ε.Ε., παρά την έλλειψη υπερεθνικού σχήματος που θα μπορούσε να αναλάβει τις λειτουργίες του αστικού κράτους, από άποψη πληθυσμού, παραγόμενου ΑΕΠ και μεριδίου στο παγκόσμιο ακαθάριστο προϊόν, βρίσκεται μόνο πίσω από τη ΝΑΦΤΑ υπό την κυριαρχία των ΗΠΑ. Η Κομισιόν της Ε.Ε. στην ετήσια έκθεσή της του 1997 αναφέρει: ο βαθμός του ανοίγματος της Ε.Ε. απέναντι στην παγκόσμια οικονομία είναι σχετικά χαμηλός και μοιάζει ως επί το πλείστον με αυτό των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας (10% για την Ε.Ε., 12% για τις ΗΠΑ και 9% για την Ιαπωνία). Το εμπόριο με τις «χαμηλόμισθες χώρες» είναι ένα μικρό ποσοστό 3% του ΑΕΠ της Ε.Ε., ενώ με τον «υπόλοιπο κόσμο» παραμένει σταθερό ή και μειώνεται. Σημειώνεται όμως μια σημαντική αύξηση των άμεσων επενδύσεων μεταξύ των χωρών της Ε.Ε., από 20% το 1983 ανέβηκαν στο 59% το 1994.

Η εργατική παραγωγικότητα αυξήθηκε γρηγορότερα τα τελευταία χρόνια από αυτή των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας.

Μια σύγκριση των 1.000 μεγαλύτερων επιχειρήσεων στον κόσμο καταλήγει στο ακόλουθο αποτέλεσμα (βλ. Πίνακα).

Η κυρίαρχη θέση της ΟΔΓ στο εσωτερικό της Ε.Ε. αποδειχεται από την ύπαρξη 35 γερμανικών επιχειρήσεων στις 100 μεγαλύτερες της Ε.Ε. έναντι 27 γαλλικών επιχειρήσεων.

.. Με την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ και της Σοβιετικής Ένωσης, η Ε.Ε. γίνεται αντιληπτή ως ο μοναδικός πόλος έλξης για τις χώρες που αποτελούσαν τον «ανύπαρκτο σοσιαλισμό».

	Αριθμός επιχειρήσεων	Κύκλος εργασιών Τζίρος (τρεις USD)	Κέρδη (τρεις USD)
Ε.Ε.	265	2,66	0,15
Ιαπωνία	227	2	0,23
ΗΠΑ	422	3,49	0,28

Παρά την ομόφωνη απόφαση στη συνδιάσκεψη της Κοπεγχάγης το 1993 για την κατ' αρχήν ένταξη αυτών των χωρών, η πραγματικότητα δείχνει ότι το σχέδιο μιας ελεύθερης ζώνης είναι το υποκατάστατο της προσχώρησης στην Ε.Ε. Η ιμπεριαλιστική πολιτική της Ε.Ε. ήταν εμφανής από το προοίμιο των συμφωνιών της Ρώμης, όπου καθορίστηκε η κοινή «υποχρέωση» της ΕΟΚ να δοθεί βάρος στους δεσμούς της Ευρώπης με τις υπερπόντιες χώρες.

Βάσει της παραγράφου 131 του Συμφώνου της ΕΟΚ, του Συμφώνου του Γiarouντέ το 1964 και 1969, διαμορφώθηκαν οι όροι του ελεύθερου εμπορίου προς το συμφέρον της. Με τη βοήθεια των 4 συμφώνων του Λομέ (1975-1989) μεταξύ Ε.Ε. και 69 κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) ακολούθησε η προώθηση αυτής της πολιτικής, εξασφαλίστηκε η εμπορική ελευθερία του δυτικοευρωπαϊκού κεφαλαίου και κατοχυρώθηκαν οι δομές εκμετάλλευσης αυτών των χωρών, που σήμαινε την παγιοποίηση του «παραδοσιακού» ρόλου τους ως προμηθευτών αγροτικών προϊόντων, πρώτων υλών και ημιέτοιμων υλικών. Με το 4ο Σύμφωνο του Λομέ τα κράτη της ΑΚΕ εξαναγκάζονται άμεσα από την Ε.Ε. να πραγματοποιήσουν «διαρθρωτικά προγράμματα προσαρμογής», σύμφωνα με το πνεύμα του Δ.Ν.Τ. και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Αυτά τα προγράμματα είναι προφανές ότι συμβάλλουν στην εξυπηρέτηση του χρέους των προς τις τράπεζες και τις κυβερνήσεις των ιμπεριαλιστικών κρατών.

Οι αντιπρόσωποι του μεγάλου κεφαλαίου που βρίσκονται στα διοικητικά συμβούλια των μεγάλων επιχειρήσεων και είναι οι κινητήριες δυνάμεις της Ε.Ε., απαίτησαν και επέβαλαν την «Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη» του 1986 και το Σύμφωνο του Μάαστριχτ το 1991. Η εξέλιξη αυτή είναι θετική για τα ευρωπαϊκά επιχειρηματικά συμφέροντα. Η εναρμόνιση κανονισμών, τύπων και κανόνων συντελεί στη μείωση των εξόδων παραγωγής και στην αύξηση του κύκλου εργασιών.

Η «απελευθέρωση» της αγοράς, η απορρύθμιση και οι ιδιωτικοποιήσεις, η μείωση του μη μισθολογικού κόστους (εργοδοτικές εισφορές) και η ελαστικοποίηση της εργασίας οδηγεί σε έναν αυξανόμενο ανταγωνισμό, συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου για τις βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις, το ενιαίο νόμισμα μειώνει τα έξοδα εντός της Ε.Ε. και δημιουργεί προσδοκίες ότι θα οδηγήσει σε επιχειρηματική σταθερότητα και αύξηση των επενδύσεων. Οι νομισματικές και συναλλαγματικές πολιτικές των υποτιμήσεων παύουν να υπάρχουν, βελτιώνοντας έτσι τη θέση και τις

προϋποθέσεις των ισχυρότερων καπιταλιστικών επιχειρήσεων και χωρών. Η σχεδιαζόμενη εφαρμογή του ευρώ δυναμώνει αυτές τις τάσεις επειδή οι «όροι σύγκλισης» απ' τους οποίους εξαρτάται η συμμετοχή στην ΟΝΕ είναι μονεταριστικά αναγκαστικά μέτρα. Η ΟΝΕ είναι ο μονεταριστικός σκληρός πυρήνας της νεοφιλεύθερης τάσης εντός της Ε.Ε. Η ισχύς του συμφώνου του Μάαστριχτ της 1ης Νοεμβρίου 1993 και το Σύμφωνο Σταθεροποίησης του Δουβλίνου το Δεκέμβριο του 1996, προϋποθέτουν πολιτικές κατάργησης των συλλογικών συμβάσεων, της κοινωνικής ασφάλισης, περικοπής των κοινωνικών δαπανών, εν ολίγοις μια ριζική ανακατανομή του ΑΕΠ σε βάρος της μισθωτής πλειοψηφίας. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του επιτρόπου της Ε.Ε., για το εξωτερικό εμπόριο, Λέον Μπρίτταν το 1997: «ο στόχος ενός κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος αναγκάζει τα κράτη-μέλη να αποδεχθούν τον θατσερισμό».

Τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ ξεκίνησαν μια διαδικασία περικοπών και περιστολών των κοινωνικών δαπανών. Δεν τους ενδιαφέρει η ύπαρξη κριτηρίων για την ανάπτυξη, την ανεργία, τις κοινωνικές δαπάνες, αλλά μόνο το χρήμα.

Τα χαμηλά δημοσιονομικά ελλείμματα (3% του ΑΕΠ κάθε χώρας-μέλους) και ο περιορισμός του δημόσιου χρέους (όχι πάνω από 60% του ΑΕΠ) θεωρούνται προϋποθέσεις για χαμηλό πληθωρισμό. Ο μέσος όρος του ρυθμού ανόδου των τιμών των τριών χωρών με τον χαμηλότερο πληθωρισμό θα αποτελέσει ιδεατό στόχο απ' τον οποίο καμιά χώρα δεν θα πρέπει να αποκλίνει περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία μονάδα και ταυτόχρονα το μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο σε κάθε χώρα δεν θα πρέπει να είναι περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες ανώτερο του μέσου όρου των ιδίων επιτοκίων στις τρεις χώρες με τον μέσο χαμηλότερο πληθωρισμό.

Μαζί μ' αυτά, η Συνθήκη του Μάαστριχτ προϋποθέτει ότι για δύο τουλάχιστον χρόνια θα πρέπει να μην υπάρξει καμία επανευθυγράμμιση των ισοτιμιών των νομισμάτων που θα κριθούν «έτοιμα» να συμμετάσχουν στη νομισματική ενοποίηση. Μέχρι τότε κάθε χώρα θα πρέπει να ασκεί νομισματική και δημοσιονομική πολιτική που να τείνει στη σταδιακή αλλά ταχεία σύγκλιση των μακροοικονομικών επιδόσεων της προς τα κριτήρια της Συνθήκης και ταυτόχρονα να επιλέξει τη συναλλαγματική της πολιτική εντός των ορίων του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ΕΝΣ.

Η επιχειρούμενη νομισματική ενοποίηση δεν έχει ιστορικό προηγούμενο, πέραν των ονομαστι-

κών κριτηρίων σύγκλισης που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, παραμένει το θέμα της ύπαρξης πραγματικών οικονομιών που διακρίνονται από μεγάλη ανομοιογένεια και από ασύμμετρες επιπτώσεις εξωγενών διαταραχών. Δεν υπάρχει καμιά πρόνοια για θέσπιση μηχανισμών ενδοκοινοτικής αλληλεγγύης για την εξομάλυνση των ειδικών προβλημάτων που υπάρχουν ή ενδέχεται να προκύψουν.

Στο εσωτερικό κάθε κράτους, ανεξάρτητα απ' την κυκλοφορία του ίδιου νομίσματος, υπάρχει ο εθνικός προϋπολογισμός ο οποίος, μέσω των αυτοματοποιημένων μεταβιβαστικών πληρωμών ή μέσω της σκόπιμης δημοσιονομικής πολιτικής, παίζει το ρόλο του εξισορροπητικού παράγοντα στις διαπεριφερειακές ανισότητες.

Τα ιστορικά προηγούμενα που υπάρχουν στην ίδια την Ευρώπη δείχνουν ότι η τελωνειακή ένωση προηγήθηκε της πολιτικής ένωσης κρατών, ενώ η νομισματική ενοποίηση πάντα ακολουθούσε, έγινε σταδιακά μετά την πολιτική ένωση. Η τελωνειακή ένωση των διαφόρων γερμανικών κρατιδίων (zolverein) ξεκίνησε από το 1818 και σταδιακά οδήγησε στην καθιέρωση σταθερών ισοτιμιών μεταξύ των διαφόρων χρησιμοποιούμενων νομισμάτων, όπως π.χ. η συμφωνία της Δρέσδης το 1838 που καθόρισε τη σταθερή ισοτιμία των 4 πρωσικών thaler προς 7 νοτιογερμανικών gulden ή florin. Η πολιτική ένωση των γερμανικών κρατών σε ενιαίο Reich έγινε αργότερα, το 1871, και η νομισματική ενοποίηση με το ενιαίο Mark, ακολούθησε. Αντίστοιχα ακολουθώντας το παράδειγμα της Zolverein, το 1847 ορισμένα ιταλικά κρατίδια συμφώνησαν μεταξύ τους σε μια τελωνειακή ένωση η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην όλη προσπάθεια της «εθνικής αναγέννησης» του ιταλικού λαού, ενώ κυκλοφορούσαν τέσσερα ιταλικά νομίσματα: η λίρα του Πεδεμοντίου, το αυστριακό φλορίνι στη Λομβαρδία, το εσκούδο της Ρώμης και η νέα λίρα της Πάρμας. Η πολιτική ένωση της Ιταλίας έγινε το 1861 και η νομισματική ενοποίηση με ενιαίο νόμισμα τη λίρα έγινε το 1862. Το 1864 όταν τα Επτάνησα ενώθηκαν με την Ελλάδα, η Ιονική Τράπεζα (των Επτανήσων) διατήρησε για όλη την ελληνική επικράτεια το εκδοτικό προνόμιο, μαζί με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, και στην αρχή κυκλοφορούσαν τα «κολονάτα» της Ιονικής Τράπεζας που ακολουθούσαν τα ασημένια δολάρια ή τάληρα της Αυστρίας και ορίστηκε η σταθερή ισοτιμία ενός επτανησιακού ασημένιου δολαρίου προς 6 δραχμές, μέχρις ότου καθιερώθηκε μόνον η δραχμή ως νόμισμα των Επτανήσων.

Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι η Ανατολική Γερμανία που ενσωματώθηκε ως τμήμα της Ο.Δ.Γ. και τα ανατολικά μάρκα αντικαταστάθηκαν σε

αναλογία (ισοτιμία) που καθορίστηκε με πολιτικά και όχι νομισματικά κριτήρια.

Το «Σύμφωνο Σταθεροποίησης» που αποφασίστηκε στη συνάντηση κορυφής του Δουβλίνου απαιτεί την εξισορρόπηση των κρατικών προϋπολογισμών για να έχουν τα κράτη-μέλη χρηματοοικονομικά περιθώρια στην περίοδο οικονομικής ύφεσης. Όταν όμως ξεπερνούν το όριο του 3% τιμωρούνται με επιβολή προστίμων στο ύψος του 0,5% του ΑΕΠ, τα οποία διανέμονται μεταξύ των άλλων χωρών της Ε.Ε. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) με έδρα τη Φραγκφούρτη, είναι ο φύλακας αυτής της μονεταριστικής πολιτικής. Δύναται να καθορίζει τελείως ανεξάρτητα απ' τις πολιτικές και κοινωνικές ανάγκες της μεγάλης πλειοψηφίας τη νομισματική πολιτική στο πνεύμα του ευρωπαϊκού χρηματιστικού κεφαλαίου. Το έλλειμμα δημοκρατίας είναι προφανές: δεν εκλέγονται, δεν υπόκεινται στον έλεγχο αυτών που τους διόρισαν (κυβερνήσεων) δεν ανακαλούνται ανά πάσα στιγμή για να εξυπηρετούν καλύτερα και ανεμπόδιστα τις ανάγκες των «παγκοσμιοποιημένων» χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών.

Την εξέλιξη της Ε.Ε. κατευθύνει ο άξονας Βερολίνου – Παρισιού. Οι θεσμοί της Ε.Ε. σχηματίζουν ένα εξισορροπημένο και αρμονικό τρίγωνο εξουσίας. Το Συμβούλιο των Υπουργών ως αντιπρόσωπος των κρατών-μελών, η μόνιμη Εκτελεστική Επιτροπή ως η «προσωποποίηση» του πνεύματος της κοινότητας και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως «εκπρόσωπος» του λαού.

Η Ε.Ε. βρίσκεται πιο πίσω απ' τις περιορισμένες απαιτήσεις της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Στην Ε.Ε. δεν υπάρχει καμία κατανομή εξουσίας. Η εκτελεστική εξουσία (Συμβούλιο των Υπουργών) συγκεντρώνει στα χέρια της τη νομοθετική και εν μέρει τη δικαστική εξουσία. Οι αποφάσεις της δεν μπορούν να εφεσβληθούν. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών (ECOFIN) και Εθνικής Οικονομίας, σε ό,τι αφορά τα κριτήρια σύγκλισης. Σύμφωνα με την παράγραφο 145 του Συμφώνου της Ε.Ε., το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί ακόμη να πάρει στα χέρια του το συντονισμό της γενικής οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει τα στοιχειώδη δικαιώματα ενός κοινοβουλίου: ο διορισμός και η καταψήφιση μιας κυβέρνησης, η αλλαγή, η απόρριψη ή η έγκριση του προϋπολογισμού, η ψηφοφορία για τους γενικούς νόμους και για τα καταστατικά του Συμβουλίου των Υπουργών και της μόνιμης Εκτελεστικής Επιτροπής, το δικαίωμα αλλαγής του συντάγματος. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ρόλο συμβουλάτορα και σχολιαστή. Αυτό είναι ένα ανοιχτό ρήγμα με τις αρχές της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και

ανταποκρίνεται περισσότερο στη λειτουργία προκαπιταλιστικών, φεουδαρχικών θεσμών.

Αυτή η ρήξη με τις αρχές της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας είναι πιο εμφανής με το ρόλο που διαδραματίζει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, με έδρα του Λουξεμβούργο. Έχει αφενός εκτεταμένες υπερεθνικές αρμοδιότητες, επιβάλλει ποινές, ενώπιόν του τα εθνικά δικαστήρια είναι υποχρεωμένα να παρουσιάζουν όλες τις περιπτώσεις που αφορούν το Κοινοτικό Δίκαιο και αφετέρου έχει το μονοπώλιο ερμηνευτικό και νομολογιακό για όλες τις συμφωνίες και τις νομικές νόρμες της Ε.Ε. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είναι εφοδιασμένο με συνταγματική εξουσία. Η Ε.Ε. στηρίζεται στην αρχή της συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, αυτές λαμβάνουν τις ουσιαστικές αποφάσεις και καθορίζουν τη σύνθεση όλων των θεσμικών οργανισμών. Αυτό ισχύει και για τη μόνιμη εκτελεστική επιτροπή που είναι περιορισμένα αυτόνομη και πρέπει να λογοδοτεί σε εβδομαδιαία βάση στους απεσταλμένους των εθνικών κυβερνήσεων. Οι ισχυρισμοί των κυβερνήσεων ότι είναι δήθεν υποχρεωμένες να εφαρμόζουν αποφάσεις που δεν θα επιθυμούσαν, είναι στην πράξη προσπάθειες παραπλάνησης της κοινής γνώμης, γιατί επιχειρούν να μεταθέσουν τις ευθύνες σε κάτι το απροσδιόριστο, το νεφελώδες για να αποφεύγουν οι ίδιες το πολιτικό κόστος.

.. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζεται, προς το παρόν, ως ο «ευρωπαϊκός πυλώνας» του ΝΑΤΟ. Αυτό γιατί υπάρχουν ακόμη μεγάλες αντιστάσεις ενάντια σε μια πραγματική εκχώρηση εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων σε ένα φορέα υπερεθνικού επιπέδου, γεγονός που υποδηλοί ότι ακόμη δεν υπάρχει ταύτιση πολιτικών συμφερόντων.

Όμως, η διεθνοποίηση της παραγωγής εξοπλισμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ίδρυση του ευρωπαϊκού τάγματος (eurocorps) μιας γερμανο-γαλλικής στρατιωτικής μονάδας 50 χιλιάδων ανδρών, ως και του Κοινού Αμυντικού Συμβουλίου, όπου συναντώνται υψηλόβαθμα στελέχη και των δύο χωρών για τακτική ανταλλαγή απόψεων, φανερώνουν ότι η τάση για αναπτυσσόμενη στρατιωτική συνεργασία των κυριότερων χωρών της Ε.Ε. θα ισχυροποιείται όσο προετοιμάζονται στρατιωτικές επεμβάσεις, γεγονός που θα καταδείχνει την κοινότητα συμφερόντων στη χάραξη εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας.

Τον Ιούλιο του 1995 όλα τα κράτη της Ε.Ε. υπέγραψαν την μυστικά προετοιμασμένη συμφωνία για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (ευροπόλ) με πρόσημα την καταπολέμηση της «τρομοκρατίας» και του

εμπορίου ναρκωτικών. Η τεράστια Τράπεζα Πληροφοριών για τους πολίτες της Ε.Ε., η ανυπαρξία κοινοβουλευτικού ή δημόσιου ελέγχου αυτών των μηχανισμών, είναι μια σοβαρή απειλή για τις δημοκρατικές ελευθερίες και τα βασικά δικαιώματα που ισχύουν στο πλαίσιο των αστικών συνταγμάτων.

Η Ε.Ε. ως θεσμοποιημένος συντονισμός για τη δημιουργία ενός υπερεθνικού κράτους περιορίζει σημαντικά την αυτονομία και τις ενέργειες των κυριοτέρων κρατών-μελών, ταυτόχρονα δεν στηρίζεται σε ένα ευρωπαϊκό έθνος και σε μια ενιαία ευρωπαϊκή μπουρζουαζία και ως εκ τούτου είναι ένα ασταθές κατασκευάσμα.

.. Στην Ε.Ε. το 17% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Τα ποσοστά ανεργίας είναι μόνο ενδεικτικά, εφόσον στατιστικά δεν εμφανίζονται οι νέοι, οι γέροι, οι απασχολήσιμοι, οι κοινωνικά αποκλεισμένοι και αυτοί που έχουν εγκαταλείψει τις προσπάθειες και την ελπίδα και δεν παρουσιάζονται στα ταμεία ανεργίας. Προβληματικό όμως είναι και το όριο της φτώχειας, αφού αυτό ορίζεται ως το ήμισυ του μέσου εισοδήματος κατά χώρα και δεν αναφέρεται στα έξοδα που είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί το όριο επιβίωσης κατά χώρα.

Στη μετά ΟΝΕ εποχή η επιδείνωση θα είναι δραματική, αφού οι πολιτικές των εθνικών κυβερνήσεων θα έχουν να επιλέξουν μεταξύ μιας αύξησης της φορολογίας ή μείωσης των κοινωνικών δαπανών. Το αντικοινωνικό αυτό σχέδιο κατά πόσο θα υλοποιηθεί είναι ζητούμενο αφού θα κριθεί από το συσχετισμό των κοινωνικών δυνάμεων που θα έχει διαμορφωθεί.

Η υπαγόρευση του κέρδους, που νεοφιλελεύθερα αποκαλείται χρησιμότητα ή αποτελεσματικότητα, έχει επιδράσει καταστροφικά στη χρήση γης, του νερού, του αέρα και των πρώτων υλών. Η αγροτική και χωροταξική πολιτική κατά πόσο είναι καταστροφική φαίνεται απ' τον αυξανόμενο αριθμό φυσικών καταστροφών (καταιγίδες, κατακλυσμοί, ξηρασία) και υπογραμμίζει με έμφαση το μέγεθος των οικολογικών ζημιών. Η δηλητηρίαση των πόλεων, της υπαίθρου και της ατμόσφαιρας συσχετίζεται με την καύση ορυκτών φορέων ενέργειας στις μηχανές εσωτερικής καύσης και στα εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Η αντίδραση της βιομηχανίας αυτοκινήτων, αεροσκαφών, ελαστικών και πετρελαιοιδών είναι εμφανής σε κάθε προσπάθεια στροφής σε δημόσια μεταφορικά μέσα που δεν βλάπτουν το περιβάλλον.

.. Το άρθρο 119 των Συμφωνιών της Ρώμης (1957) περιείχε το αίτημα «ίσος μισθός για την ίδια εργασία». Σαράντα χρόνια όμως μετά, παρά τις 5 κατευθυντήριες γραμμές για συγκεκριμενοποίηση

της ίσης μεταχείρισης, τίποτε δεν έχει αλλάξει ριζικά. Στην κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα είναι μεταξύ των εργαζόμενων κυρίως οι γυναίκες τα πρώτα θύματα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Η καταστροφή των δημόσιων υπηρεσιών, η αποδιάρθρωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, η απορρύθμιση και η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, η αύξηση της ανασφάλιστης απασχόλησης, τις θίγει ιδιαίτερα σκληρά. Τα εισοδήματά τους βρίσκονται κατά μέσο όρο 30% κάτω απ' αυτά των ανδρών για ίδιες ή παρεμφερείς εργασίες, χωρίς να συμπεριλάβουμε την οικιακή εργασία που τις βαρύνει.

Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες δεν είναι μόνο αποκλεισμένοι από στοιχειώδη δικαιώματα, ως τμήμα της εργατικής τάξης, αλλά θεωρούνται η κύρια αιτία για την ανεργία, την εγκληματικότητα, τα ναρκωτικά. Οι κυβερνήσεις της Ε.Ε., αφού πρώτα τους αποκλείουν, στη συνέχεια τους εξαναγκάζουν να ζουν στην παρανομία. Είναι δε αυτές, με την πολιτική τους στάση, υπεύθυνες για τη διάδοση του ρατσισμού και το δυνάμωμα των φασιστών και της άκρας δεξιάς. Οι συμφωνίες του Μάαστριχτ, του Δουβλίνου και του Σένγκεν, πόρω απέχουν απ' το να λύσουν τα προβλήματα των ξένων εργατών. Απεναντίας προωθούν την ιδέα του «ευρωπαϊκού φρουρίου» με το ερμητικό κλείσιμο ιδίως των ανατολικών και νοτιοδυτικών συνόρων.

Η κριτική εναντίον της Ε.Ε. είναι ταμπού για όλα τα συντηρητικά, σοσιαλδημοκρατικά και φιλελεύθερα κόμματα. Οι ηγεσίες των περισσότερων ευρωπαϊκών συνδικάτων επιθυμούν μια «συμμετοχή» στη διαμόρφωση της Ε.Ε., επιζητούν την άσκηση μιας ασαφούς πολιτικής για την απασχόληση και επιδιώκουν την ενίσχυση των δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τη δημιουργία ευρωπαϊκών συμβουλίων προσωπικού με συμβουλευτική αρμοδιότητα. Μόνο μερικά κομμουνιστικά κόμματα εναντιώνονται, τουλάχιστον φραστικά, στο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το επίκαιρο καθήκον των αντικαπιταλιστών αριστερών είναι η προώθηση και η διάδοση της κριτικής στο καπιταλιστικό σχέδιο της Ε.Ε. εντός του συνδικαλιστικού κινήματος και των άλλων κομμάτων.

Εδώ δεν πρόκειται για την αναβολή της εισαγωγής του ευρώ ή για την προώθηση άλλων κριτηρίων για μια οικονομική και νομισματική ένωση, αλλά για την ανάπτυξη βασικών πολιτικών και οικονομικών εναλλακτικών λύσεων αντί της Ε.Ε., χρειάζεται ένας συντονισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο όλων των κριτικών ρευμάτων εντός του συνδικαλιστικού κινήματος και η ανταλλαγή απόψεων της αντικαπιταλιστικής αριστεράς στην Ευρώπη. Η συγκεκριμένη πάλη ενάντια στην Ε.Ε.

και οι ενδεχόμενες ρήξεις θα καθοριστούν κατά πρώτο λόγο από τις εθνικές συνθήκες στην κάθε χώρα. Αυτό συνεπάγεται ότι η κάθε χώρα έχει το δικό της μείγμα από κοινωνικές, δημοκρατικές και εθνικές διεκδικήσεις που αντιτίθενται στην οικοδόμηση της Ε.Ε.

Για μια σοσιαλιστική Ευρώπη

Η Ευρώπη που θέλουμε είναι ριζικά αντίθετη με την Ε.Ε. των πολυεθνικών και των τραπεζών. Θέλουμε μια κοινωνική, δημοκρατική, οικολογική, αλληλέγγυη και ειρηνική – μια σοσιαλιστική Ευρώπη. Αυτό δεν πρόκειται να συμβεί ταυτόχρονα σε όλα τα έθνη-κράτη που την απαρτίζουν. Ο νόμος της ανισόμερης ανάπτυξης μας υποχρεώνει να έχουμε κατά νου ότι η κοινωνική αλλαγή και η ανατροπή των κοινωνικοοικονομικών σχέσεων υπόκειται σε εθνικούς όρους, συσχετισμούς και ιδιομορφίες. Η κοινωνική αλλαγή θα εμφανιστεί με εθνική μορφή και θα είναι διεθνική στο περιεχόμενό της. Μια αλλαγή σε ένα έθνος-κράτος αναπόφευκτα θα δημιουργήσει μια πολιτική κρίση στο εσωτερικό των μηχανισμών της Ε.Ε., ενώ αντιθέτως θα επιτρέψει την ανάδυση ενός κινήματος αλληλεγγύης και συμπαρατάσεως απ' τις ταξικά αλληλέγγυες κοινωνικές δυνάμεις των άλλων εθνικών κρατών της Ευρώπης.

Η επικαιρότητα του σοσιαλισμού, παρά την έλλειψη αξιοπιστίας που έχει δημιουργηθεί εξαιτίας του σταλινισμού και της σοσιαλδημοκρατίας, βασίζεται στη ληστρική εκμετάλλευση, τη φτώχεια, την ανεργία, την ανασφάλεια, τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις και πολέμους, τον περιορισμό ακόμη και αυτής της αστικής δημοκρατίας που επιβάλλει ως αδήριτη αναγκαιότητα η συνέχιση της ύπαρξης και διαιώνισης του καπιταλιστικού καθεστώτος. Το όραμα μιας αυτοδιαχειριζόμενης κοινωνίας των συνεταιρισμένων παραγωγών, που ικανοποιεί τις κοινωνικές ανάγκες, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να μεταφερθεί το νομικό και οικονομικό δικαίωμα της ιδιωτικής ιδιοκτησίας στους κοινωνικούς φορείς. Χωρίς τον έλεγχο όλων των αποφάσεων απ' τους ίδιους τους παραγωγούς, χωρίς τη δημιουργία ενός νέου κράτους στη θέση του παλιού.

Το δικαίωμα συμμετοχής για όλους στη διαχείριση της κοινωνίας δεν είναι αυτοσκοπός αλλά το μέσο για να αναπτυχθούν οι κοινωνικές σχέσεις σε μια κατεύθυνση ισότητας. Η ταξική αλληλεγγύη και ο διεθνισμός αναπτύσσονται στην πράξη με το να προωθήσουμε σε όλη την Ευρώπη την αντίσταση στο σχέδιο του μεγάλου κεφαλαίου και να οργανώσουμε τη ρήξη μαζί του.

Να συντονίσουμε τους αγώνες κατά της

ανεργίας και της φτώχειας. Γι' αυτό να διεκδικήσουμε:

- Εργάσιμη εβδομάδα των 30 ωρών με πλήρεις αποδοχές και την ανάλογη πρόσληψη προσωπικού, χωρίς ελαστικοποίηση και εντατικοποίηση της εργασίας. Συνεχής μείωση του χρόνου εργασίας μέχρι να έχουν όλοι εργασία.
- Ένα ελάχιστο εισόδημα, που να εξασφαλίζει την επιβίωση, με αυτόματη αναπροσαρμογή του όσο και ο πληθωρισμός, για όλους τους εργαζόμενους, ανέργους και συνταξιούχους.
- Ίσο μισθό για ίδια εργασία.
- Την εξίσωση των ευρωπαϊκών κοινωνικών συστημάτων στο ανώτερο επίπεδο.
- Το σταμάτημα και την ακύρωση των ιδιωτικοποιήσεων στο δημόσιο τομέα, επειδή ενισχύουν με δις τα κέρδη των ιδιωτικών επιχειρήσεων.
- Την επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών που βρίσκονται στο δημόσιο τομέα.
- Ίσα δικαιώματα για όλους.
- Άμεση δημοκρατία σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς.
- Συνδικαλιστικά δικαιώματα χωρίς περιορισμούς, ιδίως το δικαίωμα της απεργίας, της συνδικαλιστικής δράσης και εκπροσώπησης.
- Διάλυση της Ευρωπόλ και όλων των μυστικών υπηρεσιών.
- Δημόσιο έλεγχο όλων των ΜΜΕ και ελεύθερη πρόσβαση.
- Δημοσιοποίηση όλων των επιχειρηματικών μυστικών.
- Δικαίωμα ελέγχου και veto του προσωπικού για όλες τις αποφάσεις της επιχείρησης.
- Κοινωνικοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων και τραπεζών.
- Προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης.
- Ανάπτυξη και επέκταση οικολογικών και δημόσιων συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών.
- Προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας, ανάπτυξη και προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και κλείσιμο των πυρηνικών εργοστασίων.
- Ίση μεταχείριση των γυναικών, χωρίς περιορισμούς.
- Δικαίωμα να αυτοδιαθέτουν το σώμα τους. Κατάργηση της αντιδραστικής οικογενειακής πολιτικής.
- Επέκταση των δημόσιων κοινωνικών υπηρεσιών και ιδιαίτερα των ιδρυμάτων για τη φροντίδα των παιδιών.
- Κατάργηση του Συμφώνου του Σέγκεν.
- Απεριόριστο δικαίωμα ασύλου και παραμονής όλων των προσφύγων.
- Ίση μεταχείριση χωρίς περιορισμούς των ξένων εργαζομένων.
- Ενώντια στις επεμβάσεις ευρωπαϊκών στρατιωτικών μονάδων.
- Έξοδο απ' το NATO.
- Διάλυση των στρατών.
- Παύση των εξαγωγών στρατιωτικού εξοπλισμού.

Η σημερινή αντιδημοκρατική και αντικοινωνική Ε.Ε. ανατρέπεται με μαζικούς αγώνες, την ύπαρξη συνειδητού σχεδίου και πορείας, που ξέρει να μετρά τους κοινωνικούς συσχετισμούς, να αφουγκράζεται τις διαθέσεις των εργαζόμενων, να αναπτύσσει την κοινωνική και πολιτική συνείδηση σε κάθε έθνος-κράτος, μέχρι τη στιγμή που η αυτενέργεια των καταπιεσμένων μετατραπεί στην υψηλότερη έκφραση της συνείδησης.

Οι θέσεις για την Ε.Ε. παρουσιάστηκαν κατά την προσυνεδριακή περίοδο της ΟΚΔΕ. Την εισήγηση την έκανε ο Δ.Ιόνιος

Ρωσία : Θεραπεία-σοκ ή σοκ χωρίς θεραπεία

του Σταύρου Τομπάζου

Αν η Πολωνία θεωρείται επιτυχημένο παράδειγμα μετάβασης από μια σχεδιασμένη οικονομία στην οικονομία της αγοράς, η Ρωσία αποτελεί το κατεξοχήν παράδειγμα προς αποφυγή. Η οικονομική πολιτική στη Ρωσία του Γέλσιν υπήρξε πιο ριζοσπαστική, πιο επιθετική απ' ό,τι σε άλλες μεταβατικές οικονομίες, λες και η «σωστή» δόση «σοκ» είναι ανάλογη με το βαθμό των αντικειμενικών δυσκολιών της μετάβασης.

Αντίθετα με την Πολωνία, η Ρωσία δεν υποτίμησε το νόμισμά της. Βιάστηκε να προχωρήσει στις ιδιωτικοποιήσεις, χωρίς προηγουμένως να δώσει έμφαση στην αναδιάρθρωση της βιομηχανικής της υποδομής. Η σημαντικότερη διαφορά, όμως, υπήρξε το γεγονός ότι η πολιτική εξουσία στη Ρωσία και το πολιτικό σύστημα γενικότερα δεν έχαιρε της νομιμότητας και της αποδοχής όπως στην περίπτωση της Πολωνίας. Ωστόσο, η πολιτική νομιμότητα και το κύρος της κεντρικής εξουσίας, ιδίως σε μια χώρα με καθυστερημένο θεσμικό υπόβαθρο και ασθενές νομικό και δικαστικό σύστημα, είναι καθοριστικός παράγοντας μιας οικονομικής μεταρρύθμισης τέτοιων διαστάσεων, όπως αυτή που ανέλαβε η ηγεσία υπό τον Γέλσιν και οι διεθνείς οργανισμοί. Ο Γέλσιν και ο κύκλος του ουδέποτε αποδέχτηκαν την ιδέα της πολιτικής εναλλαξιμότητας. Η συσσώρευση των χρεών του ρωσικού κράτους,

που παρέλειπε να καταβάλλει τους μισθούς, έναντι των ιδίων του των υπαλλήλων, υπέσκαπτε περαιτέρω την νομιμότητά του και δημιουργούσε συνθήκες μιας μαφιόζικης αναρχίας.

Ο Γέλσιν διέκοψε ουσιαστικά τις διαδικασίες εκδημοκρατισμού της χώρας που εγκαινίασε η περιστροφή για να εφαρμόσει μια θεραπεία-σοκ, σύμφωνα με τις μυωπικές υποδείξεις των δυτικών, διεθνών οργανισμών, ή μάλλον, σε πολλές περιπτώσεις, σύμφωνα με τα ιδιοτελή συμφέροντα των εκπροσώπων τους και των ιδιωτικών κεφαλαίων με τα οποία συνδέονται. Το αποτέλεσμα ήταν, όχι η θεραπεία σοκ, αλλά το σοκ χωρίς θεραπεία που οδήγησε τη χώρα σε μια εξαθλίωση απερίγραπτων διαστάσεων.

Οι στατιστικές και οι αριθμοί δύσκολα περιγράφουν τη ρωσική πραγματικότητα. Τα 50 εκατομμύρια ανθρώπων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας είναι απλώς ένας αριθμός, πίσω από τον οποίο κρύβονται το προσωπικό δράμα, η εξαθλίωση και ο εξευτελισμός ενός ολόκληρου λαού¹. Η φτώχεια, η ανεργία και η υποαπασχόληση στη Ρωσία δεν σχετίζονται με το πλεονάζον προσωπικό του δυτικού, καπιταλιστικού προτύπου, δεν αποτελούν «εργατικό υπερπληθυσμό», για να χρησιμοποιήσουμε μια κατηγορία του Μαρξ. Είναι το αποτέλεσμα μιας καθολικής δυσλειτουργικότητας, αυθαιρεσίας και αναρχίας. Η Ρωσία αποτελεί σήμερα αντικείμενο μιας διεθνούς πειρατείας στην οποία ντόπιοι ηγέτες και ηγετίσκοι, παράνομοι και «νόμιμοι», παίζουν καθοριστικό ρόλο. Είναι μέσα σ' αυτές τις συνθήκες που αναλαμβάνει σήμερα ο Poutine.

¹ Βλέπε, Alexandre Soljénitsyne, *La Russie sous l'avalanche*, Fayard, Paris, 1998.

Η οικονομική (υπο)ανάπτυξη κατά την περίοδο Γιέλσιν

Αν εξαιρέσουμε το 1997, κατά την περίοδο 1991-1998 το ΑΕΠ της Ρωσίας σε πραγματικές τιμές και σε όγκο σμικρύνεται (βλέπε το σχετικό πίνακα). Βέβαια, ιδιαίτερα στην περίπτωση της Ρωσίας, θα πρέπει να είναι κανείς ιδιαίτερα προσεκτικός στην ερμηνεία αυτών των αριθμών. Το χειμώνα του 1996-1997 άλλαξε ο τρόπος μέτρησης του ΑΕΠ, καθιστώντας έτσι την εξέλιξη του μόνο εν μέρει συγκρίσιμη με τα προηγούμενα έτη. Οι πληροφορίες πάνω στις μεθόδους συλλογής πληροφοριών και τα στατιστικά δεδομένα, στα οποία έχουν πρόσβαση οι ανεξάρτητοι ερευνητές, μειώθηκαν. Δεδομένου ότι παραδοσιακά, κατά τη σοβιετική περίοδο, τα στατιστικά στοιχεία δεν αλλοιώνονταν με άμεσο τρόπο, αλλά μέσω της μεθοδολογικής αδιαφάνειας και της ελλειμματικής πρόσβασης στην πληροφορία ανεξάρτητων μελετητών, είναι δικαιολογημένο να διερωτάται κανείς σε ποιο βαθμό μπορεί να βασιστεί στη φερεγγυότητα αυτών των δεδομένων.

Πίνακας : Το ΑΕΠ (%) της Ρωσίας σε όγκο

1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999*
-5	-14,5	-8,7	-12,6	-4,1	-3,5	0,8	-4,8	-7

* Πρόβλεψη

Πηγή: FMI, *World Economic Outlook 1999*

Η πρόβλεψη για το 1999 διαψεύστηκε. Η μεγέθυνση του πραγματικού ΑΕΠ υπήρξε 2%², μέγεθος ασυμβίβαστο με το -7% σε όγκο. Αύτη η τεράστια διαφορά στην πρόβλεψη και την πραγματικότητα καταδεικνύει το συγκυριακό χαρακτήρα της θετικής μεγέθυνσης του 1999, η οποία οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην ανέλπιστη για τη Ρωσία αύξηση της διεθνούς τιμής του αργού πετρελαίου και των ορυκτών³. Εν πάση περιπτώσει, όποιες και αν είναι οι στατιστικές αβεβαιότητες, κατά τη δεκαετία του '90 μειώνεται προοδευτικά η παραγωγική δραστηριότητα της χώρας, έτσι που το 2000 θα είναι κατά περίπου 50% μικρότερη σε σχέση με το 1990!

Αυτές οι καταθλιπτικές στατιστικές προσεγγίσεις επηρεάζονται -όπως θα δούμε στη συνέχεια- και από το μέγεθος της διαφθοράς και της απάτης που κυριάρχησε στη χώρα. Αν η σμίκρυνση του

ΑΕΠ εμφανίζεται στατιστικά τόσο μεγάλη είναι γιατί ένα σημαντικό μέρος της παραχθείσας αξίας μεταφέρεται στο εξωτερικό, γεγονός όμως που διόλου δεν μειώνει τις επιπτώσεις αυτής της στατιστικής σμίκρυνσης στο βιοτικό επίπεδο του μέσου ρώσου πολίτη. Αυτές οι υπερτιμημένες καταθλιπτικές τιμές υποτιμούν την ρωσική παραγωγικότητα, δεν υποτιμούν όμως την κοινωνική οπισθοδρόμηση που υποδηλώνουν.

Τα δεδομένα σχετικά με τις παραγωγικές επενδύσεις δεν είναι περισσότερο ενθαρρυντικά. Στις αρχές της μεταβατικής περιόδου, το 1992, 20% των επιχειρήσεων δεν επένδυε καθόλου. Τέλη 1996 και αρχές 1997 αυτή η τιμή ανήλθε στο 70%⁴!

Αυτή η τραγική κατάσταση ήταν αναπόφευκτη ή οφείλεται στην οικονομική διαχείριση του Γιέλσιν και του ΔΝΤ, που και σ' αυτή την περίπτωση εφάρμοσε την πάγια συνταγή του χωρίς να λάβει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της χώρας;

Οι μαζικές ιδιωτικοποιήσεις των αρχών της δεκαετίας του 1990, η απελευθέρωση των τιμών, η απορρύθμιση του εξωτερικού εμπορίου, η κατάργηση της κρατικής επιτροπής για τον ανεφοδιασμό των παραγωγικών μονάδων που εργοδοτούσε 400.000 άτομα, με λίγα λόγια η θεραπεία-σοκ των πρώτων χρόνων της μετάβασης στην «οικονομία της αγοράς» όξυναν τον ελλειμματικό χαρακτήρα της ρωσικής παραγωγής απέναντι στην εγχώρια ζήτηση και συνέβαλαν στον υπερπληθωρισμό. Το «σταθεροποιητικό» πρόγραμμα του ΔΝΤ, ωστόσο, βασισμένο σε μια «επίσημη», πάγια και λανθασμένη ερμηνεία του πληθωριστικού φαινομένου και αγνοώντας τις ιδιαιτερότητες της χώρας, οδήγησε σε μια μεγαλύτερη αποσταθεροποίηση.

Ο πληθωρισμός μειώθηκε δραστικά από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, οδηγώντας όμως στον πρωτογονισμό των άμεσων ανταλλαγών και στη δημιουργία και ανάπτυξη, εναλλακτικών νομισματικών πρακτικών, ιδιαίτερα ανεπτυγμένων σε μερικές επαρχίες, που συνίστανται στην αμοιβαία αναγνώριση χρεών των επιχειρήσεων. Οι τίτλοι που διακινούνται ως αναγνώριση χρεών, τα λεγόμενα Veksel, υποκαθιστούν ως ένα βαθμό το ρούβλι (και το δολάριο) και λειτουργούν συχνά ως πρωτόγονα, τοπικά νομίσματα.

Ο δραστικός έλεγχος του πληθωρισμού : μια λανθασμένη προτεραιότητα

Ιδιαίτερα στις μεταβατικές οικονομίες, ο πληθωρισμός δεν εκφράζει μόνο τον ελλειμματικό χαρακτήρα της προσφοράς προϊόντων απέναντι στη ζήτηση, εκφράζει επίσης και συσχετισμούς

² Βλέπε, Jean Radvanyi, La Russie en quête de "new deal", *Le monde diplomatique*, Mars, 2000.

³ Βλέπε, Nicolas Sarkis, Pétrole, le troisième choc?, *Le monde diplomatique*, Mars, 2000.

⁴ Βλέπε, Jacque Sabir, *Le krach russe*, La Découverte, Paris, 1998.

δυνάμεων ανάμεσα σ' αυτούς που κατάφεραν, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να συσσωρεύσουν πλούτο και να αποταμιεύσουν και στους παραγωγούς που, για να διατηρήσουν ή να διευρύνουν την παραγωγική τους δραστηριότητα, πρέπει να επενδύσουν. Όταν τα πραγματικά επιτόκια αυξάνονται λόγω της μείωσης του πληθωρισμού, οι νέες επενδύσεις γίνονται πιο δαπανηρές και η απόσβεση παλαιότερων επενδύσεων πιο δύσκολη. Με άλλα λόγια, η επιλογή δραστικού ελέγχου της επιτάχυνσης των τιμών λειτουργεί κατασταλτικά για τις παραγωγικές επενδύσεις και καταδικάζει την παραγωγική υποδομή της χώρας στη συρρίκνωση.

Το χρήμα και η αγοραστική του αξία δεν είναι μόνο ένα μέσο διακίνησης προϊόντων, ένα τεχνικό μέσο που διευκολύνει τις εμπορευματικές ανταλλαγές, είναι και ένας τρόπος μετατόπισης και καταμερισμού μέσα στο χρόνο οικονομικών εντάσεων, αντιθέσεων και ανισορροπιών. Μέσα στο οξύ διεθνές και εθνικό περιβάλλον ανταγωνισμού στο οποίο είχαν απότομα εκτεθεί οι ρωσικές παραγωγικές μονάδες χρειάζεται πίστωση χρόνου και κυρίως σημαντικές επενδύσεις για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητά τους. Όταν τα πραγματικά επιτόκια είναι θετικά ή ακόμη και μηδενικά, όταν η προσφορά χρήματος μειώνεται δραστικά και ο πληθωρισμός υποχωρεί, οι επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμοστούν αμέσως, να συρρικνωθούν ή να κλείσουν. Επειδή η άμεση προσαρμογή είναι αδύνατη, η μοναδική ρεαλιστική προοπτική είναι η φθίνουσα πορεία της παραγωγής και των επενδύσεων.

Ας εξετάσουμε τους μηχανισμούς συρρίκνωσης της παραγωγικής δραστηριότητας πιο συγκεκριμένα. Στη Ρωσία, η χρηματοδότηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων βασιζόταν πάνω σε βραχυπρόθεσμα, τραπεζικά δάνεια. Η απότομη μείωση της προσφοράς δανείων δεν μπορούσε επομένως παρά να οδηγήσει σε μια κρίση ρευστότητας των επιχειρήσεων. Τα χρηματικά αποθέματα των επιχειρήσεων, αν υπήρχαν, ήταν καταδικασμένα να εξαντληθούν σύντομα, με αποτέλεσμα πολλές επιχειρήσεις να αδυνατούν να προμηθευτούν ακόμη και πρώτες ύλες. Ο έλεγχος του πληθωρισμού και οι περιοριστικές νομισματικές πολιτικές που προϋποθέτει, επηρέασαν κυρίως τη μεταποιητική βιομηχανία, στην οποία οι επενδύσεις είναι πιο ριψοκίνδυνες απ' ό,τι στον τομέα παραγωγής πρώτων υλών με τυποποιημένα προϊόντα, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη των πιο οπισθοδρομικών εξειδικεύσεων της ρωσικής παραγωγικής υποδομής. Η οικονομική διαχείριση

του Γέλσιν και του ΔΝΤ ανέπτυξαν έτσι την υπανάπτυξη.

Η έξαρση των ριψοκίνδυνων δραστηριοτήτων των τραπεζών που παρατηρείται στη Ρωσία τα τελευταία χρόνια δεν είναι άσχετη με την μείωση του πληθωρισμού και την περιοριστική νομισματική πολιτική. Όταν τα πραγματικά επιτόκια αυξάνονται, οι πιο ανταγωνιστικές επιχειρήσεις τείνουν να αποφεύγουν το δανεισμό και να περιορίζουν τις επενδύσεις τους, χρηματοδοτώντας τις εξ ιδίων πόρων, με αποτέλεσμα οι τράπεζες να διατηρούν τους χειρότερους πελάτες με τα πιο προβληματικά δάνεια. Όταν ο κόμπος φτάσει στο χτένι, οι τράπεζες, για να επιβιώσουν, επιδίδονται σε όλο και πιο ριψοκίνδυνες ενέργειες. Είναι για αυτό το λόγο που στη Ρωσία όσο πιο προβληματική είναι μια τράπεζα, τόσο πιο πολύ εκτίθεται στον κίνδυνο. Η οικονομία γίνεται καζίνο και οι πτωχεύσεις αναμενόμενη και προβλεπτή εξέλιξη. Το κραχ του '98 δεν αποτελεί έκπληξη, αλλά φυσική κατάληξη προηγούμενων οικονομικών επιλογών. Βεβαίως, η κρίση στην νοτιοανατολική Ασία είχε άμεσες επιπτώσεις πάνω στην Ρωσία. Όμως το ρωσικό κραχ οφείλεται στην εσωτερική της συγκυρία. Η κρίση στην Ασία απλώς επέσπευσε την κατάρρευση του 1998 στη Ρωσία.

Η απότομη επιβράδυνση των τιμών δεν συνέφερε στις τράπεζες και για ένα άλλο λόγο. Τα χαμηλά ή τα αρνητικά πραγματικά επιτόκια επέτρεπαν στις επιχειρήσεις τη μείωση του κόστους των επισφαλών δανείων τα οποία είχαν πάρει, επιτρέποντας μια μεγαλύτερη ρευστότητα στις χρεωμένες επιχειρήσεις και έτειναν έτσι στη μείωση των εν λόγω δανείων για τις τράπεζες. Δεδομένου επίσης ότι οι συλλογή φόρων και οι πληρωμές του κράτους γίνονται μέσω του ιδιωτικού τραπεζικού συστήματος στη Ρωσία, οι τραπεζικές δυσκολίες και η έλλειψη ρευστότητας των τραπεζών ήταν φυσικό να δυσχεραίνει τη ροή των κρατικών εσόδων προς τα κρατικά ταμεία και κατ' επέκταση τη ροή των κρατικών πληρωμών.

Η έλλειψη ρευστότητας των επιχειρήσεων δημιούργησε, τραπεζική έλλειψη ρευστότητας και κατ' επέκταση κρατικά ελλείμματα και παράληψη πληρωμών των οφειλομένων μισθών, επιδρώντας έτσι αρνητικά στην ίδια την αξιοπιστία του κράτους και των θεσμών. Αυτό το οικονομικό κλίμα δεν είναι βέβαια άμοιρο ευθυνών για την έξαρση της παράλληλης οικονομίας που δεν έπαψε να αναπτύσσεται στη Ρωσία⁵.

Η έξαρση των άμεσων ανταλλαγών και οι τίτλοι αναγνώρισης χρεών

Το φαινόμενο των άμεσων ανταλλαγών πηγάζει από την αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων

⁵ V.V. Ivanter, J. Sabir (dir. du volume), *Monnaie et finance dans la transition en Russie*, Maison des sciences de l'homme et L'Harmattan. Paris, 1995.

ανάμεσα στους εμπορικούς διαμεσολαβητές και τους παραγωγούς και από την έλλειψη ρευστότητας των επιχειρήσεων των νοικοκυριών. Οι επιχειρήσεις, για να παρακάμψουν την περιοριστική, νομισματική πολιτική και τη χρήση του νομίσματος, δημιουργούν κυκλώματα ανταλλαγών, όπου δίνει κανείς το Α προϊόν για να πάρει το Β και όπου ακόμη και οι μισθοί καταβάλλονται συχνά σε είδος. Ενώ οι άμεσες ανταλλαγές όφειλαν, σύμφωνα με την επίσημη προσέγγιση, να υποχωρούν στο βαθμό που μειωνόταν ο πληθωρισμός, συνέβηκε ακριβώς το αντίθετο. Όσο μειωνόταν ο πληθωρισμός, τόσο αυξάνονταν οι άμεσες ανταλλαγές. Εν τέλει παρατηρείται το εξής παράδοξο φαινόμενο: όσο πιο φτωχή είναι μια επαρχία στη Ρωσία, τόσο πιο μεγάλο είναι το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών. Η εξήγησή του είναι όμως απλή. Όσο πιο χαμηλά είναι τα εισοδήματα μιας επαρχίας, τόσο πιο πολύ προσαρμόζεται σ'ένα σύστημα άμεσων ανταλλαγών με αποτέλεσμα ένα μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων σε χρήμα να αποταμιεύεται.

Η κατάρρευση της ενδοτραπεζικής αγοράς από το '95 δεν μπορούσε παρά να ενισχύσει αυτό το φαινόμενο, διότι η ρευστότητα που συσσωρευόταν στα μεγάλα τραπεζικά κυκλώματα, κυρίως της Μόσχας, δεν μεταφερόταν στη επαρχία.

Όπως και οι άμεσες ανταλλαγές, τα Veksel είναι ένας τρόπος να παρακάμψει κανείς την νομισματική πολιτική της κεντρικής τράπεζας. Τα Veksel εμφανίστηκαν αρχικά ως αναγνώριση χρεών ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Σε μερικές επαρχίες όμως συμπεριφέρονται, ως ένα βαθμό, σαν εναλλακτικά, τοπικά νομίσματα.

Τα Veksel της επαρχίας του Tatarstan αξίζουν μιας ειδικής αναφοράς. Οι τοπικές αρχές αυτής της επαρχίας, που διαθέτει πετρέλαιο και μια σημαντική βιομηχανική βάση, ίδρυσαν μια τοπική τράπεζα, την Tatbank, η οποία τιτλοποίησε πολλά χρέη ιδιωτικών επιχειρήσεων. Τα Veksel που εκδίδει η τράπεζα αυτή χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό ως μέσο συναλλαγών στην περιοχή, ενώ η ίδια η τράπεζα λειτουργεί και ως κέντρο συναλλαγών με άλλες περιοχές, ανταλλάσσοντάς τα με ρούβλια. Διαμορφώνεται επομένως και ένα είδος «συναλλαγματικής» τιμής των εν λόγω τίτλων. Στο Tatarstan γεννιέται μια τοπική, μικτή οικονομία με την άμεση εμπλοκή των τοπικών αρχών, που αφενός κατάφεραν να διαπραγματευτούν με τη Μόσχα ένα μεγάλο βαθμό αυτονομίας και αφετέρου να περιθωριοποιήσουν, με θεμιτούς ή αθέμιτους τρόπους, τα παραδοσιακά κυκλώματα της τοπικής μαφίας. Μήπως είναι υπερβολικό να ανησυχεί κανείς, μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, για την ενότητα της ίδιας της Ρωσίας; Αν το ενιαίο νόμισμα στην Ευρώπη ενισχύει την

πολιτική ενότητα της Ε.Ε., γιατί η νομισματική διάσπαση της Ρωσίας δε θα οδηγούσε στην εξασθένηση της πολιτικής της ενότητας;

Μεσάζοντες ή Μαφία;

Η αντιπληθωριστική πολιτική ευνόησε τους εμπορικούς μεσάζοντες ανάμεσα στην παραγωγική επιχείρηση και τον ντόπιο ή ξένο καταναλωτή. Εξαιτίας της έλλειψης παράδοσης και θεσμών αγοράς η εμπορική διαμεσολάβηση μπόρεσε και πριν την «θεραπεία» να επιβάλει υπερβολικά ψηλά ποσοστά προσόδων ή εμπορικών κερδών. Η περιοριστική, νομισματική πολιτική, δημιουργώντας μια μεγαλύτερη ανασφάλεια στις παραγωγικές μονάδες, ευνόησε αυτό το φαινόμενο.

Ας εξετάσουμε όμως τις διαδικασίες γένεσης αυτού του αδιανόητου για τα δυτικά δεδομένα ποσοστού κέρδους των μεσάζοντων. Ξαφνικά η ρωσική επιχείρηση πρέπει να προωθήσει τα προϊόντα της στην αγορά για να τα πουλήσει. Εμείς έχουμε την τάση να πιστεύουμε ότι το θέμα είναι απλό. Θα δώσουμε τα εμπορεύματά μας σε κάποιους έμπορους που θα τα προωθήσουν στην αγορά μέσα από διαφανείς και θεσμοθετημένες διαδικασίες. Τι γίνεται όμως όταν οι «έμποροι» μιας χώρας είναι κατά κανόνα αυτοί που άλλοτε προμηθεύονταν τα σοβιετικά προϊόντα από την «πίσω πόρτα» για να τα προωθήσουν στην «μαύρη αγορά», τι γίνεται με άλλα λόγια αν η κλασική μαφία φορέσει απότομα τον μανδύα του εμπόρου; Ο «νόμιμος» έμπορος με πραγματικό νόου χάου στις πωλήσεις και συνηθισμένος στην πειστικότητα των επιχειρημάτων του καλασνίκωφ φροντίζει να απαλλάξει την περιοχή του από άλλους ενδεχόμενους, επίδοξους «εμπόρους», για να μονοπωλήσει τις προμήθειες από τη συγκεκριμένη επιχείρηση και να επιβάλει εξωφρενικές προσόδους. Τι γίνεται τώρα αν συγκεκριμένος «έμπορος» που απέκτησε το εν λόγω μονοπώλιο αποφασίσει να εκμεταλλευτεί και την σοβαρή έλλειψη ρευστότητας της επιχείρησης; Επειδή η επιχείρηση στερείται χρηματικών πόρων για να αγοράσει τις αναγκαίες πρώτες ύλες, της προτείνει να της προμηθεύσει τις πρώτες ύλες και εις αντάλλαγμα να οικειοποιηθεί μέρος της μεταποιημένης της παραγωγής. Οικειοποιείται έτσι μέρος της παραχθείσας, προστιθέμενης αξίας της επιχείρησης.

Αν αυτός ο έμπορος είναι ξένος ή αν είναι Ρώσος που συνεργάζεται με διεθνή κεφάλαια, μέρος της συνολικής αξίας θα μεταφερθεί στο εξωτερικό για να πωληθεί εκεί. Η παραχθείσα αξία προς εξαγωγή υπολογίζεται στη Ρωσία ωσάν να ήταν ίση με τις πρώτες ύλες που αρχικά προμηθεύτηκε η επιχεί-

ρηση, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι στο εξωτερικό η «αντίστοιχη» μεταποιημένη παραγωγή θα πωληθεί σε πολύ ψηλότερες τιμές απ'αυτές που στοίχισαν οι πρώτες ύλες.

Με άλλα λόγια το ΑΕΠ της Ρωσίας εμφανίζεται μικρότερο απ'ότι είναι στην πραγματικότητα γιατί ένα μέρος του υπολογίζεται στους εθνικούς ισολογισμούς άλλων χωρών, όπου και καταναλώνεται. Η παραγωγικότητα των ρωσικών επιχειρήσεων εμφανίζεται εν ολίγοις μειωμένη, η προστιθέμενη αξία εμφανίζεται συχνά ως αρνητική, γεγονός που αντί να εκτιμηθεί σωστά, ως αποτέλεσμα δηλαδή μιας διεθνούς πειρατείας εις βάρος της Ρωσίας, ερμηνεύεται ως ανικανότητα των στελεχών της παραγωγικής επιχείρησης ή ως απόδειξη της ανικανότητας προσαρμογής της σοβιετικής παραγωγικής υποδομής της μεταποιητικής βιομηχανίας. Συμπέρασμα αυτών των μυωπικών ή ιδιοτελών ερμηνειών είναι ότι η μεταποιητική βιομηχανία στη Ρωσία είναι καταδικασμένη και πρέπει να κλείσει. Με άλλα λόγια τα αποτελέσματα μιας λανθασμένης οικονομικής πολιτικής ερμηνεύονται ως προϊόν δομικών χαρακτηριστικών της ρωσικής βιομηχανίας για να δικαιολογηθεί η τάση μιας βαθύτερης «τριτοκοσμικοποίησης» της χώρας.

Μέσα σε συνθήκες έλλειψης ρευστότητας των επιχειρήσεων και εξάρτησής τους από τους μεσάζοντες είναι «φυσιολογικό» οι υπηρεσίες της εμπορικής διαμεσολάβησης να μετατρέπονται σε ισχυρούς πόλους του χρηματιστικού κεφαλαίου. Συσσωρεύοντας μεγάλα χρηματικά ποσά, αυτές οι υπηρεσίες αναπτύσσονται σε τράπεζες πολύ βραχυπρόθεσμου δανεισμού, δανείζουν τα απόλυτα αναγκαία ποσά στις επιχειρήσεις για να ανταπεξέλθουν στις άμεσές τους υποχρεώσεις και δημιουργούν έτσι ένα όλο και πιο μεγάλο βαθμό εξάρτησης των παραγωγικών επιχειρήσεων, μέχρι που, όταν συμφέρεται, τα συσσωρευμένα χρέη των επιχειρήσεων να μετατραπούν σε τίτλους ιδιοκτησίας των εν λόγω τραπεζών.

Έτσι ενώ οι παραγωγικές μονάδες εμφανίζονται ως όλο και πιο προβληματικές, οι υπηρεσίες φαίνεται να ανθούν⁶. Όταν δε οι υπηρεσίες αυτές συνεργάζονται με αδελφές υπηρεσίες του εξωτερικού ρωσικών, ξένων ή μεικτών κεφαλαίων, η αξία των εξαγωγών υποτιμάται, η αξία των εισαγωγών υπερτιμάται, έτσι που και στη μία και την άλλη περίπτωση να μεταφέρεται ρωσικός πλούτος στο εξωτερικό.

Είναι με αυτό τον τρόπο που μεταφέρονται τα κεφάλαια στο εξωτερικό και όχι με τις βαλίτσες από χρήματα ναρκωτικών ή πορνείας, τα οποία αποτελούν μάλλον αμελητέα ποσά απέναντι στα εισοδήματα της «θεσμοθετημένης» μαφίας. Και βέβαια, το φαινόμενο αυτό δεν είναι καθόλου άσχετο με τα άδεια κρατικά ταμεία, αφενός γιατί ένα σημαντικό μέρος της προστιθέμενης αξίας των παραγωγικών μονάδων διαφεύγει στο εξωτερικό και δεν υπολογίζεται και αφετέρου γιατί οι εν λόγω υπηρεσίες είναι σε θέση να λειτουργούν με λιγότερη διαφάνεια απ'ότι οι παραγωγικές επιχειρήσεις.

Από τα τεράστια ποσά που συσσωρεύονται έτσι δημιουργούνται οι νεοσύστατες κυρίαρχες τάξεις που, ελέγχοντας κανάλια, εφημερίδες και επενδυτικές εταιρίες, μετατρέπονται σε βασικούς τοπικούς και εθνικούς πολιτικούς συντελεστές. Είναι γι αυτό που στη Ρωσία η οικονομική και η πολιτική ηγεσία συγχέονται τόσο συχνά και η κοινωνία των πολιτών είναι τόσο ασθενής. Οι ομοσπονδιακές και οι τοπικές αρχές⁷ είναι σχεδόν πάντα ένας από τους βασικούς οικονομικούς συντελεστές στη Ρωσία είτε γιατί ταυτίζονται με ιδιωτικά συμφέροντα, είτε γιατί (όπως στην περίπτωση του Tatarstan) τα συμφέροντα της τοπικής διοίκησης συμπίπτουν ως ένα βαθμό με την ανάγκη ανάπτυξης της περιοχής, είτε γιατί οι συσχετισμοί δυνάμεων υπαγορεύουν ιδιαίτερη μεταχείριση κάποιων ιδιωτικών κατεστημένων, είτε γιατί οι συμμαχίες ή οι συναινέσεις αποφέρουν ωφέληματα και στις δύο πλευρές.

Οι καπιταλιστικές συνθήκες παραγωγής δεν προκύπτουν προοδευτικά. Ιστορικά, ήταν το αποτέλεσμα της βίαιης απαλλοτρίωσης συγκεκριμένων «παραγωγικών δυνάμεων», δηλαδή, κυρίως, της γης στην ύπαιθρο⁸. Ηχεί παράξενα αλλά αποτελεί ιστορικό γεγονός ότι το καθεστώς της σύγχρονης ιδιωτικής ιδιοκτησίας γεννήθηκε καταργώντας την «ιδιωτική ιδιοκτησία» της «πλεονάζουσας» αγροτικής τάξης, την οποία προλεταριοποίησε με τον πιο βάρβαρο τρόπο.

Πράγματι, η πρωταρχική συσσώρευση του κεφαλαίου στη Ρωσία μοιάζει στις μεθόδους και τις πρακτικές της με την κλασική πρωταρχική συσσώρευση του κεφαλαίου. Στη Ρωσία, όμως, δεν προλεταριοποιείται ο αγρότης, αλλά εκτοπίζεται ο προλετάριος από τη μεταποίηση στη σφαίρα κατώτερων παραγωγικών δραστηριοτήτων και στη σφαίρα της παράλληλης οικονομίας ή της παραοικονομίας. Στη Ρωσία δεν αντικαθίστανται οι φεουδαρχικές από τις καπιταλιστικές σχέσεις

⁶ A. Berelowitch, J. Radvanyi, *Les 100 portes de la Russie*, Les Editions de l'Atelier et les Editions ouvrières, Paris, 1999.

⁷ Annie Daubenton, *Russie, L'Etat carnivore*, Denoël, Paris, 1998.

⁸ Κ. Μαρξ, *Το Κεφάλαιο*, πρώτος τόμος.

παραγωγής. Αντικαθίσταται μια γραφειοκρατικά και αντιδημοκρατικά σχεδιασμένη οικονομία από ένα ληστρικό καπιταλισμό, ο οποίος είναι δυνατό να διαρκέσει μακροχρόνια, γιατί διαρθρώνεται σε διεθνές επίπεδο με τις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές σχέσεις της δύσης. Στη Ρωσία το «μετά» τον καπιταλισμό (η κληρονομιά της σχεδιασμένης οικονομίας) και το «πριν» τον καπιταλισμό (η πρωταρχική συσσώρευση) συμπίπτουν χρονικά, οι εποχές μπερδεύονται και συγκρούονται, η ιστορία πρωτοτυπεί και πειραματίζεται.

Η κλασική, πρωταρχική συσσώρευση «κατάρτησε» τον αγρότη για να αναπτύξει την ατμομηχανή με τους υπηρέτες της, ανοίγοντας έτσι ανυποψίαστους μέχρι τότε διαδρόμους, αν όχι άμεσα στην κοινωνική πρόοδο, τουλάχιστον στην πρόοδο της τεχνολογίας, της σκέψης και της οικονομίας. Δημιούργησε νέα ήθη και έθιμα, νέες αρχές και πρότυπα, νέα ρεύματα ιδεών και αναζητήσεων. Η πρωταρχική συσσώρευση στη Ρωσία οδηγεί αντίθετα, όπως δείξαμε, στην κοινωνική και οικονομική υπανάπτυξη, στην καταστροφή παραγωγικών δυνατοτήτων, στην υποβάθμιση του εργαζομένου, στη διαφυγή των κεφαλαίων, των διανοουμένων και της επιστημονικής ελίτ της χώρας. Γι' αυτές τις εξελίξεις δεν ευθύνεται πια τόσο η σταλινική κληρονομιά, όσο τα ιδιοτελή συμφέροντα, η μυωπία, η διαφθορά, η καταρράκωση κάθε έννοιας ήθους, αρχής και αξίας των τοπικών και διεθνών κατεστημένων.

Επομένως, ο εκδημοκρατισμός της Ρωσίας, η δημιουργία και η ενίσχυση των ενδιάμεσων θεσμών, του συνδικαλιστικού κινήματος, του κριτικού τύπου και της πληροφόρησης είναι αναγκαία προϋπόθεση μιας καλώς νοούμενης οικονομικής αναδιάρθρωσης. Είναι για αυτό που η πρόσφατη πολιτική αλλαγή, όποιες κι αν είναι οι προσωπικές ικανότητες του Routine, όποιες και αν είναι οι προθέσεις του και τα σχέδιά του, αφήνει ένα ερώτημα ανοικτό: Πάνω σε ποιες κοινωνικές δυνάμεις⁹ θα στηριχθεί ο νέος πρόεδρος, ακόμη κι αν αποφασίσει να αλλάξει την (απο)«σταθεροποιητική» πολιτική της προηγούμενης Κυβέρνησης;

Σταύρος Τομπάζος

⁹ Βλέπε, David Mandel, *Russie : Les faiblesses du mouvement ouvrier*, Inprecor, no 443/444, janvier- février, 2000.

ΤΣΕΤΣΕΝΙΑ: Ο ΜΕΤΑ-ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Για την κατανόηση του τσετσενικού πολέμου, ο συγγραφέας περιδιαβαίνει στην ιστορία, παλαιά και κυρίως πρόσφατη. Ιδιαίτερα για την τοποθέτηση της ελληνικής αριστεράς, με τα ψευτο-αντιιμπεριαλιστικά της σύνδρομα, αποδεικνύεται τουλάχιστον ωφέλιμη.

του Νίκου Καπράλου

Η Τσετσενία είναι μια μικρή περιοχή του Καυκάσου (19.300 τ.χ.), ίση με περίπου το ένα έβδομο της Ελλάδας και με μόλις ενάμιση με δύο εκατομμύρια πληθυσμό. Κατά τα τρία τέταρτα είναι ορεινή χώρα και έχει άγονη γη. Όμως βρίσκεται πάνω στο πέρασμα για την πλούσια σε πετρέλαια γειτονική Γεωργία, με την οποία τη συνδέουν 90 χιλιόμετρα κοινών συνόρων, και το Αζερμπαϊτζάν. Κοινά σύνορα έχει και με το Νταγκεστάν και την Ιγκουσέτια, οι οποίες είναι υπό Ρωσική κατοχή. Η Τσετσενία αποτελείται από πολλές φιλές τις οποίες τις συνδέει κυρίως το μουσουλμανικό θρήσκευμα και το μίσος για τους Ρώσους.

Η προέλευση του ζητήματος

Οι Τσετσένοι υποδουλώθηκαν στο Ρώσο κατακτητή, μόλις πριν ενάμιση αιώνα, ενώ για τρεις τουλάχιστον αιώνες είναι το κύριο αγκάθι στις Ρωσικές βλέψεις στο Καύκασο. Το 1877 έγινε

αποτυχημένη επανάσταση που κατεστάλη τον επόμενο χρόνο, ενώ το 1905 με αφορμή την επανάσταση στη Ρωσία οι Τσετσένοι προσπάθησαν και πάλι να ανεξαρτητοποιηθούν. Το 1934 αναγνωρίστηκε ως αυτόνομη περιοχή η Τσετσενία-Ιγκουσέτια για να καταργηθεί από το Στάλιν το 1944, λόγω της φίλο-γερμανικής στάσης των Τσετσένων. Το 1957, με την αποσταλινοποίηση, επαναλειτούργησε ως αυτόνομη περιοχή, αλλά πάντα σαν φτωχός συγγενής της ΕΣΣΔ.

Ο Γέλτσιν το 1991, προκειμένου να αποδυναμώσει τις δομές του Σοβιετικού καθεστώτος, προέτρεψε όλες τις δημοκρατίες να πάρουν όσο πιο μεγάλη ανεξαρτησία μπορούν. Έτσι κατάφερε ο ίδιος να εδραιωθεί στην εξουσία, αλλά η Τσετσενία (όπως και 14 άλλες χώρες) έγινε ξεχωριστό κράτος. Το 1993 ήρθε η ιδέα στο Γέλτσιν ότι πρέπει να καταργηθεί η ανεξαρτησία της Τσετσενίας και τον επόμενο χρόνο άρχισε πόλεμο εναντίον της. Οι στρατηγοί του προέβλεπαν μάχες λίγων ημερών, αλλά τελικά κράτησαν δύο χρόνια και σκότωσαν

80.000 άμαχους, καταστρέφοντας την υποδομή της χώρας.

Το 1996, ο απόστρατος στρατηγός Λέμπεντ κανονίζει την ειρήνευση με τους Τσετσένους, αναγνωρίζοντας τη Ρωσική ήττα. Η δημοτικότητα του φτάνει στα ύψη, δείγμα αναγνώρισης για την προσφορά του στην ειρήνη. Η δεκαετία όμως του '90 φέρνει οικονομική και ηθική εξαθλίωση για το Ρωσικό λαό. Οι Τσετσένοι αποτελούν το ιδανικότερο εξιλαστήριο θύμα, γιατί είναι φτωχοί και μόνοι. Οι Ρώσοι ζητάνε εκδίκηση, και ο ρατσισμός φτάνει στα ύψη, αφού κάνει το βίο αβίωτο στους Τσετσένους που ζουν στη Ρωσία. Τους αποκαλούν «καθυστερημένους» (διανοητικά) και «τραγιά» (για το μούσι τους), που είναι πολύ βαριά βρισιά.

Τον Αύγουστο του 1999, αποδεδειγμένα προβοκατόρικες βομβιστικές επιθέσεις στοιχίζουν τη ζωή σε 300 Μοσχοβίτες. Ο τότε πρωθυπουργός Στεπάσιν, αφού τα έσπασε με τον Γέλτσιν παραδέχθηκε ότι οι Τσετσένοι δεν είχαν καμία ανάμειξη με τις βόμβες. Έως σήμερα δεν υπάρχει κανένα στοιχείο (έστω και πλαστό) που να δείχνει Τσετσενική ανάμειξη. Αντίθετα καταγγελίες πολιτών για δήθεν ασκήσεις με ψεύτικα εκρηκτικά από τις Ρωσικές μυστικές υπηρεσίες σε άλλες πολυκατοικίες... ερευνούνται χωρίς ασφαλώς αποτέλεσμα. Παρόλα αυτά, λόγω της γενικότερης παρακμής και των προβλημάτων επιβίωσης, οι Ρώσοι δεν πολυ-ενδιαφέρονται για το θέμα της προβοκάτσιας των βομβών του Αυγούστου.

Ο πόλεμος, όμως, είναι φοβερά δημοφιλής. Ο κόσμος θέλει να συντρίψει «τους κακούς» για να δώσει λίγη ελπίδα στη μίζερη και φτωχή ζωή του. Ο Πούτιν ήθελε να φτιάξει το πολιτικό του προφίλ. Οι στρατηγοί ήθελαν να βάλουν τη στρατιωτική μηχανή να δουλέψει και να κερδίσουν λεφτά στην αναμπουμπούλα. Το ρωσικό κεφάλαιο ήθελε να επιβάλει τις ανάγκες του για έλεγχο των πετρελαίων της Κασπίας και της ιμπεριαλιστικής σφαίρας επιρροής του στις πρώην Σοβιετικές δημοκρατίες. Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ρωσικής Ομοσπονδίας ήθελε να δείξει τον «πατριωτικό» του χαρακτήρα. Μόνη αντίθετη φωνή σε αυτό το τραγικό κλίμα ήταν οι μανάδες των φαντάρων που διαδήλωναν ενάντια στο να σταλθούν τα παιδιά τους στο σφαγείο.

Η δεύτερη εισβολή στην Τσετσενία

Την πρώτη Οκτωβρίου του 1999, ο Ρωσικός στρατός εισβάλλει για δεύτερη φορά στην Τσετσενία, μετά την ήττα του πριν από τρία χρόνια. Επίσημη δικαιολογία είναι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας μετά την αποτυχημένη αυτονομιστική επανάσταση στο γειτονικό Νταγκεστάν και την

προβοκάτσια στη Μόσχα. Ο τότε άγνωστος νέος πρωθυπουργός της χώρας Βλαντιμίρ Πούτιν βλέπει τη δημοτικότητα του να εκτοξεύεται στα ύψη. Οι στρατηγοί δηλώνουν ότι αυτή τη φορά δεν θα αποσυρθούν από την εκστρατεία αν δεν φέρουν την «τελική λύση» στο Τσετσενικό, ακόμα και αν διαταχθούν από το Κρεμλίνο. Το σύνολο των κομμάτων της Δούμας και η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού είναι υπέρ του πολέμου.

Τα ρωσικά στρατεύματα, σε αντίθεση με την προηγούμενη φορά, αναπτύσσονται με ένα στοιχειώδες σχέδιο. Τις πρώτες εβδομάδες καταλαμβάνουν το βορειοδυτικό τμήμα της Τσετσενίας, που είναι πεδινό. Οργανώνουν τις βάσεις τους και επιτίθενται σιγά-σιγά προς την πρωτεύουσα, Γρόζνι. Πριν μπουने χερσαίες δυνάμεις, η πόλη βομβαρδίζεται ανελέητα από την αεροπορία και το πυροβολικό. Οι Τσετσένοι, αν και έχουν στην κατοχή τους μόνο ελαφρύ οπλισμό, μάχονται με πάθος και αντιστέκονται με πείσμα. Στόχος της εκλεγμένης κυβέρνησης του Μασκάντοφ είναι να κρατήσουν την αντίσταση στην πρωτεύουσα όσο το δυνατό περισσότερο, ώστε να δοθεί το μήνυμα ότι η εισβολή θα έχει μεγάλο κόστος για τον κατακτητή. Αντίθετα, οι ισλαμιστές αντάρτες θέλουν να αποφύγουν τις αμυντικές μάχες με τον πολλαπλάσιο ρωσικό στρατό και να κάνουν πόλεμο φθοράς με τη μέθοδο του «χτύπα και φύγε» και τις λιγότερες δυνατές απώλειες.

Το Μάρτιο, λίγες μέρες πριν τις ρωσικές προεδρικές εκλογές, ανακοινώνεται ότι το Γρόζνι έχει καταληφθεί πλήρως και ότι οι αντάρτες ελέγχουν μόνο κάποια χωριά στο νοτιο-ανατολικό τμήμα της χώρας. Ο ρωσικός στρατός εισβάλλει στη γειτονική Γεωργία και στήνει βάσεις κοντά στα σύνορα με την Τσετσενία. Η Γεωργία τίθεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και ο πρόεδρος της χώρας ζητάει από τα ρωσικά στρατεύματα να φύγουν από τη χώρα του, χωρίς όμως να παίρνεται υπόψη. Οι στρατηγοί υπολογίζουν ότι οι αντάρτες θα υποχωρήσουν προς τη Γεωργία και θα βρεθούν περικυκλωμένοι. Όμως 35 φέρετρα με επαγγελματίες άντρες των ειδικών δυνάμεων φτάνουν στη Μόσχα. Η κοινή γνώμη σοκάρεται, γιατί σκοτώθηκαν σε ενέδρα έξω από το Γρόζνι, που υποτίθεται ότι είχε εκκενωθεί από τους αντάρτες. Τα ρωσικά ΜΜΕ και η κυβέρνηση έδιναν ψεύτικη εικόνα των εξελίξεων.

Τα πτώματα των Ρώσων στρατιωτών εξακολουθούν να φτάνουν στην πατρίδα τους. Οι αντάρτες είναι αποφασισμένοι να πεθάνουν, ενώ το ηθικό του στρατού κατοχής είναι χαμηλό. Οι αντάρτες αγοράζουν όπλα και πληροφορίες από τους ίδιους τους Ρώσους, ενώ έχουν και την υποστήριξη του πληθυσμού. Τους πληρώνουν σε δολάρια (που φτάνουν από μπουσουλμάνους του εξωτερικού) ή

και σε βότκα, (εξού και το παρατσούκλι «στρατός της βότκας»). Εχθρός και των δύο πλευρών είναι πια ο χρόνος. Με την εξέλιξη που έχουν πάρει τα πράγματα, ή ο Τσετσενικός λαός θα πεθάνει ή θα μεταναστεύσει στο εξωτερικό ή οι Ρώσοι θα αποσυρθούν λόγω του μεγάλου κόστους της κατοχής. Πάνω από 250.000 πρόσφυγες είναι στοιβαγμένοι σε στρατόπεδα στην Ιγκουτσέτια, ενώ δεν υπάρχει καμία ελπίδα να γυρίσουν σύντομα πίσω. Οι δύο πλευρές δίνουν τελείως διαφορετικά στοιχεία ως προς τον αριθμό των νεκρών, αλλά το πιο πιθανό είναι να υπάρχουν μερικές δεκάδες χιλιάδες νεκροί Τσετσένοι (στην πλειοψηφία τους άμαχοι) και μερικές χιλιάδες νεκροί Ρώσοι στρατιώτες.

Γιατί με τους κατακτητές;

Ορθόδοξα τόξα, ελληνο-ρωσική φιλία, λανθασμένος φίλο-σοβιετισμός και άλλα παράλογα έρχονται να δικαιολογήσουν τη σφαγή στην Τσετσενία. Το «περίεργο» είναι ότι κάλυψη υπάρχει όχι μόνο από εθνικιστικούς κύκλους, αλλά και από το ΚΚΕ και μέρος της ριζοσπαστικής αριστεράς. Η παντελής έλλειψη κινήματος υποστήριξης των Τσετσένων μπορεί να δικαιολογηθεί, έστω και φτωχά, από το μούδιασμα που φέρνει η στρατιωτική μονοκρατορία των ΗΠΑ και η (λανθασμένη) ταύτιση του ιμπεριαλισμού με αυτές. Από αυτή την απλοϊκή θέση, όμως, μέχρι την υποστήριξη των δολοφόνων αμάχων υπάρχει τεράστια διαφορά.

Τα «ορθόδοξα τόξα», σε όλη την πορεία της ελληνικής ιστορίας, έχουν αποδειχθεί φρούδα. Η πρόσφατη ιστορία με την (ωστόσο χριστιανική ορθόδοξη) Γιουγκοσλαβική Μακεδονία το έχει αποδείξει, για άλλη μια φορά. Το ζήτημα της ελληνο-ρωσικής φιλίας είναι και αυτό πολύ αδύνατο, αφού λόγω του αντικομμουνισμού και της παραδοσιακής προσκόλλησης της Ελλάδας στη δύση δεν έχει αναπτυχθεί. Άλλωστε, οι χιλιάδες πρόσφυγες από τη Ρωσία συνέβαλαν στην απομυθοποίηση και μάλλον δεν έχουν καλύτερη αντιμετώπιση από τους άλλους μετανάστες.

Ο φίλο-σοβιετισμός και η σχέση του με το Τσετσενικό... μάλλον χρειάζονται τη βοήθεια της ψυχιατρικής για να αναλυθούν, αφού ως γνωστό το σημερινό καθεστώς είναι απόλυτα εχθρικό προς το Σοβιετικό παρελθόν. Η Αλέκα Παπαρήγα, δικαιολογώντας τις Ρωσικές επιθέσεις, μίλησε για την εδαφική ακεραιότητα της Ρωσίας και για την εμπλοκή του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στην κρίση. Αρκετός κόσμος και εκτός ΚΚΕ, ειδικά στην αρχή του πολέμου, είχε μια παράλογη θέση υπέρ της Ρωσίας, η οποία εκφραζόταν κυρίως με

συναίσθημα και όχι με πολιτικά επιχειρήματα.

Η ακραία ρωσόφιλη στάση, οφείλεται σε δύο παράγοντες. Η εξάρτηση της ελληνικής αριστεράς (και όχι μόνο), κυρίως μέσω ΚΚΕ, από την Σοβιετική Ένωση επηρέασε όχι μόνο τις επιμέρους πολιτικές αποφάσεις, αλλά και μπόλιασε τους αριστερούς με το Ρωσικό «πατριωτισμό»-εθνικισμό που επέβαλε η ψυχρο-πολεμική περίοδος αλλά και τα συμφέροντα της ΕΣΣΔ. Ο στείρος αντί-αμερικανισμός (προϊόν και αυτός του ψυχρού πολέμου) ταυτίζει ο,τιδήποτε ήταν φαινομενικά αντι-αμερικανικό σαν θετικό. Έτσι εξηγούνται οι κατηγορίες ότι οι ΗΠΑ ενισχύουν τους ισλαμιστές αντάρτες (!), τη στιγμή που κάνουν γαργάρα τις ρωσικές σφαγές στην Τσετσενία.

Σοβαρός λόγος διαφοροποίησης είναι ο φόβος για δημιουργία ισλαμιστικού καθεστώτος και αποσταθεροποίησης της περιοχής του Καυκάσου. Είναι αλήθεια ότι οι αντάρτες ενισχύονται από ισλαμιστικούς κύκλους (κυρίως Σαουδάραβες) και ότι πρεσβεύουν θεοκρατικές αντιλήψεις. Όμως είναι η Ρωσική εισβολή, με τα επακόλουθά της, που δίνει δημοτικότητα στα οπισθοδρομικά στοιχεία και όχι το αντίθετο. Η αποσταθεροποίηση, ή με άλλα λόγια η μεγαλύτερη ανεξαρτητοποίηση των πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών από τη Ρωσία, οφείλεται και πάλι στη μισητή καταπίεση του Ρωσικού ιμπεριαλισμού.

Τέλος, όπως λέει και ο λαός, κόρακας κορακιού μάτι δεν βγάζει. Ο Βρετανός πρωθυπουργός, Τόνι Μπλέρ, επισκεπτόμενος τη Μόσχα, βρήκε πολλές ομοιότητες ανάμεσα στο Βορειο-Ιρλανδικό και στο Τσετσενικό ζήτημα. Μίλησε μάλιστα για την ανάγκη από κοινού αντιμετώπισης της τρομοκρατίας. Οι ΗΠΑ, από την άλλη, δείχνουν και αυτές «κατανόηση» για το «εσωτερικό» αυτό ζήτημα της Ρωσίας, αφού είναι πρόσφατη και η επέμβαση στη Γιουγκοσλαβία. Η αριστερά πρέπει να έχει τουλάχιστον το πολιτικό ένστικτο να υπερασπίσει το μικρό Τσετσενικό λαό ενάντια στην άτυπη συμμαχία των ιμπεριαλιστικών θηρίων.

Νίκος Καπράλος

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΙΝΑ

του Λάου Γιου Φαν

Τον Ιανουάριο του 1999, το Εθνικό Λαϊκό Κογκρέσο, αναθεώρησε το κεφάλαιο του συντάγματος που αναφερόταν στην ιδιωτική οικονομία. Η αυθεντική έκδοση του συντάγματος αναφέρει: «*Η ιδιωτική οικονομία είναι ένα είδος συμπληρώματος στη σοσιαλιστική δημόσια ιδιοκτησία*». Η αναθεώρηση το άλλαξε σε: «*Η ιδιωτική οικονομία είναι ένας σημαντικός παράγοντας της σοσιαλιστικής οικονομίας της αγοράς*».

Η διόρθωση ενθαρρύνει τους Κινέζους πολίτες να αναμειχθούν στην ιδιωτική οικονομία -και τις ιδιωτικοποιήσεις. Όπως στις αρχές του 1997, ο Λι Πένγκ ανακοίνωνε τις «μεταρρυθμίσεις» στις δημόσιες επιχειρήσεις και κολλεκτίβες όπου συμπεριλαμβάνονταν «αλλαγές στην ηγεσία, συμμετοχή σε τολμηρές, βαθιές, σχηματιζόμενες ανεξάρτητα συνεργασίες, σε αντίθεση με τις περιορισμένες πωλήσεις». Ο τελευταίος τρεις αλλαγές στην ουσία ανήκουν στην κατηγορία «ιδιωτικοποιήσεις».

Κυβερνητικοί αξιωματούχοι, από τα ανώτερα μέχρι τα κατώτατα κλιμάκια, έμοιαζαν να ενδιαφέρονται κυρίως για την πώληση των μικρού μεγέθους κρατικών επιχειρήσεων (ΜΚΕ) και κολλεκτίβων. Όπως στο Ζχουτσένγκ, στην επαρχία του Σχαντόνγκ, όπου αξιωματούχοι πούλησαν το 95% των ΜΚΕ και κολλεκτίβων μέσα σε μόλις δύο χρόνια. Το ίδιο πράγμα συνέβη σε όλη την Κίνα, σε τέτοια έκταση και τέτοιες χαμηλές τιμές που σε πολλούς αξιωματούχους που είχαν ανακατευθεί με τις ιδιωτικοποιήσεις δόθηκαν παρατσούκλια όπως «Ξεπούλημα» Λη και «Πάρτα -όλα» Τσεν.

Οι τιμές στον πάτο

Σύμφωνα με ένα άρθρο: «*Οι μικρές ΜΚΕ πωλήθηκαν μόνο κατ'όνομα. Στην ουσία δίνονται τσάμπα, ή το μισό πουλιέται και το άλλο μισό δωρεάν... Όταν πωλούνται με δημοπρασία, η διαδικασία είναι συνήθως με απάτη... Η πραγματική αξία είναι πάνω από 100 εκατομμύρια γιουάν και συνήθως πωλείται για μερικές εκατοντάδες χιλιάδες ή και λιγότερο*».

Μία πόλη είχε 12 ΜΚΕ, με αξία 100 εκατομμύρια γιουάν. Εννιά πωλήθηκαν για μόνο 9,6

εκατομμύρια γιουάν. Από αυτά, μόλις 1,7 εκατομμύρια γιουάν κατέληξαν στον κυβερνητικό τραπεζικό λογαριασμό. Με άλλα λόγια, το αντίτιμο της πώλησης ήταν μόλις το 9,6% της πραγματικής αξίας και το πραγματικό έσοδο που εισπράχθηκε ήταν μόνο 1,75%. Η πλειοψηφία των αγοραστών ήταν διευθυντές των συγκεκριμένων ΜΚΕ.

Σύμφωνα με τους κινεζικούς νόμους, κάθε σημαντική αλλαγή στις ΜΚΕ πρέπει να συζητηθεί στο Κογκρέσο των Εργατών: οι εργάτες αντιπρόσωποι είναι αρμόδιοι να κάνουν συμβούλιο πριν υιοθετήσουν τις αλλαγές, όπως για μεταβίβαση της ιδιοκτησίας. Αλλά, στην καθημερινή πρακτική, οι αξιωματούχοι και οι διευθυντές παραβλέπουν αυτή τη ρύθμιση.

Ένας αξιωματούχος είπε σε αντιπρόσωπο που ήταν ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του εργοστασίου: «*Το εργοστάσιο είναι κάτι παρόμοιο με αυτή την κούπα στο χέρι μου. Η ιδιοκτησία της κούπας ανήκει σε εμένα, όχι σε εσένα. Αρα μπορώ να την πουλήσω σε οποιονδήποτε θέλω, όπως μπορώ απλά και να τη δώσω σε οποιονδήποτε θέλω. Αν προτιμώ να τη σπάσω, αυτό είναι δικό μου προνόμιο. Εσείς παιδιά... δεν έχετε κανένα δικαίωμα να επεμβαίνετε*».

Τέτοιου είδους σφετεριστικές στάσεις φυσιολογικά εξηγείρουν αισθήματα δυσαρέσκειας και αντίδρασης. Στην πόλη Λιογιάνγκ, μια τσιμεντοβιομηχανία αξίας 200 εκατομμυρίων γιουάν, με αξία μόνο της γης 17 εκατομμυρίων γιουάν, πωλήθηκε στην τοπική κυβέρνηση για μόλις 2 εκατομμύρια γιουάν. Εξαγριωμένοι εργάτες περικύκλωσαν το κυβερνητικό κτίριο για τέσσερις ημέρες. Όταν η νέα ομάδα διευθυντών στάλθηκε για να αναλάβει το εργοστάσιο, κυνηγήθηκαν από τους εργάτες, πιέζοντας έτσι την κυβέρνηση να ματαιώσει την αλλαγή της διαχείρισης για κάποιο χρονικό διάστημα.

Χαρακτηριστικά της κινεζικής μετοχικής μεταρρύθμισης

Οι απευθείας πωλήσεις των ΜΚΕ αποτελούν μικρό ποσοστό των ιδιωτικοποιήσεων και είναι εφαρμόσιμες μόνο για μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις. Οι ιδιωτικοποιήσεις των μεγάλων ΜΚΕ γίνεται με τη μετατροπή τους σε μετοχικές εταιρείες. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, πολλές μεγάλες ΜΚΕ μετατράπη-

καν με αυτό τον τρόπο. Το κράτος εξακολουθεί να έχει την πλειοψηφία των μετοχών (που λέγεται ότι δεν είναι για πώληση).

Αλλά επίσημοι οικονομολόγοι άρχισαν ξαφνικά να κάνουν διακρίσεις ανάμεσα σε αυτές τις μετοχές και «τη νόμιμη οντότητα των μετοχών». Φαίνεται ότι αυτές οι μετοχές θα μετατραπούν από μετοχές εταιρειών σε «νόμιμες οντότητες» και ότι αυτό θα απαιτήσει την αναθεώρηση του καθεστώτος ιδιοκτησίας ανάμεσα στο κράτος και τον ιδιώτη συνέταιρο.

Η αιτιολογία είναι αρκετά περίεργη. Ένας συγγραφέας πρόσφατα παραδέχτηκε ότι ο σκοπός της νέας ιδέας είναι να «μειωθεί κατά πολύ η κρατική μετοχική αξία, ακυρώνοντας έτσι τον κρατικό ρόλο του μεγαλύτερου και ύστατου μετόχου».

Το ενδιαφέρον για την ακύρωση του κρατικού ρόλου ως ύστατου μετόχου, είναι πρόδηλο στους ιδιώτες αγοραστές-τοπικούς αξιωματούχους και διευθυντές των ΜΚΕ. Ξέροντας, βέβαια, ότι στην Κίνα γενικά η δημοκρατία ή η απόδοση λογαριασμού λείπουν από αυτή τη διαδικασία, αυτή η μυστήρια «νόμιμη οντότητα μετοχών» μπορεί εύκολα να περάσει στα χέρια των τοπικών αξιωματούχων και διευθυντών.

Σύμφωνα με πληροφορίες από το Σύνδεσμο Κινεζικών Κοινωνικών Επενδύσεων, το 60% των μετοχικών επιχειρήσεων έχει πιέσει τους εργάτες τους να αγοράσουν μετοχές. Αυτούς που αρνήθηκαν ή δεν μπορούσαν να πληρώσουν, τους απέλυαν ή τους μείωσαν τους μισθούς. Μόνο το 1,1% των εργατών στους συνεταιρισμούς συμφώνησαν με αυτού του είδους τις αλλαγές.

Μερικές ΜΚΕ τώρα λένε στους νεοδιορισμένους να φέρουν χρήματα μαζί τους την πρώτη μέρα, για να αγοράσουν μετοχές της εταιρείας. Σε μια επαρχία, το 80% των ΜΚΕ και κολλεκτίβων πίεσαν τους εργάτες να αγοράσουν μετοχές, σύμφωνα με τον «Κινέζο Εργάτη», μία έκδοση της Συνομοσπονδίας Συνδικάτων Όλης της Κίνας. Αυτοί που δεν μπορούσαν να πληρώσουν δεν κρατούσαν τη δουλειά τους.

Σε μία 34-χρονη άνεργη γυναίκα ζητήθηκε να φέρει 25.000 γιουάν για μετοχές στη νέα της δουλειά. Αυτό το ποσό είναι ίσο με τους μισθούς 4 χρόνων ενός συνηθισμένου εργάτη. Ήθελε τη δουλειά αλλά δεν μπορούσε να την πληρώσει.

Θα πάρουν οι εργάτες-μέτοχοι κάποιο μέρισμα; Το 1993 ένα εργοστάσιο πίεσε τους εργάτες του να πληρώσουν τουλάχιστον 1.000 γιουάν. Ο διευθυντής υποσχέθηκε ότι θα τους δώσει τουλάχιστον 20% μέρισμα. Τον πρώτο χρόνο, η εταιρεία μοίρασε κάποια εμπορεύματα, αλλά όχι χρήματα. Τίποτα δεν πληρώθηκε τον επόμενο

χρόνο. Το 1995 το εργοστάσιο μετατράπηκε σε μετοχοποιημένη εταιρεία. Αλλά στα τέλη του 1998 κανένα γενικό συμβούλιο δεν καλέστηκε. Ο διευθυντής είπε στους θυμωμένους εργάτες ότι μόνο αυτοί που έχουν επενδύσει πάνω από 10.000 γιουάν μπορούν να παραβρεθούν στη συνέλευση των μετόχων. Η μεγάλη πλειοψηφία των εργατών δεν τα κατάφερε. Οι νέοι ιδιοκτήτες τελικά αποφάσισαν να μειώσουν κατά 50% τους μισθούς των εργατών-συνεταίρων τους.

Γραφειοκρατικοποιημένο κεφάλαιο για πάντα! Στην κόλαση οι εργάτες

Είναι συνηθισμένο για τις μικρές και μεσαίες ΜΚΕ να αντλούν κεφάλαια από τους εργάτες. Αλλά οι μεγάλες ΜΚΕ προτιμούν να αντλούν κεφάλαια από το χρηματιστήριο. Στην Κίνα η μεταρρύθμιση των ΜΚΕ σε μετοχοποιημένες εταιρείες δεν έχει τίποτα να κάνει με την αποδοτικότητα, γιατί οι περισσότερες από αυτές δεν έχουν κανένα κέρδος ή είναι πολύ μικρό.

Κάποιες μετοχικές εταιρείες... κλέβουν από τους μετόχους και οι λογαριασμοί που εμφανίζουν οι διευθυντές δεν είναι πραγματικοί. Για να κερδίσουν κάποια χρήματα, μερικές ΜΚΕ κλέβουν το δημόσιο με ανακοινώσεις ότι θα κάνουν κάποιες επενδύσεις, αλλά στην πραγματικότητα δεν έχουν τη δυνατότητα να τις κάνουν. Ζημιογόνες ΜΚΕ μετατρέπονται σε κερδοφόρες και μπαίνουν στο χρηματιστήριο. Καθημερινοί άνθρωποι τοποθετούν τα χρήματά τους στο χρηματιστήριο και απλά τα βάζουν σε μαύρες τρύπες.

Μας είπαν ότι η μεταρρύθμιση με τις μετοχοποιήσεις θα αυξήσει την αποδοτικότητα των ΜΚΕ, που θα ευνοήσει αργά ή γρήγορα τους εργάτες. Αλλά όσο μακρύτερα πάνε οι μεταρρυθμίσεις, τόσο περισσότερες απώλειες έχουν τα ΜΚΕ, και τόσο μεγαλύτερο είναι το πλεόνασμα του εργατικού δυναμικού. Το 1998 ο υπουργός εργασίας τόνισε: «πράγματα όπως η αλλαγή στα εργασιακά συμβόλαια και συμβάντα όπως ο τερματισμός των συμβολαίων (απολύσεις) θα αυξηθούν». Η συλλογική αντίδραση, όμως, και αυτή θα αυξηθεί. Οι πετρελαιοπηγές Ντακίγγκ, που ήταν κάποτε το πρότυπο της «σοσιαλιστικής μητέρας πατρίδας» προετοιμάζονται να μειώσουν σύντομα το εργατικό τους δυναμικό στο μισό (145.000 εργάτες), για να μπουν στο χρηματιστήριο!

Λάου Γιου Φαν

Μέλος της πολιτικής ομάδας του Χονγκ Κονγκ, Πιονέροι. Το άρθρο δημοσιεύτηκε στα περιοδικά Asian Labour Update και International Viewpoint

Τη μετάφραση έκανε ο Νίκος Καπράλος

Αυστρία: Απεργία ενάντια στη μαυρο-μπλε κυβέρνηση των καπιταλιστών!

Πώς να απαντήσει το εργατικό κίνημα στη νέα επίθεση των καπιταλιστών στην Αυστρία;

από το **Arbeitsgruppe Marxismus**

Η συγκρότηση της κυβέρνησης FPÖ («Κόμμα Ελευθερίας της Αυστρίας» -του Χάιντερ) και του ÖVP («Λαϊκό Κόμμα Αυστρίας» -του καγκελάριου Schüssel) σηματοδοτεί μια τομή στην εξέλιξη της Δεύτερης Δημοκρατίας. Μετά από 30 χρόνια κυβερνήσεων της Σοσιαλδημοκρατίας (SPÖ), οι επιχειρηματίες βάζουν τέρμα στην «κοινωνική συνεργασία» (sozialpartnerschaft) των εργοδοτών και των μισθωτών, την οποία οργάνωνε και συμβόλιζε η σοσιαλδημοκρατία, και προετοιμάζουν την κλιμάκωση της ταξικής πάλης «από τα πάνω». Η νέα πολιτική κατάσταση ανοίγει όμως και νέες ευκαιρίες για το αυστριακό εργατικό κίνημα να ξεκολλήσει από το λήθαργο που το χαρακτηρίζει εδώ και δεκαετίες και να απαντήσει με κινητοποιήσεις από τα κάτω.

Αναμφισβήτητα και η πολιτική της σοσιαλδημοκρατίας ήταν πέρα για πέρα αστική, από κάθε άποψη δεσμευμένη στην ανεμπόδιστη λειτουργία του καπιταλισμού. Το SPÖ προσέφερε τελευταία καλές υπηρεσίες στην εγχώρια αστική τάξη: Από τη συντριβή των ΔΕΚΟ στη δεκαετία του '80 μέχρι τα μέτρα λιτότητας στα μέσα της δεκαετίας του '90. Ανάμεσα στα 1970-1995, τα εισοδήματα από εργασία (υπολογίζονται εδώ και οι αποδοχές των μάνατζερς κλπ.) αυξήθηκαν κατά 200%, ενώ τα εισοδήματα από περιουσία κατά 1.500%. Η κυβέρνηση του SPÖ παρουσίαζε στο κεφάλαιο το μεγάλο πλεονέκτημα ότι μπορούσε να ακινητοποιήσει την εργατική τάξη, με τον έλεγχο των συνδικάτων. Ως αντάλλαγμα, το κεφάλαιο έδειχνε πρόθυμο να αφήνει κάποια ψίχουλα στους μισθωτούς και πάνω απ' όλα μπόλικά πόστα στη γραφειοκρατία της σοσιαλδημοκρατίας στον κρατικό μηχανισμό. Τα τελευταία χρόνια, όμως, οι επιχειρηματίες έτειναν όλο και περισσότερο στην άποψη ότι το SPÖ δεν δείχνει «αρκετή προθυμία για μεταρρυθμίσεις», για να προωθήσει

την κατεδάφιση του «υπερβολικού κοινωνικού κράτους» και της «παλιάς σοσιαλιστικής ισότητας» -παρεμπιπτόντως: 2.500 Αυστριακοί(-ές) κατέχουν το 70% της συνολικής περιουσίας- με την επιθυμητή ταχύτητα. Αυτό είναι ακριβώς το καινούριο της κυβέρνησης των ÖVP/FPÖ: Μια γρηγορότερη, οξυμένη νεοφιλελεύθερη πολιτική, μια μετωπική επίθεση στους εργαζόμενους, μέσω μιας ξεκάθαρης πια κυβέρνησης της αστικής τάξης, με όλες τις συνέπειες.

Βασικό κίνητρο αυτής της γραμμής της αστικής τάξης είναι ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στην παγκόσμια αγορά, ο οποίος καθιστά όλο και περισσότερο αδύνατες τις παραχωρήσεις στην εργατική τάξη, σαν να είναι περιττή πολυτέλεια. Η ειδική αυστριακή μορφή της θεσμοποιημένης «κοινωνικής συνεργασίας», που εξαιτίας της παραδοσιακά σχετικής αδυναμίας της αυστριακής αστικής τάξης αποτελούσε μια ισχυρή ενσωμάτωση της γραφειοκρατίας του εργατικού κινήματος στο κράτος, αποδεικνύεται έτσι μεγάλο εμπόδιο.

Αφού τα τελευταία χρόνια επιτεύχθηκε η φθορά της σοσιαλδημοκρατίας που έφερε την κρατική ευθύνη της αντεργατικής κυβερνητικής δουλειάς, το κατά τις δύο περασμένες δεκαετίες ενισχυμένο αυστριακό ιδιωτικό κεφάλαιο ενθαρρύνθηκε να εφαρμόσει μια σκληρότερη αντιμετώπιση της εργατικής τάξης. Εκτός από διάφορες άλλες επιδεινώσεις για την εργατική τάξη, οι καπιταλιστές επιδιώκουν κυρίως τρεις δομικές αλλαγές:

- Το ξεπούλημα παραπέρα κεντρικών τμημάτων της οικονομίας (της αυστριακής αεροπορικής εταιρείας, των τηλεπικοινωνιών, των ταχυδρομείων, των καπνών «Αούστρια», της κρατικής εταιρείας πετρελαίου, του σιδηροδρόμου), μέσω ενός νέου κύκλου ιδιωτικοποιήσεων και της παραπέρα διάλυσης της ΟΙΑΓ (δηλαδή των τελευταίων κρατικών επιχειρήσεων).
- Την ακύρωση και κατάργηση των συλλογικών

συμβάσεων εργασίας με σκοπό την αποφασιστική ενίσχυση της εξουσίας των επιχειρηματιών απέναντι στους εργαζόμενους των διαφόρων εταιρειών.

- Την εκμηδένιση της επιρροής που έχουν τα συνδικάτα στο κράτος και στην κοινωνία, και την ισοπέδωση ορισμένων θεσμών της «κοινωνικής συνεργασίας», όπως οι κοινωνικές ασφαλίσεις.

Η παραίτηση του προέδρου του Οικονομικού Συνδέσμου, του Μάντερτάνερ, ο οποίος ήταν προσανατολισμένος στην κοινωνική συνεργασία, προκλήθηκε από μια καμπάνια των ΜΜΕ. Η αντικατάστασή του από τον «εκσυγχρονιστή» Λάιτλ αποτέλεσε κάτι σαν μια προαπόφαση υπέρ του μαυρο-μπλε και ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πώς στον καπιταλισμό παίρνονται οι πραγματικές αποφάσεις. Στις ακόλουθες εβδομάδες, ο Σύνδεσμος των Βιομηχάνων και το κεντρικό όργανό του, «Ο Τύπος», διεξήγαγαν μια προπαγάνδα διαρκείας υπέρ του συνασπισμού ÖVP/FPÖ. Και οι Σίσελ και Σία προέβαλαν στο SPÖ απαιτήσεις που αυτό βασικά δεν μπόρεσε να εκπληρώσει, αφού άγγιζαν το σοσιαλδημοκρατικό «όριο πόνου». Πολιτικοί σαν τον Κλίμα, τον Ρούντας και τον Σλέγκλ, ήταν πρόθυμοι να τις αποδεχθούν κι αυτές ενώ τα συνδικάτα, τα οποία αντιπροσώπευε ο Νύρνμπεργκερ, βρίσκονταν κάτω από τόση πίεση της βάσης τους, ώστε κιόλας από τα εγωιστικά γραφειοκρατικά συμφέροντά τους αρνούσαν την πλήρη υποταγή στις υπαγορεύσεις του Συνδέσμου των Βιομηχάνων.

Οι αυστριακοί καπιταλιστές έδειξαν «πολύ ευχαριστημένοι» με την κυβερνητική συμφωνία των ÖVP/FPÖ, όπως δήλωσε ο Γενικός Γραμματέας του Συνδέσμου των Βιομηχάνων, Φριτς. Ούτε το διεθνές κεφάλαιο δεν έχει πολλά προβλήματα. Το αφεντικό της «Μπέρντορφ», Τσίμμερμανν, επισήμανε: «*Τα λεφτά είναι πολύ πιο αδιάντροπα απ' ό,τι πιστεύει κανείς. (...) Οι Αυστριακοί πάντως δεν θα έχουν πρόβλημα να βρουν επενδυτές. (...) Ο βιομήχανος ξέρει ότι σε τελευταία ανάλυση το ποσοστό κέρδους και τα χρήματα πρέπει να είναι εντάξει. (...) Θα ήταν πολύ θετικό αν στην Αυστρία, επιτέλους, γινόταν η δομική μεταρρύθμιση. Το κράτος των κοινωνικών συνεταίρων θα χαλάρωνε*». Ο Χέλερ (Holler), αφεντικό της «3M – Αυστρία», συμπλήρωσε: «*Οι πολυεθνικές δρουν αποκλειστικά ορθολογικά. Προσανατολίζονται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές, την οικονομική υποδομή, την αγορά εργασίας. (...) Οι επενδυτές συμβιβάζονται με τα πολιτικά δεδομένα ενός τόπου*». Όταν, το 1970, το SPÖ απέκτησε αυτοδυναμία, οι αντιδράσεις των αφεντικών των αμερικανικών πολυεθνικών ήταν πολύ πιο έντονες από σήμερα. Ούτε ο Ζάιτλινγκερ, ο διευθυντής του τουρισμού, δεν αναστατώνεται πολύ: «*Ο κόσμος*

ταξιδεύει ακόμα και στην Τουρκία – κι ακόμα επί Φράνκο πήγαινε στην Ισπανία».

Η αυστριακή εργατική τάξη δεν είναι πολύ καλά προετοιμασμένη στις επικείμενες επιθέσεις της νέας δεξιάς κυβέρνησης. Μετά από δεκαετίες «κοινωνικής συνεργασίας», που επέφεραν την παθητική αντιπροσώπευση των συμφερόντων της από τη γραφειοκρατία, έχει ελάχιστες εμπειρίες με ταξικούς αγώνες ή με την αυτόνομη υπεράσπιση των συμφερόντων της. Διαφορετικά από πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δεν μπόρεσε, εξαιτίας της «κοινωνικής συνεργασίας», να διαμορφωθεί σημαντικός αγωνιστικός αριστερός πόλος μέσα στην κοινωνία. Σε αυτή την κατάσταση δεν είναι τόσο τυχαίο ότι πολλοί εργαζόμενοι, που δεν έχουν καμιά εμπειρία των ταξικών αγώνων, όπως οι Γάλλοι ή ακόμα και οι Γερμανοί συνάδελφοι(-ισσες) τους, απογοητευμένοι γύρισαν την πλάτη στην πολιτική ή αναζητούν βοήθεια από κάποιους «ευεργέτες» όπως ο άνθρωπος εμπιστοσύνης της δεξιάς εφημερίδας «Κρόνεντσαϊτουνγκ» ή ο ακροδεξιός λαϊκιστής Χάιντερ.

Η σημερινή πολωτική πολιτική κατάσταση προσφέρει όμως επίσης κάποιες ευκαιρίες. Πολλοί εργάτες και εργάτριες, ακόμα και αυτοί που τα τελευταία χρόνια έτρεφαν ίσως κάποιες συμπάθειες στο λαϊκισμό του Χάιντερ, συνειδητοποιούν σε αυξανόμενο βαθμό ότι το αφεντικό του FPÖ είναι φίλος μόνο ενός «μικρού ανθρώπου», του Βόλφγκανγκ Σίσελ, και ότι η πολιτική της νέας κυβέρνησης στρέφεται εξ' ολοκλήρου ενάντια στα συμφέροντά τους. Σιγά σιγά και τα συνδικάτα κινούνται λιγάκι. Σήμερα είμαστε πιο κοντά σε ένα κίνημα διαμαρτυρίας, μέχρι και απεργιακό, απ' ό,τι πριν από τις τελευταίες δεκαετίες. Αν όμως αυτό το αναπτυσσόμενο κίνημα σύντομα πάλι εξαφανιστεί ή διευρυνθεί μέχρι την ανατροπή της κυβέρνησης, αυτό θα εξαρτηθεί από το ποιες πολιτικές δυνάμεις θα κυριαρχήσουν μέσα του. Μεσοπρόθεσμα θα είναι αποφασιστικό αν η επαναστατική αριστερά, πέρα από το σοσιαλδημοκρατικό νεοφιλελευθερισμό και από το ρεφορμισμό του ΚΚ που επικεντρώνονται στα ΜΜΕ και στις εκλογές, θα πετύχει τα επόμενα χρόνια μια ανασυγκρότηση μαζί με αγωνιστικές δυνάμεις του ΚΚ και του SPÖ. Οι προοπτικές γι' αυτό θα εξαρτηθούν αφενός από τις εξελίξεις στα εργοστάσια και τα συνδικάτα, αφετέρου επίσης από τις πολιτικές και θεωρητικές αντιπαραθέσεις ανάμεσα στις επαναστατικές και στις ρεφορμιστικές αντιλήψεις.

Arbeitsgruppe Marxismus
(Ομάδα Εργασίας Μαρξισμού)
[Μετάφραση από τα γερμανικά]

ΕΙΝΑΙ ΝΑΖΙΣΤΙΚΟ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΟΥ ΧΑΪΝΤΕΡ;

Του Μπόρις Γιέλτσεκ

Το FPÖ («Κόμμα Ελευθερίας της Αυστρίας») είναι αναμφίβολα ακροδεξιό, αλλά αρκεί άραγε αυτό για να θεωρηθεί και φασιστικό κόμμα; Σε τι συνίστανται οι διαφορές;

Ο γερμανικός φασισμός υπήρξε η πιο σκληρή, πιο δικτατορική μορφή της καπιταλιστικής κυριαρχίας. Οι πυλώνες του συστήματος ήταν η φασιστική ιδεολογία και ο ολοκληρωτικός έλεγχος του κομματικού και κρατικού μηχανισμού. Αποφασιστικό ρόλο για την άνοδο των ναζί στην εξουσία έπαιξαν η υποστήριξη του μεγάλου κεφαλαίου και το φασιστικό μαζικό κίνημα που στηριζόταν κυρίως στους μικροαστούς και στους αγρότες. Το μεγάλο κεφάλαιο προτίμησε τελικά μια κυβέρνηση του Χίτλερ, επειδή ήλπιζε η οικονομική κρίση, στις αρχές της δεκαετίας του 30, να βρει μια διέξοδο μέσω της ενισχυμένης ιμπεριαλιστικής και επεκτατικής πολιτικής: αυτή θα επέφερε την ανάκαμψη των κερδών σημαντικών κλάδων της οικονομίας και ιδιαίτερα της εξοπλιστικής βιομηχανίας. Οι επιχειρηματίες ικανοποιήθηκαν φυσικά κυρίως από το γεγονός ότι η νέα ναζιστική κυριαρχία κατάφερε σε λίγους μήνες να συντρίψει τα μέχρι τότε ισχυρά εργατικά κόμματα και τα συνδικάτα.

Η φασιστική ιδεολογία περιέλαβε μια ρατσιστική και αυταρχική κοσμοθεωρία (οι Αριοι ως «κυρίαρχη φυλή», ένας θρυλικός «ηγέτης» ως σωτήρας από την κρίση και την ταξική πάλη), μια κοινωνική ουτοπία «λαϊκής ενότητας» (αντίθετα με τη μαρξιστική κοινωνική ανάλυση της διεθνιστικής ταξικής αλληλεγγύης), ένα ριζοσπαστικό

αντισημιτισμό και μια ιδεολογία αποδιοπομπαίου τράγου. Η «γερμανική λαϊκή ενότητα» οργανώθηκε και κινητοποιήθηκε, πολλές φορές βίαια, σε πολυάριθμες μαζικές και παραστρατιωτικές οργανώσεις των ναζί. Κύριοι στόχοι των δολοφονικών ναζιστικών επιθέσεων ήταν, πρώτον, οι σοσιαλιστές (-τριες) και κομμουνιστές (-τριες), τα κόμματα των οποίων όπως και στην Αυστρία στα 1933-34 είχαν τεθεί εκτός νόμου και είχαν συντριβεί από το «χριστιανο»-φασιστικό καθεστώς. Αλλά, κατά δεύτερον, επίσης και οι άνθρωποι εβραϊκής καταγωγής, όπως και άλλες ομάδες σαν τους Σίντι και Ρόμα (οι λεγόμενοι τσιγγάνοι), ομοφυλόφιλοι κ.ά., οι οποίοι σύμφωνα με τη φυλετική τρέλα των ναζί δεν είχαν δικαίωμα ζωής. Απόλυτο αποκορύφωμα της ναζιστικής δικτατορίας και μοναδική περίπτωση της παγκόσμιας ιστορίας ήταν οι συστηματικές, βιομηχανικά οργανωμένες μαζικές δολοφονίες στα στρατόπεδα συγκέντρωσης που αποσκοπούσε στην πλήρη εξόντωση των ανθρώπων εβραϊκής καταγωγής.

Το FPÖ και ο ναζισμός

Το FPÖ χαρακτηρίζεται από μερικά στοιχεία φασιστικής ιδεολογίας σε πρόγραμμα και πολιτική. Προφανώς, ξεχωρίζει η ρατσιστική προπαγάνδα απέναντι στους ξένους(-ες), η οποία παρουσιάζει πολλούς παραλληλισμούς με την πολιτική των

«αποδιοπομπαίων τράγων» των ναζί. Το FPÖ αρνείται, εξάλλου, όσο μπορεί να χαράξει μια σαφή ιδεολογική διαχωριστική γραμμή με το ναζιστικό καθεστώς. Η τακτική του Χάιντερ έγκειται κυρίως στο να κάνει επισημάνσεις για τους παλιούς ναζί οι οποίες εξωραΐζουν το φασισμό και τα εγκλήματά τους και επιβεβαιώνουν τις συμπάθειές του για τα Ες-Ες και άλλους εγκληματίες πολέμου, για να ζητάει αργότερα, με τον πιο γενικό τρόπο, συγγνώμη για κάποιες «ανάληπτες παρατηρήσεις».

Το FPÖ δεν κατέβαλε μέχρι στιγμής μεγαλύτερες προσπάθειες να οργανωθεί ως κόμμα και παραμένει, με τα 30.000-40.000 μέλη του, σχετικά μικρό. Αποτελείται κυρίως από γιάπηδες που είναι προσωπικοί οπαδοί του Χάιντερ και δεν έχει πολλή υποστήριξη από το μεγάλο κεφάλαιο, αφού οι σημερινές οικονομικές συνθήκες απαιτούν ανοιχτά σύνορα εντός της Ευρώπης και ένα όσο το δυνατό πιο φιλελεύθερο πολιτικο-οικονομικό πλαίσιο. Η (ελεγχόμενη) μετανάστευση έχει μεγαλύτερη σημασία για την παραγωγή στις ευρωπαϊκές χώρες από τις κραυγές του Χάιντερ ή του Λε Πεν για «απώλεια της εθνικής ταυτότητας» από τους μετανάστες.

Το FPÖ δεν έχει σταθερό δυναμικό ψηφοφόρων. Το φαινόμενο των «ψήφων διαμαρτυρίας» οφείλεται στην αυταρχική πίστη πολλών Αυστριακών, μεταξύ τους και πολλών εργαζομένων, ότι κάποιος σαν τον Χάιντερ θα μπορούσε να ανατρέψει την εξουσία του σημερινού κατεστημένου. Αυτό έχει φυσικά να κάνει με την έλλειψη μιας αριστερής εναλλακτικής λύσης απέναντι στην πολιτική λιτότητας των κυβερνητικών συνασπισμών ανάμεσα σε Σ.Κ. (SPÖ -Σοσιαλιστικό Κόμμα της Αυστρίας) και Λ.Κ. (ÖVP -Αυστριακό Λαϊκό Κόμμα). Η σημαντική διαφορά όμως ανάμεσα στις προσδοκίες των ψηφοφόρων του και στην πραγματική ιδεολογία και πολιτική του FPÖ εμποδίζει την οργανωτική σταθεροποίηση του κόμματος.

Το FPÖ είναι σήμερα ένα μοντέρνο και εύκαμπτο ακροδεξιό κόμμα. Έγινε, αν εξαιρέσουμε μερικές τρομοκρατικές νεοναζιστικές ομάδες, το πολιτικό κέντρο όλων των ακροδεξιών, αλλά και πολλών νεοφασιστών και νεοναζί. Θα ήταν ωστόσο χοντρό μπέρδεμα των πολιτικών όρων αν το αποκαλούσαμε ναζιστικό, επειδή η νεοφασιστική και νεοναζιστική πολιτική αποσκοπεί αναγκαστικά στη βίαιη ανατροπή της δημοκρατίας για την κατάληψη της εξουσίας. Βέβαια και ο Χίτλερ τόνιζε ακόμα στις αρχές της δεκαετίας του '30 ότι είχε σκοπό να πάρει την εξουσία στις κοινοβουλευτικές εκλογές. Αλλά οι ναζί έδειξαν ανοιχτά την επιδίωξή τους να συντρίψουν βίαια το εργατικό κίνημα και να εξοντώσουν τους Εβραίους και Εβραίες και εφάρμοσαν αυτή την πολιτική με μεγάλη

σκληρότητα πριν ακόμα ανέβουν στην κρατική εξουσία.

Το FPÖ στη δυναμική της κρίσης

Ο ιδιαίτερος κίνδυνος του FPÖ έγκειται όμως στην ικανότητά του να προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις. Οι κορυφαίοι πολιτικοί του σήμερα δεν δείχνουν το αληθινό τους πρόσωπο. Από την ίδρυσή του, το 1956, το FPÖ έκανε μερικές πολιτικές στροφές χωρίς να αλλάξει τα πιο αντιδραστικά στοιχεία της πολιτικής του και δεν αποκλείεται μια παραπέρα ριζοσπαστικοποίηση προς τα δεξιά. Ο Χάιντερ υποστηρίζει ουσιώδη στοιχεία του ναζισμού και τα ηγετικά στελέχη του FPÖ το αποδέχονται και το υπερασπίζονται. Και οι δημοκρατικοί θεσμοί είναι για το FPÖ περισσότερο μέσο για την κατάληψη της εξουσίας παρά περιεχόμενο της πολιτικής του. Ο ίδιος ο Χάιντερ θεωρητικοποίησε ήδη μερικές φορές τις ιδέες του για μια «3^η Δημοκρατία» που θα είχε περισσότερες ομοιότητες με ένα αυταρχικό πολιτικό σύστημα παρά με το σημερινό.

Τα άλλα κόμματα, τα ΜΜΕ και η κοινωνική «ελίτ», αποδεχόμενα το Κ.Ε. ως «κανονικό» δημοκρατικό κόμμα και τώρα ως κυβερνητικό κόμμα, προωθούν ρατσιστικές και αντιδημοκρατικές αντιλήψεις σε πλατύτερα στρώματα του αυστριακού πληθυσμού. Και η υποστήριξη του νεοφασισμού από το μεγάλο κεφάλαιο θα μπορούσε να γίνει κάτω από διαφορετικές συνθήκες πάλι πραγματικότητα. Έτσι προειδοποίησε ο Β. Χόλτσερ το 1993 για μελλοντικές εξελίξεις «όπου, σε περίπτωση σοβαρότερης όξυνσης κοινωνικών κρίσεων, τα πολιτικά συμφέροντα νεοσυντηρητικών ομάδων θα μπορούσαν να δεθούν με αυτά μοντέρνων και προσαρμοσμένων ακροδεξιών κομμάτων» (Βύλλιμπαλντ Χόλτσερ: *Εγχειρίδιο της αυστριακής ακροδεξιάς*, Βιέννη, σ. 25).

Ακριβώς τότε το ακροδεξιό κόμμα θα μπορούσε να γίνει πάλι φορέας που θα προσέφερε φασιστικές λύσεις στην οικονομική και κοινωνική κρίση. Σε αυτό το δρόμο, ο Χάιντερ και τα στελέχη του κόμματός του έκαναν ήδη σημαντική δουλειά.

Μπόρις Γιέλτσεκ

(Die Linke, Zeitschrift der Sozialistischen Alternative / SOAL – Αριστερά, Σοσιαλιστική Εναλλακτική Επιθεώρηση – αυστριακό τμήμα της 4^{ης} Διεθνούς)

Ελεύθεροι συνειρμοί μηνός Μαΐου

«Η ιστορία είναι το αντικείμενο μιας σύνθεσης, τον τόπο της οποίας δεν διαμορφώνει ο ομογενής και κενός χρόνος, αλλά ο πληρούμενος από την παρουσία του Τώρα. [...] Η Γαλλική Επανάσταση θεωρούσε τον εαυτό της μετενσάρκωση της Ρώμης. Επαναλάμβανε κατά λέξη τη Ρώμη, όπως η μόδα μια αμφίεση του παρελθόντος. Η μόδα οσφραίνεται το επίκαιρο, όπου κι αν κινείται στη λόχμη του κάποτε. Είναι το άλμα της τίγρης στο παρελθόν. Μόνο που το άλμα γίνεται σε μια αρένα, όπου δεσπόζει η κυρίαρχη τάξη. **Το ίδιο άλμα κάτω από τον ελεύθερο ουρανό της ιστορίας είναι το διαλεκτικό. Σαν τέτοιο εννοούσε ο Μαρξ την επανάσταση.**»

Walter Benjamin, *Θέσεις για τη φιλοσοφία της Ιστορίας*.

Το βιβλιοπωλείο Gibert Jeune στο Παρίσι στη Boulevard Saint-Michel διαθέτει ένα τμήμα μεταχειρισμένων βιβλίων, το οποίο συνήθιζα, στα φοιτητικά μου χρόνια, να επισκέπτομαι. Ομολογώ πως τα πιο πολύτιμά μου βιβλία, τα οποία μέχρι σήμερα φυλάω ως κόρη οφθαλμού, αγόρασα σε ευτελείς τιμές από το εν λόγω βιβλιοπωλείο. Από εκεί πήρα το εξαιρετικό σχόλιο του A. Doz για τη «Θεωρία του Μέτρου». Εκεί βρήκα το βιβλίο του J. Fleischman, *La science universelle, ou la logique de Hegel*, την *Histoire de la pensée économique* του H. Denis, πολλά βιβλία του H. Lefebvre, του G. Labica, του J.M. Vincent και άλλων συγγραφέων. Στα παραμελημένα ράφια των υποτιμημένων εμπορευματικών αξιών έβρισκε κανείς πραγματικούς θησαυρούς. Μια σχέση αντιστρόφως ανάλογη χαρακτήριζε την τιμή του βιβλίου και την επιμορφωτική του αξία. Βιβλία, συχνά, γεμάτα σημειώσεις του προηγούμενου αναγνώστη στην εισαγωγή ή στο πρώτο κεφάλαιο, ολοκαίνουργια όμως, αδιάβαστα, στη συνέχεια.

Απογοητεύτηκα όταν μια ελαφρώς βροχερή μέρα της άνοιξης του '84 ή του '85 δεν βρήκα τίποτα το κατάλληλο. Επιστρέφοντας στο σπίτι πήγα με τα πόδια στο Châtelet και πήρα το δρόμο που οδηγεί στο στάδιο του Bercy, τότε υπό κατασκευή, αντίθετα δηλαδή με την ροή του Σηκουάνα, ρίχνοντας και καμιά ματιά στους bouquinistes στην όχθη του

ποταμιού. Ένας παράξενος τίτλος προσέλκυσε ξαφνικά την προσοχή μου, *Instruction pour une prise d'armes, L'éternité par les astres (Μύηση στη Χρήση των όπλων, Η Αιωνιότητα μέσω των Αστρων)*: Συγγραφέας: Auguste Blanqui. Εκδοτικός οίκος: Société encyclopédique française, Editions de la Tête de Feuilles. Συλλογή: «Future Antérieur». Ημερομηνία συγγραφής: 1869, δύο χρόνια πριν την κομμούνια. Ημερομηνία έκδοσης: 1972. Τιμή: 10 φράγκα (εξευτελιστικά χαμηλή). Άνοιξα το εν λόγω βιβλίο σε μια τυχαία σελίδα, όπου ο Blanqui περιέγραφε με κάθε λεπτομέρεια και επιστημονικό ύφος πώς κατασκευάζεται ένα σωστό οδόφραγμα.

Το οδόφραγμα είναι επιστήμη, θέλει «αρχιτέκτονα» και «πολιτικό μηχανικό». Η πέτρα του παρισινού λιθόστρωτου αποτελεί το κατάλληλο οικοδομικό υλικό. Το να φτιάξει κανείς ένα καλό οδόφραγμα «είναι θέμα κοινής λογικής και υπολογισμού» λέει ο Blanqui. Οι διαστάσεις της πέτρας είναι γνωστές. Πλάτος, μήκος και βάθος 25 πόντοι. Ας υπολογίσουμε, λοιπόν, πόσες πέτρες χρειάζονται για να αποκλειστεί μια λεωφόρος πλάτους 12 μέτρων: Για να κατασκευαστεί ένα πλήρες οδόφραγμα, βάσει των προδιαγραφών του ιδίου συγγραφέως (υπάρχει σχετικό σχεδιάγραμμα), χρειάζονται 144 κυβικά μέτρα τείχους. Δεδομένου ότι για ένα κυβικό μέτρο χρειάζονται 64 πέτρες ($1/0.25 = 4, 4 \times 4 \times 4 = 64$) πρέπει να συλλέξουμε 9.216 πέτρες ή να χαλάσουμε 192 σειρές, διότι η κάθε σειρά περιέχει 48 πέτρες. Λαμβανομένου υπόψη του υποθετικού πλάτους του δρόμου που είναι 12 μέτρα μπορούμε να υπολογίσουμε το μήκος του δρόμου που χρειαζόμαστε για να συλλέξουμε το οικοδομικό μας υλικό: 192 σειρές x 0.25

¹ «En flânant sur les macadams: la ville insurgée de Blanqui à Benjamin», αναδημοσιευμένο και στο βιβλίο του, *La discordance des temps*, Les Editions de la Passion, Paris, 1995.

μέτρα = 48 μέτρα δρόμου. Ένα πλήρες οδόφραγμα για ένα δρόμο πλάτους 12 μέτρων απαιτεί λοιπόν 9.216 πέτρες, ή 192 σειρές, ή 48 μέτρα δρόμου.

Με 4-5 μέτρα δρόμου παραπάνω έχουμε και κάποιο πλεόνασμα πέτρας, η οποία, σύμφωνα πάντα με το στρατιωτικό εγχειρίδιο του Blanqui, είναι «εξίσου αποτελεσματική όσο και η χειροβομβίδα». Η τελευταία άλλωστε «είναι επικίνδυνη στη χρήση και δαπανηρή, ενώ η πέτρα δεν στοιχίζει τίποτα και υπάρχει σε αφθονία».

Για κάποιο μυστήριο λόγο ενθουσιαστικά με αυτή την αριθμητική της εξέγερσης. Είχε μια παράξενη αισθητική και κωδικοποιημένα μηνύματα. Αγόρασα μερικά αντίτυπα του βιβλίου για κάποιους στενούς φίλους. Ένας απ'αυτούς, τώρα γνωστός Γάλλος συγγραφέας (ο Daniel Bensaid), του αφιέρωσε ένα άρθρο 10 σελίδων¹. Ένα άρθρο σπάνιας ενόρασης και αισθητικής στο πνεύμα των *Θέσεων για τη Φιλοσοφία της Ιστορίας* του Walter Benjamin, θέσεις τις οποίες, όπως ανακάλυψα αργότερα, περιείχε το βιβλίο του Blanqui στις τελευταίες σελίδες, χωρίς αυτό να καταδεικνύεται καθ'οιονδήποτε τρόπο στο εξώφυλλο.

Οι πέτρες του λιθόστρωτου είχαν, κατά κάποιο τρόπο, κάτι το κοινό με τα μεταχειρισμένα μου βιβλία. Αδύνατο να διακοσμήσει κανείς πολυτελή κτίρια, τράπεζες ή υπουργεία με αυτές τις πέτρες του δρόμου, όπως είναι αδύνατο να διακοσμήσει κανείς βιβλιοθήκες με βρόμικα εξώφυλλα. Πέτρες περιφρονημένες, αλλά σκληρές και διαχρονικές, όπως ακριβώς τα καλά βιβλία. Πέτρες λιτές, όπως τα κομψά βιβλία. Πέτρες ανυπόταχτες στις μόδες των καιρών, όπως τα βιβλία που σέβονται τον εαυτό τους. Πέτρες με ψυχή και δέσμευση, όπως τα αληθινά βιβλία.

Το 1830, στην επανάσταση του 1848, στην κομμούνα του 1871, αλλά και ένα αιώνα αργότερα, το Μάη του 1968, αυτές οι ταπεινές πέτρες κάτω από τα πόδια μας, είτε αόρατες, είτε ορατές (σε μερικούς δρόμους, παραμελημένους από τον εκσυγχρονισμό της ασφάλτου), αυτές οι πέτρες που πάτησαν οι στρατοί του Ναπολέοντα και του Χίτλερ, τα άλογα του ιππικού και τα τεθωρακισμένα του 20ου αιώνα, τα αμάξια και τα σύγχρονα αυτοκίνητά μας, απέκτησαν άποψη, βούληση και πρωτοβουλία. Ξεσηκώθηκαν, εγέρθηκαν στην κυριολεξία, εξεγέρθηκαν.

Τον Μάη ρεζίλεψαν την ασφάλτο, η οποία, αντί να τις καταδικάσει στο απόλυτο σκότος, να τις κρύψει, τις διατήρησε ακέραιες, άφθαρτες. Έμειναν αδιάφορες στην πατίνα του χρόνου, αιώνιες. Έσπασαν την ασφάλτο για να ξαναδούν το φως μέσα από τις ρωγμές της. Για άλλη μια φορά αποτέλεσαν κύριο συστατικό στη συμφωνία των βοών της εξέγερσης, βασικό έλαιο στη μελωδία των οσμών της, στο άρωμά της.

Στην επιφάνεια, η μηχανική επανάληψη της ίδιας κίνησης στο τεύλοριστικό εργοστάσιο, εμπορεύματα πάντα νέα και καινούργια και πάντα τόσο γνωστά και τόσο παλιά, πρωινές εφημερίδες με προχθεσινές ειδήσεις, νέοι πρόεδροι που μοιάζουν με τους παλιούς, όμοιοι τύποι, όμοιοι μηχανισμοί, όμοιες γραβάτες, όμοιες μόδες που επανέρχονται, εν ολίγοις ο ίδιος «ομογενής και κενός χρόνος», το αιώνιο εκκρεμές της νοθρότητας, το «κακό άπειρο» της *Λογικής* του Χέγκελ. Στα

πεζοδρόμια αγοραίοι έρωτες χωρίς έρωτα, πάθη χωρίς πάθος, ποσότητα χωρίς ποιότητα.

Στην ασφάλτο η επανάληψη, ξερά φύλλα της φθινοπωρινής μέρας, φρέσκα αποτσίγαρα, τα τελευταία απορρίμματα της λαϊκής, τα πιο πρόσφατα χρησιμοποιημένα εισιτήρια του μετρό. Τα παλαιότερα περισυνέλεξαν ήδη οι σκουπιδιάρηδες της πόλης.

Κάτω από την ασφάλτο, το λιθόστρωτο, η διάρκεια, οι πέτρες που φιλοξένησαν τα ξεραμένα αίματα πολλών γενεών αντίστασης και τα ένωσαν μεταξύ τους. Στα υπόγεια της ψυχής μας, σιωπηλό πάθος, ανεκπλήρωτοι έρωτες, μισοξεχασμένες ανάγκες αιώνιες, ανυπότακτες σκέψεις, απραγματοποίητα όνειρα.

Κάτω από την ομοιογένεια της ασφάλτου, η ιστορική πέτρα περιμένει την ώρα της. Στα υπόγεια της απελπισίας συσσωρευμένων ηττών και ανεκπλήρωτων επιθυμιών παραμονεύει πάντα μια ελπίδα, η στρατηγική στιγμή ή το «άλμα της τίγρης» κάτω από τον ελεύθερο ουρανό της ιστορίας.

Η στρατηγική στιγμή διακόπτει την επανάληψη και καθιστά επίκαιρο το παρελθόν. Οι ηττημένοι της ιστορίας αμφισβητούν τους νικητές, η καταστολή καταστέλλεται, το πάθος εξωτερικεύεται. Το φάντασμα επανέρχεται, εμφανίζεται, χαμογελά, ζωντανεύει.

Πεθαίνουν όμως τα φαντάσματα; Έχουν ηλικία; Αλλάζουν; Πώς να πεθάνουν, αφού δεν είναι ποτέ πραγματικά απόντα, ακόμα κι αν κρύβονται; Εμφανίζονται εκεί που δεν τα περιμένεις, απρόσμενα, ανέλπιστα, την πιο ακατάλληλη στιγμή. Έχουν ηλικία, αλλά δεν γερνάνε. Αλλάζουν όψεις κι όμως είναι πάντα τα ίδια. Διαρκούν.

Ο Μάης ήταν μια από αυτές τις θεαματικές εμφανίσεις του φαντάσματος. Δεν ήταν μια έξαρση ουτοπίας, ήταν μια ανάσταση νεκρών που δεν ησύχασαν μέσα στον τάφο. Δεν ήταν σοβιετικός επεκτατισμός, ήταν αυτόνομος, ελεύθερος και δημιουργικός. Δεν ήταν απλώς ένα εκσυγχρονιστικό φοιτητικό κίνημα, όπως ένας σύγχρονος κομφορμισμός προσπαθεί να παρουσιάσει. Ήταν μια γενική απεργία στην οποία συμμετείχαν εκατομμύρια εργάτες. Ήταν σκληρός όπως οι πέτρες του δρόμου, ήταν κόκκινος όπως το αίμα που τις έβαψε, ήταν αυθεντικός όπως ένα καλό βιβλίο.

Άφησε πίσω του μια πρωτοπορία, που αργότερα έγινε οπισθοφυλακή. Έτσι είναι οι πρωτοπορίες. Όταν ο στρατός τραπεί σε άτακτη φυγή, όταν το βάλλει στα πόδια, οι πρωτοπορίες δεν μετακινούνται. Φυλάγοντας τα μετόπισθεν γίνονται οπισθοφυλακές. Ο Μάης μάς κληροδότησε με μια φρουρά που δεν ενέδωσε, που σκέφτεται, που ανθίσταται. Μια φρουρά που πεθαίνει, αλλά δεν παραδίδεται.

Σ.Τ.

Σπάρτακος

No 55 - Απρίλης 2000 - ISSN: 1106 1790 - Δραχμές 800

